Namaz (Telugu)

నీతికి నెలవు
నమాజ్

రచన

అబుల్ ఇర్ఫాన్

ఇస్లామిక్ రిసోర్స్ సెంటర్, సహారా కాంప్లెక్స్
ఫ్లాట్‌నెం.106, పత్తర్‌గట్టి, హైదరాబాద్-2,
ఫోన్ నెం. 66710795, 9441515414

వెల...రూ. 30/-లు

Name of the Title: Namaz (Telugu)

Compilation : **ABUL IRFAN**
Hyderabad-2

All rights reserved with: Islamic Resource Centre

First Edition: November, 2010

Copies: 1000

Published by: Islamic Resource Centre
Sahara Complex-106, Pathargatti,
Hyderabad-2, Ph: 9441515414

Type set by: Alifain, I.R.C. Graphics
Sahara Complex-106, Pathargatti,
Hyderabad-2, Ph: 040-66710795

Printed at: H.S. Offset Printers
714, Chandni Mahal, Daryaganj
New Delhi-2, Ph: 23244240

Price: Rs. 30/-

సత్యాన్వేషకులకు ఓ సదవకాశం

ఇస్లాం ఓ సమగ్రమైన జీవనవ్యవస్థ. ఇది సృష్టికర్త తనప్రవక్తల ద్వారా మనకు పంపిన సంపూర్ణ సంవిధానం. కాని ఈనాడు ఇస్లాం అనుచరులైన ముస్లింలు దీన్ని పూర్తిగా ఆచరించకపోవడం వల్ల, మరోవైపు జాత్యహంకారులైన మతదురభిమానులు వ్యాపింపజేసిన అపోహలవల్ల సత్యాన్వేషకులకు ఇస్లాంను సరిగా, పూర్తిగా అర్థం చేసుకోవడం కష్టమైపోయింది. అనువాదాల భాషాశైలి కూడా అన్వేషకులకు ఆసక్తి కల్గించలేకపోతోంది. ఇప్పుడు తెలుగు వారి కోసం తేటతెలుగులో ఇస్లాం గురించి సరైన సమగ్ర సమాచారం అందజేయడానికి "ఇస్లామిక్ రిసోర్స్ సెంటర్" నడుంకట్టింది. పాఠకులే న్యాయ నిర్ణేతలు. మీఅభిప్రాయాలు ✆9441515414 ద్వారా తెలియజేయగలరు.

విషయసూచిక

నెం. విషయం	పేజి
1. ఆరాధనా భావం	**6**
✦ వైరాగ్య నిషేధం	7
✦ మధ్యేమార్గమే మనకు మంచిది	8
2. నమాజ్ ప్రాముఖ్యం	**10**
✦ నీతికి నెలవు	12
✦ క్రమశిక్షణకు మారుపేరు	14
✦ చిత్తశుద్ధి ఆవశ్యకత	16
✦ ఖుర్ఆన్ రక్షణకు తొలిమెట్టు	18
✦ సామూహిక నమాజ్ ప్రాముఖ్యం	18
3. పరిశుభ్రత (ఉజూ-గుసుల్)	**20**
✦ ఉజూ, గుసుల్, తయమ్ముమ్	21
✦ ఉజూ భంగమయ్యే విషయాలు	23
4. నమాజ్ ముందు విషయాలు	**24**
✦ అజాన్, అఖామత్	24
✦ నమాజ్ వేళలు, రకాతులు	25
5. వ్యక్తిగత నమాజ్ విధానం	**27**
✦ దరూద్ తర్వాయి దుఆలు	32
✦ వితర్ నమాజ్	33
✦ సహూ సజ్దా	35
✦ ఖసర్ నమాజ్	37
✦ ఖజా నమాజ్	39

✦ స్త్రీల నమాజ్ విధానం	40
6. సామూహిక నమాజ్ పద్ధతి	**42**
✦ తప్పిన రకాతులు నెరవేర్చే పద్ధతి	43
✦ జుమా నమాజ్	45
✦ ఈద్ నమాజ్	48
✦ జనాజా నమాజ్	49
7. నమాజ్ ప్రభావం	**51**
✦ ప్రభావం లేని నమాజ్	56
8. ఖుర్ఆన్ పఠనం, పఠన సజ్దా	**57**
✦ పఠన ప్రాముఖ్యం	59
✦ పఠన సజ్దా	61
9. జికిర్, దుఆలు	**62**
✦ జికిర్ (దైవస్మరణ)	62
✦ దుఆ (వేడుకోలు)	64
✦ ఖుర్ఆన్ దుఆలు	68
10. నఫిల్ నమాజులు	**70**
✦ తహజ్జుద్ నమాజ్	70
✦ తహ్‌తుల్‌ఉజూ, తహ్‌తుల్‌మస్జిద్ నమాజ్	74
✦ చాష్త్, ఇష్రాఖ్, అవ్వాబీన్ నమాజులు	75
✦ సలాతుల్ తస్బీహ్, కుసూఫ్-ఖుసూఫ్	76
✦ తరావీహ్ నమాజ్	78
11. తెలుగు లిపి సూరాలు	**79**

కరుణామయుడు, కృపాసాగరుడయిన అల్లాహ్ పేరుతో ప్రారంభం

నీతికి నిలయం నమాజ్

ధర్మానికి ఆధారం విశ్వాసం అయితే, విశ్వాసానికి దర్పణం ఆచరణ అవుతుంది. ఆచరణ ద్వారానే విశ్వాసం బహిర్గతమవుతుంది. దేవుణ్ణి, ఆయన ప్రవక్త (సల్లం)ను విశ్వసించామని చెప్పుకునే ముస్లింలు దేవుని ఆజ్ఞలను, ఆయన ప్రవక్త ప్రవచనాలను పాటిస్తున్నప్పుడే వారి విశ్వాసానికి గుర్తింపు లభిస్తుంది. ఇస్లాంసౌధానికి ఉండే ఐదు మూలస్తంభాల్లో విశ్వాసం తర్వాత నమాజ్ అగ్రస్థానం వహిస్తుంది. అలాంటి నమాజ్‌నే పాటించకపోతే దేవుని దగ్గర ముస్లింల విశ్వాసానికి విలువ ఏముంటుంది?

ఒక వ్యక్తి దేవుణ్ణి, దైవప్రవక్త (స)ను విశ్వసించానని ప్రకటించిన తర్వాత అతని విశ్వాస ప్రకటనకు ఎదురయ్యే మొట్టమొదటి పరీక్ష నమాజే. మస్జిద్ నుంచి అజాన్ పిలుపు వినగానే అతను తన విశ్వాస ప్రకటనను నిరూపించుకోవడానికి మస్జిద్‌కు పరుగెత్తి తోటిముస్లింలతో కలసి సామూహిక నమాజ్ చేయవలసి ఉంటుంది.

నమాజ్ ప్రతి ముస్లిం స్త్రీ, పురుషుడు రోజుకు అయిదుసార్లు తప్పని సరిగా నిర్వహించవలసిన అతి ముఖ్యమైన విధి. ఖుర్ఆన్‌లోని మొదటి అధ్యాయం (సూరా)లో విశ్వాసులు “దేవా! మేము నిన్నే ఆరాధిస్తాము, నీ సహాయమే అర్థిస్తాము” అని వేడుకోవాలని ఉంది. ఈ వేడుకోలుకు చక్కని క్రియాత్మక రూపమే నమాజ్. అదే అధ్యాయంలో జీవిత సాఫల్యం కొరకు తమకు రుజుమార్గం చూపమని విశ్వాసులు అర్థిస్తే, దానికి సమాధానంగా మొత్తం ఖుర్ఆన్ ఆజ్ఞలను వారి ముందు పెట్టడం జరిగింది. ఈ ఆజ్ఞలలో ‘అతీంద్రియ విషయాల పట్ల విశ్వాసం’ తర్వాత అతిముఖ్యమైన మొదటి ఆజ్ఞ నమాజే అని ఆ తరువాయి అధ్యాయంలో తెలియజేయబడింది.

1. ఆరాధనా భావం

ఇస్లాంలో ఆరాధన అనే పదానికి చాలా విస్తృతమైన భావం ఉంది. నమాజ్, రోజా, హజ్ లాంటి ఆరాధనలే గాక సంపాదన, కుటుంబజీవనం, తోటి మానవులతో సంబంధాలు, వ్యాపారం, ఆర్థిక లావాదేవీలు, దేశ పరిపాలనావ్యవహారాలు, యుద్ధం, ఒడంబడికలు, అంతర్జాతీయ సంబంధాలు సైతం ఆరాధన క్రిందికే వస్తాయి. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే మానవ జీవితంలోని సకల రంగాలకు చెందిన సమస్త వ్యవహారాలు దైవారాధనల క్రిందికే వస్తాయి. కాకపోతే ఇవన్నీ దేవుడు, ఆయన ప్రవక్త (స) అందజేసిన ఆదేశాల ప్రకారం పాటించినప్పుడే దైవారాధనలుగా పరిగణించబడతాయి.

“నేను మానవుల్ని, జిన్నుల్ని (అంటే భూతాలను) నన్ను ఆరాధించడానికి తప్ప మరే లక్ష్యంతో పుట్టించలేదు.” (ఖుర్ఆన్–51:56)

యావత్ సృష్టిలో మహోత్కృష్టుడయిన మానవుని ప్రయోజనార్థమే సృష్టికర్త మొత్తం విశ్వాన్ని సృష్టించాడు. ఆతర్వాత మానవుణ్ణి తన ఆరాధన కోసమే సృష్టించానని పై సూక్తిలో తెలియజేస్తున్నాడు. ఈ సూక్తిలో రెండు అర్థాలు ఇమిడివున్నాయి. ఒకటి, దేవుణ్ని తప్ప మరెవ్వరినీ ఆరాధించకూడదు. రెండు, దైవారాధన తప్ప మరేపనీ చేయకూడదు. మొదటి విషయం అందరికీ అర్థమవుతోంది. కాని రెండో విషయమే నేడు అనేక మంది ముస్లింలకు సైతం అర్థంకావడంలేదు. కారణం వారి మస్తిష్కాలలో “ఆరాధన” పదానికి పరిమిత భావం ఉండిపోవడమే.

ఆరాధనలోని ఈ విస్తృత భావం తెలుసుకుంటే మనిషి జీవిత సమస్త వ్యవహారాల్లో ఎలాంటి అపమార్గం పట్టకుండా సృష్టికర్తను మాత్రమే ఆరాధించగలడు. అంటే ఖుర్ఆన్, హదీసుల పరిధుల్లో మాత్రమే తన జీవిత వ్యవహారాలు సాగించాలన్నమాట. ఒకే దేవుణ్ని ఆరాధిస్తున్నామని చెప్పుకునే వారు ఎన్ని నమాజులు చేస్తున్నా, ఎన్ని ఉపవాసాలు పాటిస్తున్నా, ఎంత ధ్యానం చేస్తున్నా- దైనందిన వ్యవహారాల్లో దైవేతర శక్తులకో లేక మనో వాంఛలకో దాస్యంచేస్తుంటే మాత్రం ఆ మేరకు వారు దైవారాధన పరిధిని

అతిక్రమిస్తున్నట్లే. అంటే ఆయా వ్యవహారాల్లో వారు దేవునికి సాటి కల్పిస్తున్నారన్నమాట. ఈ వైఖరి దైవాగ్రహానికి గొనిపోతుంది.

కొందరు ఈ వైఖరి కప్పిపుచ్చుకోడానికి లేక అజ్ఞానంవల్ల "ఇవి మతవిషయాలు, అవి ప్రపంచవ్యవహారాల"ని వాదిస్తారు. కాని ప్రపంచ వ్యవహారాలు కూడా దైవాజ్ఞలు, దైవప్రవక్త హితవుల వెలుగులోనే ఉండాలన్న యదార్థాన్ని వీరు గ్రహించడం లేదు.

ఇస్లాం సంపూర్ణ జీవనవ్యవస్థ. ఇందులో మతం వేరు, ప్రపంచం వేరన్న భావన లేదు. ప్రపంచ వ్యవహారాలని చెప్పబడే విషయాలు కూడా దైవాజ్ఞల పరిధిలోనే ఉన్నాయి. కనుక ఇస్లాం ధర్మాన్ని విశ్వసించిన మనిషి ప్రపంచ వ్యవహారాలకు సంబంధించిన ఏపని చేసినా అది దైవాజ్ఞల ప్రకారమే (ఖుర్‌ఆన్, హదీసుల వెలుగులోనే) చేయవలసి ఉంటుంది. అప్పుడే అతను దేవుని దృష్టిలో పరిపూర్ణముస్లింగా పరిగణించబడతాడు.

వైరాగ్య నిషేధం

"విశ్వాసులారా! దేవుడు మీకోసం ధర్మసమ్మతం చేసినవాటిని నిషేధించుకోకండి. హద్దుమీరి వ్యవహరించకండి. హద్దుమీరేవారిని దేవుడు ఎన్నటికీ ప్రేమించడు." (5:87)

హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి) ఉల్లేఖనం: ముగ్గురు వ్యక్తులు ప్రవక్తభార్యల ఇండ్లకు వచ్చి, దైవప్రవక్త (స) ఆరాధన గురించి అడిగారు. వారికి ప్రవక్త ఆరాధన గురించి వివరించబడింది. వారు దాన్ని తక్కువగా భావించి, "ఆయనెక్కడా? మనమెక్కడా? ఆయన వల్ల గతంలో జరిగిన పాపాలు, జరగబోయే పాపాలన్నీ క్షమించబడ్డాయి. (కనుక మనం ఆయన కంటే ఎక్కువ ఆరాధన చేయాలి)" అని అనుకున్నారు. వారిలో ఒకడు 'ఇకనుంచి నేను ఎల్లప్పుడూ రాత్రంతా నమాజుల్లో గడుపుతాను' అన్నాడు. రెండవవాడు 'నేనిక ముందు ఎల్లప్పుడూ నిర్విరామంగా ఉపవాసం పాటిస్తుంటాను" అన్నాడు. మూడో వ్యక్తి, "నేనైతే స్త్రీలకు దూరంగా ఉంటాను, ఎన్నటికీ వివాహం చేసుకోను" అని ప్రతిన బూనాడు.

దైవప్రవక్త (స) ఈ మాటలు విని "ఇలాంటి పనులు చేయమని నాకాజ్ఞ లేదు. మీపై మీఆత్మల హక్కు కూడా ఉంది. కనుక ఉపవాసాలు పాటించండి, తినడం, త్రాగడం కూడా చేయండి. రాత్రుళ్ళలో ఆరాధన చేయండి, నిద్ర కూడా పోతూఉండండి. నన్ను చూడండి, నేను నిద్ర పోతాను, జాగరణ చేస్తాను, ఉపవాసాలు పాటిస్తాను, వాటిని విరమిస్తాను కూడా. మాంసం తింటాను, నెయ్యి కూడా తింటాను. నా విధానం, నా సంప్రదాయాలను ఇష్టపడని (పాటించని)వాడు నావాడు కాదు."

ఆ తర్వాత ఆయనిలా అన్నారు: "వీరికేమైంది స్త్రీలను, మంచి ఆహారపదార్థాలు, సువాసనలు, నిద్ర, ప్రాపంచిక సుఖాలను నిషేధించుకున్నారు? నేను మీకు విరాగులుగా, సన్యాసులుగా మారమని బోధించలేదే! నాధర్మంలో స్త్రీలను, మాంసాహారాన్ని త్యజించాలని లేదు. అలాగే బైరాగులై ఏకాంత కుహురాల్లో తిష్ఠవేయాలని కూడా లేదు. ఆత్మనిగ్రహం కొరకు నాధర్మంలో రోజా ఉంది. వైరాగ్య ప్రయోజనాలన్నీ ఇక్కడ జిహాద్ ద్వారా సమకూరుతాయి. (కనుక) అల్లాహ్‌ను ఆరాధించండి. ఆయనకు మరెవరినీ సాటికల్పించకండి. హజ్, ఉమ్రా (విధు)లు నిర్వహించండి. నమాజ్ స్థాపించండి. జకాత్ చెల్లిండి. రమజాన్ రోజాలు పాటించండి. మీకు పూర్వం కొందరు ప్రజలు తమపై లేనిపోని భారం, కాఠిన్యాలు మోపుకోవడం వల్లనే నాశనమయ్యారు. వారు తమపై లేనిపోని బరువులు, కాఠిన్యాలు మోపుకున్నప్పుడు దేవుడు కూడ వారిపై బరువులు, కాఠిన్యాలు మోపాడు. మీకు మఠాలలో, ఆశ్రమాల్లో, ఏకాంతకుహరాల్లో కన్పిస్తున్న అవశేషాలు వారు వదలిపెట్టి పోయినవే." (బుఖారి, ముస్లిం)

మధ్యేమార్గమే మనకు మంచిది

ఇబ్నెఅబ్బాస్ (రజి) కథనం: "అజ్ఞానులు ఎన్నో పదార్థాలు తింటారు; మరెన్నో పదార్థాలను అసహ్యించుకుంటూ తినడం మానేస్తారు. దేవుడు (మన వద్దకు) తనప్రవక్తను పంపాడు, తనగ్రంథాన్ని అవతరింపజేశాడు, ధర్మసమ్మతమైన వాటిని ధర్మసమ్మతమైనవిగా నిర్ణయించాడు, నిషేధితాల

(హరాం)ను నిషేధితాలుగా నిర్ణయించాడు. కొన్ని విషయాలలో ఆయన మౌనం వహించాడు. వాటిని స్వీకరించవచ్చు. (అయితే అవి ధర్మసమ్మత మైనవా కావా అని లోతుపాతులకు వెళ్ళి ఆరా తీయడానికి ప్రయత్నించ కూడదు.")- (అబూదావూద్: మిష్కాత్)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "ధర్మం ఎంతో సులువైనది. ఎవరయినా ధర్మానుసరణలో అనవసరంగా కాఠిన్యం కోరితెచ్చుకుంటే ధర్మమే అతనిపై ఆధిక్యత సాధిస్తుంది (ఆ కాఠిన్యం భరించలేక మనిషి ధర్మాన్ని ఆచరించ డమే వదిలేస్తాడు). కనుక మీరు సన్మార్గంలో నడవండి. మధ్యేమార్గం అనుసరించండి. మీ ప్రభువు తరపున లభించే పుణ్యానికి సంబరపడండి. ఉదయం, సాయంత్రం రాత్రిపూట కొంతసేపు (ఆరాధన చేయటం) ద్వారా దైవసహాయాన్ని అర్థించండి." (బుఖారీ)

హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం: ఒకసారి దైవప్రవక్త (స) మస్జిద్‌లోకి ప్రవేశిస్తే అక్కడ రెండు నిట్టాడుల మధ్య ఒక పొడుగాటి త్రాడు కట్టి ఉండటం కన్పించింది. అది చూసి ఆయన "ఈ త్రాడు ఏమిటీ?" అని అడిగారు. అక్కడున్న వారు "ఈ త్రాడు జైనబ్ (రజి) గారిది. ఆమె (నిలబడి ఆరాధనచేస్తూ) అలసిపోయినప్పుడు అలసట దూరం కావడానికి దీని ఆధారంగా వ్రేలాడతారు" అని తెలియజేశారు. దైవప్రవక్త (స) ఈమాట విని "దాన్ని విప్పదీయండి. మీలోఎవరైనా ఉత్సాహంగా ఉన్నప్పుడే నమాజు చేయాలి. అలసట అనిపిస్తే పడుకోవాలి" అని అన్నారు. (బుఖారీ, ముస్లిం)

దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు: మీలో ఎవరికైనా నమాజు చేస్తున్నప్పుడు కునికిపాటు వస్తే అతను (నమాజు వదలి) నిద్ర దూరమయ్యే వరకూ పడుకోవాలి. కునికిపాట్లు పడుతూ నమాజు చేస్తున్నప్పుడు అతను మన్నింపు కోసం వేడుకోబోయి తన్ను తానే దూషించుకోవచ్చు. (బుఖారీ, ముస్లిం)

హజ్రత్ అబూఅబ్దుల్లా జాబిర్ బిన్ సమురా (రజి) కథనం: నేను దైవప్రవక్త (స) వెనుక నమాజు చేసేవాడిని. ఆయన నమాజు మధ్యస్థంగా ఉండేది. ఆయన ప్రసంగం కూడా మధ్యస్థంగా ఉండేది. (ముస్లిం)

2. నమాజ్ ప్రాముఖ్యం

దేవుడు తన గ్రంథంలో ఒక చోట "ఎవరు పరలోకాన్ని, ఖుర్‌ఆన్‌ని విశ్వసిస్తారో వారే నమాజ్‌ని పాటిస్తారు" అని పేర్కొన్నాడు.

ఖుర్‌ఆన్‌లో మరోచోట విశ్వప్రభువు ఇలా ఆదేశిస్తున్నాడు: "నిస్సందే హంగా నేనే దేవుణ్ణి. నేను తప్ప మరో ఆరాధ్యుడు లేడు. కాబట్టి (మానవుడా!) నీవు నన్నే ఆరాధించు. నా జ్ఞాపకార్థం నమాజ్‌ని స్థాపించు." (20:14)

"విశ్వాసికి, అవిశ్వాసికి మధ్య వారిద్దరినీ వేరుచేసే హద్దు నమాజే" అని దైవప్రవక్త సెలవిచ్చారు. (ముస్లిం) నరకానికి దారితీసే అనేక పాపాలలో ముఖ్యమైన పాపం నమాజ్ విధిని నెరవేర్చకపోవడమే.

"వారు (నరకంలోని) పాపాత్ముల్ని చూసి 'మిమ్మల్ని ఏ విషయం నరకంలో పడవేసింది?' అని అడుగుతారు. దానికి పాపాత్ములు ఇలా సమాధానమిస్తారు: 'మేము నమాజు చేసేవారిలో చేరలేదు. పేదలకు అన్న దానం చేసేవారం కాము. సత్యతిరస్కారులతో కలసి మేమూ (సత్యాన్ని) తిరస్కరిస్తుండే వాళ్ళము. తీర్పుదినాన్ని అసత్య విషయమని ఖండిస్తూ ఉండేవాళ్ళము. ఈ స్థితిలోనే చివరికి అనివార్య విషయం (మృత్యువు) మా ముందుకు వచ్చింది." (ఖుర్‌ఆన్-74:40-47)

"నమాజ్ చేయనివాడికి నమాజ్ (ప్రళయదినాన) వెలుగు నివ్వడం గాని, ప్రమాణంగా నిలవడంగాని, మోక్షప్రదాయని కావడంగాని జరగదు" అన్నారు దైవప్రవక్త (సల్లం). (అహ్మద్, దారిమి)

సమాధిలో విశ్వాసి పరిస్థితి గురించి దైవప్రవక్త ఇలా తెలియజేశారు: "నాప్రాణం ఎవరి అధీనంలో ఉందో ఆ శక్తిస్వరూపుని సాక్షి! సమాధిలో శవాన్ని పూడ్చిపెట్టి జనం వెళ్ళిపోతున్నప్పుడు ఆ శవం తాలూకు మనిషి వారి చెప్పుల శబ్దాన్ని వింటాడు. అతను గనక విశ్వాసి అయివుంటే అతని నమాజు అతని తల వైపుకు వచ్చిచేరుతుంది. అతని ఉపవాసాలు అతని కుడి వైపుకు వచ్చి చేరుతాయి. అతని జకాత్ (పేదల ఆర్థిక హక్కు) ఎడమ

వైపుకు వచ్చి చేరుతుంది. అతని ఐచ్ఛిక నమాజులు, ఐచ్ఛిక దానధర్మాలు, అతను ప్రజలకు చేసిన మేళ్ళకు సంబంధించిన పుణ్యకార్యాలు అతని కాళ్ళ దగ్గరకు వచ్చి చేరుతాయి."

"అతని తల వైపుకు ఏదయినా యాతన (అజాబ్) వస్తే అతని నమాజ్ 'నా వైపుకు రావడానికి నీకెలాంటి చోటులేదు' అంటుంది. దాంతో యాతన అతని కుడివైపుకు వస్తుంది. అప్పుడతని (రమజాన్) ఉపవాసాలు 'మా వైపున నీకెలాంటి చోటులేదు' అంటాయి. యాతన మళ్ళీ అతని ఎడమ వైపుకు వస్తుంది. అప్పుడు అతని జకాత్ 'నా వైపున నీకెలాంటి చోటు లేదు' అంటుంది. యాతన అక్కడ్నుంచి కదలి అతని కాళ్ళ వైపుకు వస్తుంది. అప్పుడు అతని ఐచ్ఛిక (నఫిల్) నమాజులు, దానధర్మాలు, ఇతర పుణ్య కార్యాలు యాతనకు అడ్డుతగులుతూ 'మా వైపున కూడా నీకెలాంటి చోటు లేదు' అంటాయి." (అత్తర్గీబ్)

రెండవ ఖలీఫా హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) ఓసారి తన క్రింది అధికారులకు ఒక సర్క్యులర్ జారీచేస్తూ, అందులో నమాజ్ ప్రాముఖ్యాన్ని గురించే ఈవిధంగా తాకీదు చేశారు:

"అసలు నా దృష్టిలో మీ సమస్యలన్నిటిలో అతి ముఖ్యమైన సమస్య నమాజే. నమాజ్‌ని కాపాడే మనిషి యావత్తు ధర్మాన్నే కాపాడిన వాడవుతాడు. దీనికి భిన్నంగా నమాజ్‌ని వ్యర్థపరచినవాడు మిగతా ధర్మాన్ని (ఇతర దైవాజ్ఞలను) అంతకంటే ఎక్కువ వ్యర్థపరచిన వాడవుతాడు." (మిష్కాత్)

మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (సల్లం) మహితోక్తి : "ప్రళయదినాన మానవులంతా ఒకే మైదానంలో సమీకరించబడతారు. అప్పుడు పిలిచేవాడు బిగ్గరగా కేకవేస్తూ 'రాత్రివేళల్లో (నమాజ్ చేస్తూ) మేల్కొని ఉండేవారు ఎక్కడున్నారు?' అనంటాడు. ఈమాట విని వారిలో కొందరు ముందుకు వస్తారు. వారు ఎలాంటి కర్మవిచారణకు గురికాకుండా స్వర్గంలో ప్రవేశిస్తారు. ఆ తరువాత మిగిలినవారి విషయంలో కర్మవిచారణ ప్రారంభించాలని ఆజ్ఞ అవుతుంది." (మిష్కాత్)

నీతికి నెలవు

నమాజ్ మనిషిలో మంచిని పెంచి చెడులను పారద్రోలుతుంది. అతడ్ని జీవితపు అన్ని రంగాలలోనూ నీతిమంతుడిగా, నిజాయితీపరుడిగా తీర్చిదిద్దుతుంది. స్వయంగా ఖుర్‌ఆన్ ఈవిధంగా పేర్కొన్నది:

"నిస్సందేహంగా నమాజ్ (మనిషిని) చెడులు, అశ్లీల చేష్టల జోలికి పోకుండా నిరోధిస్తుంది." (ఖుర్‌ఆన్–29:45)

ఒక మనిషి నమాజు చేసేవాడైనా అశ్లీలచేష్టలకు, ఇతర చెడ్డ పనులకు పాల్పడుతున్నాడంటే అతను ఐహికవ్యామోహంలో పడి ఖుర్‌ఆన్ ఆజ్ఞలను నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాడన్నమాట. లేదా దైవధర్మం పట్ల సరయిన అవగాహన లేకుండా దేవుని దయాగుణం పట్ల నిరాధారమైన ఆశలు కల్పించుకున్నాడన్న మాట. ఈసూక్తి గురించి దైవప్రవక్త (స) ఇలా చెప్పారు:

"మనిషి చేసే నమాజ్ అతడ్ని చెడ్డపనుల నుండి, అశ్లీలచేష్టల నుండి నిరోధించకపోతే అతని నమాజ్ నమాజే కాదు..." (ఇబ్నె ముస్లిం)

"ఒకవ్యక్తి చేసే నమాజ్ అతడ్ని అశ్లీల చేష్టల నుండి, చెడ్డ పనుల నుండి, నిరోధించకపోతే అతని నమాజ్ అతడ్ని దేవునికి మరింత దూరం చేస్తుంది." (తబ్రాని)

ఇమాం జాఫర్‌సాదిఖ్ (రహ్మాలై) ఇలా అన్నారు: "ఎవరైనా తన నమాజ్ దేవుని సన్నిధిలో స్వీకరించబడిందా లేదా అని తెలుసుకోదలిస్తే, తన నమాజ్ తనను అశ్లీలచేష్టల నుండి, చెడుపనుల నుండి ఏమేరకు నిరోధించ గల్గిందో అతను చూసుకోవాలి. నమాజ్ నిరోధించే చెడులను గనక అతను మాను కున్నట్లయితే అతని నమాజ్ స్వీకరించబడినట్లే." (రూహుల్ మాని)

ముస్లింలు రోజుకు ఐదు సార్లు విధిగా నమాజ్ చేయాలని దేవుడు ఆజ్ఞాపించాడు. ఈ నమాజులను నిర్ణీత వేళల్లో, నిర్దేశించబడిన రీతుల ప్రకారమే చేయాలని కూడా ఆదేశించాడు. అంతేగాని మన ఇష్టమొచ్చిన వేళకు, ఇష్టమొచ్చిన విధంగా చేయడానికి వీల్లేదు. పైగా దేవునిపట్ల ఎంతో

వినయ విధేయతలతో, భయభక్తులతో, ఏకాగ్రతతతో, స్థిమితంగా, ప్రశాంత హృదయంతో చేయాలి.

దైవాజ్ఞలలో నమాజ్‌కు ఉన్నంత ప్రాముఖ్యం మరే ఆజ్ఞకూ లేదు. నమాజ్ ముస్లిం గుర్తింపు. హజ్రత్ ఈసా (అలై) మాటల్లో నమాజ్ మానసిక మందు. నమాజ్ హృదయ కవాటానికి తాళం వంటిది. నమాజ్ విశ్వాసాన్ని కాపాడే ఆయుధం. నమాజ్ మనోవాంఛల్ని అదుపులో ఉంచే కళ్ళెం. నమాజే ప్రళయదినాన మనల్ని రక్షిస్తుంది. దేవుడు మన పాపాలను నమాజ్ ద్వారా తుడిచేస్తాడు. ఈసా (అలై) ఓసారి తన అనుచరులకు ఒక దృష్టాంతంతో నమాజ్ ప్రాముఖ్యం బోధిస్తూ "మూగవాడికి పుట్టుగ్రుడ్డి ముందు ఎలా తన ఉనికిని నిరూపించుకునే శక్తి ఉండదో అలాగే నమాజ్ పాటించని వ్యక్తికి సత్కార్యాలు చేసేవాడిగా తయారయ్యే శక్తి ఉండదు" అని అన్నారు.

నమాజ్‌లో మనిషి ఏం చదువుతాడు? ఖుర్ఆనే కదా! ఖుర్ఆన్‌లో ఏమున్నాయి? మానవుని జీవిత సమస్తరంగాల్లో అతనికి మార్గదర్శనం చేసే దైవాజ్ఞలున్నాయి. దేవునికి, దాసునికి ఉండాల్సిన వాస్తవ సంబంధం, పరలోకంలో కర్మవిచారణ, జవాబుదారిభావన, తోటిమానవుల హక్కులు, తల్లిదండ్రుల హక్కులు, భార్యభర్తల అనుబంధం, వారి సమస్యలు, స్త్రీ స్థానం, సంతానశిక్షణ, ఇరుగుపొరుగు సంబంధాలు, సామాజికసమస్యలు, ఆర్థికసూత్రాలు, నైతికనియమాలు, రాజ్యపాలనా విధానం వగైరా మనిషిని మానవుడిగా, నీతిమంతుడిగా తీర్చిదిద్దే విషయాలే ఉన్నాయి.

రోజుకు అయిదు పూటలు చేసే నమాజ్ మనిషికి ఈ విషయాలు మాటిమాటికి గుర్తుచేస్తూ అతడ్ని సుశిక్షుడ్ని చేస్తాయి. అయితే ఖుర్ఆన్‌ని అర్థం చేసుకుంటూ పఠిస్తున్నప్పుడే అందులోని బోధనలను ఆచరించడానికి వీలవుతుంది. రోజుకు ఐదు సార్లు నమాజ్ చేయాలన్న దైవాజ్ఞ వెనుక మనిషి 'నమాజులో పఠించే సూక్తుల్ని ఆచరణలో పెట్టాలన్న' లక్ష్యమే ఉంది. ఈలక్ష్యం వల్లనే "నమాజ్ (మనిషిని) చెడులు, అశ్లీల చేష్టల జోలికి పోకుండా నిరోధిస్తుంది" అని ఖుర్ఆన్ పేర్కొన్నది.

క్రమశిక్షణకు మారుపేరు

దైవప్రవక్త (స) హితోక్తులు: "నేను ఏ విధంగా నమాజ్ చేస్తున్నానో మీరు అదేవిధంగా నమాజ్ చేయండి."; "ఎవరైతే ఐదువేళల నమాజుల్ని కాపాడుతాడో, సరైనరీతిలో రుకూ చేస్తాడో, సక్రమమైన పద్ధతిలో సజ్దా చేస్తాడో, నమాజ్ వేళల్ని పాటిస్తాడో, నమాజ్ దైవం నిర్ణయించిన విధి అని విశ్వసించాడో అతను స్వర్గంలో ప్రవేశిస్తాడు."

ఒకసారి దైవప్రవక్త (సల్లం) ఒక వ్యక్తిని నమాజ్ చేస్తుండగా చూశారు. ఆ వ్యక్తి రుకూ సరిగా చేయడం లేదు, సజ్దా కూడా సరిగా చేయడం లేదు. అలా నమాజ్ చేసి వస్తుంటే అతడ్ని చూసి దైవప్రవక్త (సల్లం) "నువ్వు నమాజ్ సరిగా చేయలేదు. పోయి మళ్ళీ నమాజు చెయ్యి" అని ఆదేశించారు. ఆ వ్యక్తి పోయి మళ్ళీ నమాజు చేశాడు. కాని దైవప్రవక్త (సల్లం) తిరిగి అదేవిధంగా ఆదేశించారు. ఇలా మూడుసార్లు జరిగింది. ఆ తర్వాత అతను దైవప్రవక్త (స)తో "మీకు సత్యాన్నిచ్చి పంపిన దేవుని సాక్షి! నేను ఇంతకంటే బాగా నమాజ్ చేయలేను. ఎలా చెయ్యాలో మీరే నేర్పండి నాకు" అని అన్నాడు. అప్పుడు దైవ ప్రవక్త (స) ఇలా వివరించారు:

"నువ్వు నమాజ్ చేయడానికి నిలబడినప్పుడు మొదట 'అల్లాహు అక్బర్' అని చెప్పు. తరువాత ఖుర్ఆన్‌ని పఠించగలిగినంత పఠించు, తరువాత 'రుకూ'లోకి వెళ్ళు. రుకూలో నింపాదిగా, రుకూ చేయగలిగినంత సేపు ఉండు, తరువాత రుకూ నుండి నిటారుగా లేచి నిలబడు. ఆ తర్వాత సజ్దాలోకి వెళ్ళు, సజ్దాలో స్థిమితంగా సజ్దా చేయగలిగినంత సేపు ఉండు, ఆపై సజ్దా నుండి లేచి నిటారుగా, నింపాదిగా కూర్చో. ఇలా నీ మొత్తం నమాజ్‌ని స్థిమితంగా, నింపాదిగా చెయ్యి." (బుఖారి, ముస్లిం)

ఈవిధంగా చేసే నమాజ్‌నే దేవుడు స్వీకరిస్తాడని ఆశించగలం. స్థిమితంగా, నింపాదిగా చేయని నమాజ్ సరైన నమాజ్ అన్పించుకోదు. ఇలాంటి నమాజ్‌ని గురించే దైవప్రవక్త (స) "నీవు సరిగా నమాజ్ చెయ్యలేదు, సరిగా నమాజ్ చెయ్యి" అన్నారు.

కొందరు రుకూ, సజ్దాలు సరిగా, స్థిమితంగా చేయకుండా నమాజ్‌ని త్వరగా చేసి ముగించివేస్తారు. రుకూ నుండి నిటారుగా లేచి నిలబడకుండానే సజ్దాలోకి వెళ్తారు. అలాగే రెండు సజ్దాల మధ్య సరిగా, స్థిమితంగా కూర్చోరు. మొదటి సజ్దా నుండి కాస్తంత తలపైకెత్తి వెంటనే రెండో సజ్దాలోకి పోతారు. వారి నమాజు పరిస్థితి చూస్తే ఎప్పుడు ముగించి వెళ్దామా అనే ధోరణి కనిపిస్తుంది.

ఇలాంటి ముస్లింని దైవప్రవక్త (స) పచ్చి దొంగగా అభివర్ణించారు. ఒకసారి ఆయన రుకూ, సజ్దాలు సరిగా చేయని ఒక వ్యక్తిని చూసి "ఇతను ఇదే స్థితిలో చనిపోతే మాత్రం ఇతని ముగింపు (పర్యవసానం) ముస్లిం సమాజంలో జరగదు" అని పలికారు. అంటే అతను ముస్లిమేతరుని స్థితిలో చనిపోతాడని అర్థం.

నిజం చెప్పాలంటే నమాజ్ మనిషి విశ్వాసానికి గీటురాయి వంటిది. ఇస్లాం పట్ల మన విశ్వాసం ఏస్థాయిలో ఉంటుందో నమాజులో దేవునిపట్ల మన సంబంధం కూడా అదే స్థాయిలో ఉంటుంది. ముస్లింలు నిర్ణీత సమయాల్లో రోజుకు ఐదు సార్లు విధిగా నమాజు చేయవలసి ఉంటుంది. ఇది విశ్వప్రభువు ఆజ్ఞ. దీన్ని నిరాకరించినవాడు అవిశ్వాసి (కాఫిర్) అవుతాడు. నిరాకరించకుండా దాన్ని పాటించనివాడు పరమపాపి అవుతాడు. దానికి పరలోకంలో శిక్ష అనుభవించవలసి వస్తుంది.

కొందరు ముస్లింలు "అమ్మో, రోజుకు అయిదు సార్లే! మావల్ల కాదు బాబూ!" అంటారు. బద్ధకస్తులకు, ప్రాపంచిక ప్రయోజనాలే ధ్యేయంగా పెట్టుకున్నవారికి రోజుకు అయిదు సార్లేమిటీ, ఒక్క సారి నమాజ్ చేయడం కూడా కష్టమే. ఖుర్‌ఆన్ ఇలాంటి వారిని హెచ్చరిస్తూ ఇలా చెబుతోంది:

"నమాజ్ కాస్త కష్టమైన పనే. అందులో సందేహం లేదు. కాని ఒకరోజు తమ ప్రభువును కలుసుకోవలసి ఉందని, ఆయన సన్నిధికే మరలిపోవలసి ఉందని భావించే దైవభీతిపరులకు మాత్రం నమాజ్ చేయడం కష్టమేమీ కాదు." (ఖుర్‌ఆన్-2:45,46)

దేవునిపై, పరలోకంపై దృఢవిశ్వాసం ఉంటే, ఈ విశ్వాసం మనిషిని అప్రయత్నంగా ఆచరణ వైపుకు లాక్కెళుతుంది. ఏదో ఒక రోజు దైవానికి తన ముఖం చూపించవలసి ఉంటుందని, ఆయన సన్నిధిలో తన కర్మలకు సమాధానం ఇచ్చుకోవలసి ఉంటుందని అనుక్షణం అతని అంతరంగం అతనికి నొక్కి చెబుతుంది. అలాంటి వ్యక్తికి ప్రతిరోజు అయిదువేళలా నమాజ్ చేయడం ఏమాత్రం కష్టమైన పని కాజాలదు.

నమాజ్ కోసం దైవప్రవక్త (స) నిర్దేశించిన షరతులన్నిటిని వీలైనంత వరకు పూర్తిగా పాటించడానికి ప్రయత్నించాలి. మన ఆలోచనలను అటూ ఇటూ పోనీయకుండా ఏకాగ్రత్తతో నమాజ్ చేయాలి. నమాజ్‌లో మనం పఠించే ఖుర్‌ఆన్ సూక్తుల్ని జాగ్రత్తగా గమనిస్తూ ఉండాలి. అరబీ భాష రానివారు, వేరే సమయాల్లో ఖుర్‌ఆన్ పారాయణంతో పాటు, తమకు తెలిసిన భాషలో దాని అనువాదాన్ని రోజూ కాస్సేపు అధ్యయనం చేయాలి.

"నమాజ్ నా కంటి చలువ" అన్నారు మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (స).

ఔను, నమాజే నిత్యశాంతి చేకూర్చే నిజమైన సాధనం. నీతికి నెలవు కూడా నమాజే. క్రమశిక్షణకు మారుపేరు నమాజ్. నమాజే స్వర్గధామానికి సరైన తాళపుచెవి. పాపాలకు అడ్డుకట్ట కూడా నమాజే.

చిత్తశుద్ధి ఆవశ్యకత

నమాజులో ఉన్నంత సేపూ మనం విశ్వప్రభువు ముందు నిలబడ్డామన్న ధ్యాస ఉండాలి. ఆయన మనల్ని ఓ కంట గమనిస్తున్నాడని, మన మాటలు వింటున్నాడని, ఆయన మన అంతరంగంలో మెదిలే భావాలను సైతం పసిగట్టగలడని మనం గ్రహించాలి. నమాజులో మన ధ్యాస దేవునిపై లేకపోతే దేవుడు కూడా మనల్ని పట్టించుకోడు; మనపై తన కారుణ్య కటాక్షాలను ప్రసరింపజేయడు. ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఈ సూక్తులు గమనించండి:

"దేవుడు ఏ ఆలయాలను ఉద్ధరించి, అక్కడ తనపేరు స్మరిస్తుండాలని ఆదేశించాడో ఆ ఆలయాలలోనే (ఆయన చూపిన సన్మార్గం పొందేవారు)

ఉంటారు. వారా ఆలయాలలో ఉదయం, సాయంత్రం ధ్యానంచేస్తూ ఎంతో నిష్ఠాగరిష్ఠులై ఉంటారు. దైవస్మరణ, నమాజ్‌స్థాపన, జకాత్ చెల్లింపు (వగైరా) విధుల నిర్వహణ నుండి (ఐహిక వ్యామోహం,) వ్యాపారవ్యవహారాలు వారిని ఎన్నటికీ విస్మరింపజేయలేవు. వారు గుండెలు అదిరిపోయే, కనుగుడ్లు స్తంభించే ప్రళయదినం గురించి భయపడతారు. దేవుడు తమ సత్కర్మలకు తగిన ప్రతిఫలం ఇవ్వడంతో పాటు తన ప్రత్యేక అనుగ్రహంతో మరింత భాగ్యం ప్రసాదిస్తాడన్న ఆశతోనే (వారీ విధులు పాటిస్తారు)."(24:36-38)

"దైవగ్రంథాన్ని పాటిస్తూ నమాజ్ స్థాపించే సాత్వికుల ప్రతిఫలాన్ని మేమెన్నటికీ వృధాచేయం."(7:170); "విశ్వాసులారా! మోకరిల్లండి, సాష్టాంగ పడండి, (ఇలా) మీ ప్రభువును ఆరాధించండి, సత్కార్యాలు చేయండి; బహుశా మీరు కృతార్థులవుతారు." (22:77)

"నమాజ్ పట్ల అశ్రద్ధ, ఏమరుపాటులు వహించేవారికి వినాశంఉంది. వారు ప్రతిపనీ లోకులమెప్పు కోసం ప్రదర్శనాబుద్ధితో చేస్తుంటారు. (మితిమీరిన పిసినారితనంతో) వాడుకునే సాధారణవస్తువుల్ని సైతం ఇతరులకు ఇవ్వడానికి నిరాకరిస్తారు." (ఖుర్ఆన్-107:4-7)

పైన పేర్కొన్న సూక్తుల్లో కపటవిశ్వాసులకు సంబంధించిన రెండు దుర్లక్షణాలు ఎత్తిచూపడం జరిగింది. ఖుర్ఆన్‌లోనే మరో రెండుచోట్ల ఇలా ఉంది: "వారు నమాజు చేయడానికి నిల్చుంటే బద్ధకంచేస్తూ లోకులమెప్పు కోసం నిలబడతారు. పైగా దేవుడ్ని చాలా తక్కువగా స్మరిస్తారు." (4:142) "వారు నమాజు చేయడానికి బయలుదేరితే వళ్ళు విరుచుకుంటూ బద్ధకంతో లేస్తారు. దైవమార్గంలో ధనం ఖర్చుపెట్టవలసివస్తే ఏడ్పుగొట్టు ముఖంతో అయిష్టంగా ఖర్చుపెడతారు." (9:54)

నమాజులో అశ్రద్ధ, ఏమరుపాటులంటే నిర్ణీతవేళ దాటిన తర్వాత చేయడం. అయితే నమాజు చేస్తున్నప్పుడు మనసులో ఏవేవో ఆలోచనలు వస్తాయి. మరి ఇది కూడా నమాజు పట్ల అశ్రద్ధే కదా అంటారు కొందరు. మానవ బలహీనత వల్ల ఇలాంటి ఆలోచనలు సహజం. కాని నిజమైన

విశ్వాసి తనదృష్టి వేరే ఆలోచనల వైపు మళ్ళిందని గ్రహించగానే తిరిగి నమాజుపై దృష్టి సారించడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. లోకులమెప్పు కోసం నమాజ్ చేసేవారు నమాజ్‌పై మనస్సు కేంద్రీకరించరు. ఈ సూక్తుల్లో పేర్కొనబడ్డ అశ్రద్ధ, ఏమరుపాటులు ఇలాంటి వ్యక్తులకే వర్తిస్తాయి.

ఖుర్ఆన్ రక్షణకు తొలిమెట్టు

నమాజులో ఖుర్ఆన్ సూక్తులు పఠించాలని, ఖుర్ఆన్ అరబీభాషలో ఉంది గనక నమాజ్‌లో పఠించే ఖుర్ఆన్ సూక్తులు అరబీ భాషలోనే పఠించాలని ఇస్లాంలో ఒక నిబంధన ఉంది. "నమాజ్‌లో ఖుర్ఆన్ సూక్తుల్ని అరబీ భాషలోనే ఎందుకు పఠించాలి? 'అర్థంకాని చదువు వ్యర్థం' అన్నాడు తెలుగు సోదరుడొకడు. మనకు అరబీభాష రానప్పుడు మనకు తెలిసిన భాషలో ఎందుకు పఠించకూడదు?" ఈ ప్రశ్న నేను లేవనెత్త లేదు. స్పెషల్ డిప్యూటీ కలెక్టర్‌గా పనిచేస్తున్న నా మిత్రుడు నూర్బాషా రహ్మతుల్లా ఈ ప్రశ్న లేవనెత్తి ముస్లింల ముందు పెద్ద దుమారం లేవదీశాడు.

ఈ ప్రశ్న ఈనాడు కొత్తేమీ కాదు. గతంలో పశ్చిమ దేశాలలో కొత్తగా ఇస్లాం స్వీకరించిన అనేక మంది నవముస్లింలు ఈ ప్రశ్నను లేవనెత్తారు. ముస్లింధర్మవేత్తలు దానికి సమాధానాలు కూడా ఇచ్చి ఉన్నారు. దురదృష్ట వశాత్తు నమాజ్‌లో ఖుర్ఆన్ అనువాదం కూడా చదవవచ్చని ధర్మవేత్తల నుండి అనుమతి లభించి ఉన్నట్లయితే ఈపాటికి ఖుర్ఆన్ కూడా అనువాదాలకు అనువాదాలయి, ప్రక్షిప్తాలకు నిక్షిప్తాలకు గురయి బైబిల్‌లా తయారయి ఉండేది.

సామూహిక నమాజ్ ప్రాముఖ్యం

ఇస్లాం సామూహికత్వానికి ఎంతో ప్రాధాన్యత నిచ్చింది. కనుక ఫర్జ్ నమాజులను తోటి భక్తులతో కలసి సామూహికంగా చేయాలి. బలమయిన కారణం ఉంటే తప్ప మస్జిద్‌కు పోవడం మానెయ్యకూడదు.

"నా ముందు మోకరిల్లే (రుకూ చేసే) వారితో కలసి మీరూ మోకరిల్లండి." (ఖుర్ఆన్-2:43)

సామూహిక నమాజ్ వల్ల లభించే లాభం, దాన్ని విడనాడటం వల్ల జరిగే నష్టం గురించి దైవప్రవక్త (స) వివిధ సందర్భాల్లో వివిధ కోణాల ద్వారా నొక్కి చెప్పారు. ఉదాహరణకు ఈ క్రింది హదీసులు చూడండి:

"ఒంటరిగా చేసే నమాజ్ కంటే సామూహికంగా చేసే నమాజ్ 27 రెట్లు శ్రేష్ఠమైనది." (బుఖారి, ముస్లిం)

"సామూహిక నమాజ్‌కు లభించే పుణ్యఫలం గురించి ప్రజలకు తెలిసివుంటే వారు ఏ స్థితిలో ఉన్నాసరే సామూహిక నమాజ్ కోసం పరుగులు పెడ్తూ వస్తారు. జమాఅత్‌లోని మొదటి పంక్తి దైవదూతల పంక్తి వంటిది. ఒంటరిగా చేసే నమాజ్ కంటే ఇద్దరు వ్యక్తులతో కూడిన సామూహిక నమాజ్ సైతం ఎంతోమెరుగైనది. నమాజ్ చేసేవారు ఎంతమంది ఎక్కువగా ఉంటే ఆ జమాఅత్ అంతే ఎక్కువ దేవునికి ప్రియమైనది." (జామె తిర్మిజి)

"అజాన్ విని కూడా ఇండ్ల నుంచి బయటికి రానివారిని చూస్తుంటే, నా స్థానంలో ఇమామత్ కోసం ఎవరినైనా నియమించి, నిప్పు తీసుకొని వెళ్ళి వారి ఇళ్ళను తగల బెట్టాలని అన్పిస్తుంది నాకు." (బుఖారి, ముస్లిం)

ఒకసారి దైవప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధికి ఒక అంధుడు వచ్చి "దైవప్రవక్తా! నేను అంధుణ్ణయినందున సామూహిక నమాజ్‌కు వెళ్ళలేకపోతున్నాను. మరి నాకు సామూహిక నమాజులో పాల్గొనకుండా ఉండే అవకాశం ఏదైనా ఉందంటారా?" అని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "నీకు అజాన్ వినిపిస్తుందా?" అని అడిగారు. అతను వినిపిస్తుందన్నాడు. "అలాగైతే దానికి జవాబుగా నీవు మస్జిద్‌కు హాజరు కావలసిందే. నీకు అనుమతిచ్చే అవకాశమేదీ లేదు" అని దైవప్రవక్త (స) స్పష్టంగా చెప్పారు.

మరొకసారి ఆయన "ఎలాంటి అవరోధం లేకపోయినా సామూహిక నమాజ్ చేయడానికి రాని మనిషి ఒంటరిగా చేస్తే ఆ నమాజ్ స్వీకరించబడదు" అన్నారు. అనుచరులు ఈమాట విని "అవరోధం అంటే ఏమిటీ?" అని అడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "అవరోధమంటే భయం లేదా ఏదైనా వ్యాధి" అన్నారు. (అబూదావూద్)

3. పరిశుభ్రత (ఉజూ-గుసుల్)

విశ్వాసికి చిత్తశుద్ధితో పాటు శరీరశుద్ధి కూడా చాల అవసరం.

"దేవుడు తన వైపుకు మరలేవారిని, పవిత్రంగా పరిశుభ్రంగా ఉండే వారిని మాత్రమే ప్రేమిస్తాడు." (ఖుర్ఆన్-2:222).

"పరిశుభ్రత అర్ధ విశ్వాసంతో సమానం" అన్నారు దైవప్రవక్త (సల్లం). విశ్వాసి మూత్రశుద్ధితో మటుకు 24 గంటలూ ఉండాలి.

ఫరజ్, వాజిబ్ నమాజ్‌ల తరువాత 'సున్నతె ముఅక్కిదా' నమాజ్‌కు ప్రాముఖ్యం ఉంది. కనుక ఈ నమాజుల్ని కూడా చేస్తుండాలి. ఆ తర్వాత స్థానం 'సున్నతె గైర్‌ముఅక్కిదా', నఫిల్ నమాజులకు లభిస్తుంది. ఇవి ఐచ్ఛిక నమాజులు. అంటే వీటిని చేస్తే పుణ్యం, చేయకపోతే పాపం లేదు.

ఫరజ్ నమాజ్‌లు:- ఫజర్ వేళలో 2 రకాతులు, జుహర్ వేళలో 4 రకాతులు, అసర్ వేళలో 4 రకాతులు, మగ్రిబ్ వేళలో 3 రకాతులు, ఇషా వేళలో 4 రకాతులు, శుక్రవారం జుమా వేళలో 2 రకాతులు ఉంటాయి.

వాజిబ్ నమాజ్‌లు:- ఇషా వేళలో 3 రకాతులు 'వితర్' నమాజ్, ఈదుల్ ఫితర్ రోజు 2 రకాతులు, ఈదుల్‌అజ్హా రోజు 2 రకాతులు ఉంటాయి.

సున్నతె ముఅక్కిదా నమాజ్‌లు:- ఫజర్ వేళలో ఫరజ్ నమాజుకు ముందు 2 రకాతులు, జుహర్‌లో ఫరజ్ నమాజుకు ముందు 4 రకాతులు-ఫరజ్ నమాజ్ తరువాత 2 రకాతులు, మగ్రిబ్‌వేళలో ఫరజ్ నమాజ్ తర్వాత 2 రకాతులు, ఇషావేళలో ఫరజ్ నమాజ్ తర్వాత 2 రకాతులు ఉంటాయి. శుక్రవారం జుమా వేళలో ఖుత్బా (ప్రసంగం)- ఫరజ్ నమాజులకు ముందు 4 రకాతులు- ఫరజ్ నమాజ్ తరువాత 2 రకాతులు ఉంటాయి.

సున్నతె గైర్‌ముఅక్కిదా నమాజ్‌లు:- అసర్ వేళలో ఫరజ్ నమాజ్‌కు ముందు 4 రకాతులు, ఇషా వేళలో ఫరజ్ నమాజ్‌కు ముందు 4 రకాతులుంటాయి.

నఫిల్ నమాజ్‌లు:- జుహర్ వేళలో 2 రకాతుల సున్నతె ముఅక్కిదా తరువాత 2 రకాతులు, మగ్రిబ్ వేళలో 2 రకాతుల సున్నతె ముఅక్కిదా తరువాత 2 రకాతులు, ఇషా వేళలో 2 రకాతుల సున్నతె ముఅక్కిదా తరువాత 2 రకాతులు, శుక్రవారం జుమా వేళలో 2 రకాతుల సున్నతె ముఅక్కిదా తరువాత 2 రకాతులు ఉంటాయి.

ఈద్‌నమాజుల్లో నఫిల్‌నమాజ్‌లు లేవు:- ఈద్ నమాజ్‌కు ముందుగాని, ఆ తరువాతగాని ఎలాంటి నఫిల్ నమాజులు చేయకూడదు.

జుమా, ఈద్ ఖుత్బాలు:- జుమానమాజ్‌కు ముందు, ఈద్‌నమాజ్ తరువాత ఇమామ్ ఇచ్చే ఖత్బాలు (ప్రసంగాలు) తప్పనిసరిగా వినాలి.

దుఆ (వేడుకోలు), జికర్ (స్మరణ)లు:- దుఆలు, జికర్‌లు వ్యక్తిగతమైనవి. ఇమామ్‌తో పాటు చేసే 'దుఆ' తప్పని సరికాదు. దుఆ, జికర్‌లు ఫరజ్ నమాజ్ ముగిసిన వెంటనే చేయడం మంచిది. నమాజ్ పూర్తిగా ముగిసిన తరువాతయినా వీటిని ఆచరించవచ్చు.

ఉజూ, గుసుల్, తయమ్ముమ్

నమాజ్ చేయడానికి ముందు దేహశుద్ధి ఉండాలి. అంటే 'ఉజూ' చేసివుండాలి. ఉజూ చేస్తున్నానని సంకల్పించుకొని, 'బిస్మిల్లాహి ర్రహ్మా నిర్రహీం' అంటూ రెండు చేతుల్ని మణికట్ల వరకు కడుక్కోవాలి. తరువాత మూడుసార్లు నోట్లో నీళ్ళు పోసుకొని పుక్కిలించాలి. ఆ సమయంలో వ్రేలితో లేక పలుదోముపుల్లతో పళ్ళు తోముకోవాలి. ఉపవాసం లేకపోతే నీటిని గొంతు వరకు పోనిచ్చి గరగర (Garling) చేయాలి. తర్వాత మూడుసార్లు ముక్కులోకి నీళ్ళు పోసుకొని చీది శుభ్రపరచుకోవాలి. తరువాత మూడు సార్లు నుదుటి నుంచి గడ్డం వరకు మొత్తం ముఖం కడుక్కోవాలి. తరువాత

రెండు చేతుల్ని మోచేతుల వరకు మూడుసార్లు కడుక్కోవాలి. తరువాత తడి చేతులతో తలను, చెవుల్ని, మెడను 'మసహ్' చేయాలి. ఆ తరువాత రెండు కాళ్ళు కనీసం చీలమండల వరకు కడుక్కోవాలి. కాళ్ళకు మేజోళ్ళు ఉంటే వాటి మీద తడి చేత్తో మసహ్ చేస్తే సరిపోతుంది.

గుసుల్ (స్నానం):- సంభోగంవల్ల లేక మధుర స్వప్నం వల్ల లేక మరేదయినా కారణంవల్ల వీర్యస్ఖలనం జరిగినప్పుడు, స్త్రీకి రుతుస్రావం లేక ప్రసూతిస్రావం అయినప్పుడు గుసుల్ (తలంటు స్నానం) చేయవలసి ఉంటుంది. ముందుగా రెండు చేతుల్ని మణికట్ల వరకు కడుక్కోవాలి. తరువాత మర్మాంగం కడుక్కోవాలి. ఆ తరువాత ఉజూ చేయాలి. ఉజూ చేశాక తలపై నీళ్ళుపోసుకోవాలి. ఆ తరువాత కుడి, ఎడమ భుజాలపై నుంచి నీళ్ళు పోసుకొని శరీరం తోముకోవాలి. శరీరమంతా తడిసే విధంగా ఇలా మూడు సార్లు చేయాలి.

తయమ్ముమ్:- ఉజూ కోసం నీళ్ళు లభించకపోతే లేదా నీటి వాడకం వల్ల వ్యాధి ముదురుతుందన్న భయముంటే శుభ్రమైన మట్టితో శుద్ధి చేసుకోవడాన్ని 'తయమ్ముమ్' అంటారు.

"విశ్వాసులారా! నమాజ్ చేయడానికి సిద్ధమైనప్పుడు ముందుగా మీరు ముఖాన్ని, మోచేతులదాకా చేతుల్ని కడుక్కోండి; తలను తడిచేత్తో స్పర్శించండి; కాళ్ళు చీలమండల దాకా కడుక్కోండి. (వీర్యస్ఖలనం వల్ల) అశుద్ధావస్థ ఏర్పడితే పరిశుభ్రంగా తలంటు స్నానం చేయండి. ఒకవేళ మీరు వ్యాధిగ్రస్తులైతే, లేదా ప్రయాణావస్థలో ఉంటే, లేదా మలమూత్ర విసర్జనచేస్తే, లేదా స్త్రీని కలుసుకుంటే- అప్పుడు నీళ్ళు దొరకని పక్షంలో పరిశుభ్రమైన మట్టి ఉపయోగించండి. అంటే మట్టిపై చేతులుతట్టి వాటితో ముఖం, చేతులు రుద్దుకోండి." (ఖుర్ఆన్-5:6)

నీళ్ళు లభించనప్పుడు లేదా నీటివల్ల ఆరోగ్యం మరింత క్షీణిస్తుందన్న భయం ఉన్నప్పుడు ఉజూ లేక గుసుల్ (స్నానం)కు బదులు తయమ్ముమ్ చేయాలి. అంటే పరిశుభ్రమైన మట్టిమీద లేక సున్నపు గోడమీద లేక

ధూళి పేరుకున్న వస్తువు మీద రెండు చేతులు తట్టి (విదిలించి) వాటితో ముఖాన్ని స్పర్శించాలి. తర్వాత మరోసారి చేతుల్ని మట్టిమీద తట్టి చేతివ్రేళ్ళ నుంచి మోచేతుల దాకా రెండు చేతుల్ని రుద్దాలి. ఇంద్రియ స్ఖలనం జరిగినప్పుడు కూడా ఇదే విధంగా తయమ్ముమ్ చేసుకోవచ్చు.

దైవప్రవక్త (స) కౌసర్ సరోవరాన్ని గురించి ఈవిధంగా వర్ణించారు: "నా సరోవరం ఎంతో విశాలంగా ఉంటుంది. దాని రెండు చివరల మధ్య దూరం అయిలా, అదన్‌ల మధ్య ఉన్న దూరంకంటే ఎక్కువగా ఉంటుంది. దాని నీరు మంచుకన్నా తెల్లగా, పాలలో కలిపిన తేనెకంటే తియ్యగా ఉంటుంది. అక్కడుండే చెంబులు నక్షత్రాలకన్నా ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉంటాయి. అవి వెండి, బంగారు చెంబులు. ఒంటెల యజమాని తన నీటి తొట్టి దగ్గరకు ఇతరుల ఒంటెలు రాకుండా అడ్డుకునేలా నేను నా సరోవరం దగ్గరకు ఇతరులు రాకుండా అడ్డుకుంటాను."

అనుచరులు ఈమాట విని "దైవప్రవక్తా! ఆరోజు మీరు మమ్మల్ని గుర్తుపడ్తారా?" అనడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "తప్పక గుర్తుపడ్తాను. ఎవరికీ లేనటువంటి ఒక గుర్తు మీకుంటుంది. మీరు ఆరోజు నా సరోవరం దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు ఉజూ ప్రభావంతో మీ ముఖాలు తేజోవంతంగా, మీ కాళ్ళుచేతులు తెల్లగా ఉంటాయి" అని అన్నారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

ఉజూ భంగమయ్యే విషయాలు

(1) మలమూత్ర విసర్జన

(2) అపానవాయువు వెడలటం,

(3) శరీరంలోని ఏ అవయవం నుండయినా రక్తస్రావం కావడం,

(4) నోటి నిండా వాంతి కావడం,

(5) పడుకొని లేదా దేనికైనా ఆనుకొని నిద్రించడం,

(6) స్పృహ కోల్పోవడం. ఈకారణాలవల్ల ఉజూ, తయమ్ముమ్ భంగమవుతాయి. నమాజ్ కోసం తిరిగి చేసుకోవలసి ఉంటుంది.

(7) నీరు లభించని కారణాన చేసిన తయమ్ముమ్ నీరు లభించగానే భంగమవుతుంది.

4. నమాజ్ ముందు విషయాలు

నమాజ్ కోసం ముందుగా ఉజూ చేయాలి. ఫరజ్‌నమాజ్ కోసం అజాన్ ఇవ్వాలి. ఒకవేళ ఫరజ్‌నమాజ్ ఏదైనా కారణం వల్ల సామూహికంగా చేయలేని పక్షంలో కూడా అజాన్ చెప్పిన తరువాతే ఫరజ్‌నమాజ్ చేయాలి.

అజాన్, అఖామత్

అజాన్ ఔన్నత్యం గురించి దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రవచించారు:

"మౌజన్ (అజాన్ ఇచ్చే వ్యక్తి)కి (అతని అజాన్ విని) నమాజ్ చేసే ప్రతి మనిషికీ లభించే పుణ్యంతో సమానమైన పుణ్యం లభిస్తుంది."

"అజాన్ వినే ప్రతి మానవుడు లేదా జిన్ లేదా మరేదైనా సృష్టితం ప్రళయదినాన మౌజన్ కోసం సాక్ష్యమివ్వడం జరుగుతుంది." (నసాయి)

అజాన్ పలుకులు:- ఎత్తయిన స్థలంలో ఖిబ్లా (కాబామస్జిద్) వైపు తిరిగి నిలబడాలి. తరువాత రెండుచేతుల చూపుడు వ్రేళ్ళు చెవులలో దూర్చుకొని బిగ్గరగా ఇలా అజాన్ చెప్పాలి:

"అల్లాహు అక్బర్ (అల్లాహ్ అందరికంటే గొప్పవాడు)"- (4 సార్లు)

"అష్హదుఅన్‌ల్లా ఇలాహ ఇల్లల్లాహ్ (అల్లాహ్ తప్ప మరే ఆరాధ్య దైవం లేడని నేను సాక్ష్యమిస్తున్నాను)"- (2 సార్లు)

"అష్హదు అన్న ముహమ్మదర్ రసూలుల్లాహ్ (ముహమ్మద్ దేవుని ప్రవక్త అని నేను సాక్ష్యమిస్తున్నాను)"- (2 సార్లు)

"హయ్యా అలస్సలాహ్ (నమాజ్ కోసం రండి)"- (2 సార్లు ముఖం కుడి వైపుకు తిప్పి పలకాలి.)

"హయ్యా అలల్‌ఫలాహ్ (సాఫల్యం వైపుకు రండి)"- (2 సార్లు ముఖం ఎడమ వైపుకు తిప్పి పలకాలి.)

"అల్లాహు అక్బర్ (అల్లాహ్ అందరికంటే గొప్పవాడు)"- (2 సార్లు)

"లా ఇలాహ ఇల్లల్లాహ్ (అల్లాహ్ తప్ప మరే ఆరాధ్యదైవం లేడు)"- (ఒకసారి మాత్రమే.)

ప్రత్యేకంగా ఫజర్ నమాజ్ వేళలో 'హయ్యఅలల్ ఫలాహ్' తర్వాత "అస్సలాతు ఖైరుమ్ మినన్నౌమ్ (నిద్ర కంటే నమాజ్ శ్రేష్ఠమైనది)" అని కూడా 2 సార్లు పలకాలి.

"అజాన్ విని ఈ (క్రింది) దుఆ చేసే వ్యక్తి (పరలోకంలో) నా సిఫారసు పొందడానికి హక్కుదారుడు అవుతాడ'ని దైవప్రవక్త (స) అన్నారు." (బుఖారి)

"అల్లాహుమ్మ రబ్బ హాజిహిద్దావతి త్తామ్మతి వస్సలాతిల్ ఖాయిమతి ఆతి ముహమ్మదనిల్ వసీలత వల్ ఫజీలత వబ్అస్హు మఖామమ్ మహ్మూద నిల్లజీ వఅద్త్తహు."

అర్థం: దేవా! ఈ పిలుపు, ఆహ్వానాల అధిపతీ! ప్రారంభంకాబోతున్న నమాజ్ యజమానీ! ముహమ్మద్ (స)కు 'వసీలా' స్థానం ప్రసాదించు. ఆయనకు 'ఫజీలా' (దైవసాన్నిధ్య విశిష్ఠస్థానం) అనుగ్రహించు. నీవు వాగ్దానం చేసిన 'కీర్తి స్థానం' కూడా ముహమ్మద్ (స)కు ప్రసాదించు.

నమాజు పంక్తులు తీరిన తరువాత "అఖామత్" చెప్పాలి. అఖామత్ పలుకులు కూడా దాదాపు అజాన్ పలుకుల్లాంటివే. కాకపోతే 'హయ్యఅలల్ ఫలాహ్' తరువాత "ఖద్ఖామతిస్సలాహ్ (నమాజ్ కోసం జమాఅత్ నిలబడింది)" అని 2 సార్లు చెప్పాలి.

నమాజ్ వేళలు, రకాతులు

ఫజర్ నమాజ్ వేళ ఉషోదయం నుంచి ప్రారంభమవుతుంది. హనఫీ దృక్పథం వారికంటే అహ్లెహదీస్ దృక్పథం వారు సుమారు అర గంట ముందు ఫజర్నమాజ్ చేస్తారు. జుహర్ నమాజ్ వేళ సూర్యుడు నెత్తి మీద నుంచి కొంచెం వాలగానే ప్రారంభమవుతుంది. అసర్ నమాజ్ వేళ హనఫీ దృక్పథం ప్రకారం మధ్యాహ్నం సూర్యుడు పడమటి వైపుకు వాలి, అప్పటి

ఎండలో ప్రతి వస్తువు నీడ ఆ వస్తువుకు రెండింతలు అయినప్పుడు మొదలవుతుంది. అహ్లెహదీస్ దృక్పథం ప్రకారం వస్తువు నీడ దానికి సమానంగా ఉన్నప్పటి నుంచే మొదలౌతుంది. మగ్రిబ్, ఇషా వేళల్లో పైరెండు దృక్పథాల మధ్య పెద్ద తేడా లేదు. సూర్యాస్తమయం కాగానే మగ్రిబ్ వేళ అవుతుంది. ఆ తరువాత దాదాపు గంట, గంటన్నరకు ఇషా వేళ అవుతుంది. జుహర్, అసర్, ఇషా వేళలు పట్టణాలలోని మసీదులలో ప్రజల సౌలభ్యాలను బట్టి సమయం పది పదిహేను నిమిషాలు అటో ఇటో నిర్ణయిస్తారు.

ఫజర్ వేళలో మొదట రెండు రకాతులు సున్నత్ నమాజ్ చేయాలి. దైవప్రవక్త (స) ఫజర్ వేళలోని ఈ సున్నత్ నమాజ్కు ఎంతో ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. కనుక నమాజీలు దీన్ని ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ వదలకూడదు. రెండు రకాతుల సున్నత్ తరువాత రెండు రకాతులు ఫరజ్ నమాజ్ చేయాలి.

జుహర్ వేళలో మొదట నాలుగు రకాతులు సున్నత్ నమాజ్ చేయాలి. ఆ తరువాత నాలుగు రకాతులు ఫరజ్ నమాజ్ చేయాలి. ఫరజ్ నమాజ్ తరువాత మళ్ళీ రెండు రకాతులు సున్నత్ నమాజ్ చేయాలి. ఆ తరువాత ఇష్టమైన వారు రెండు రకాతులు నఫిల్ నమాజ్ చేయవచ్చు.

అసర్ వేళలో నాలుగు రకాతులు ఫరజ్ నమాజ్ చేయాలి. ఫరజ్కు ముందు నాలుగు రకాతులు సున్నత్ నమాజ్ ఉంది. ఇది ఐచ్ఛికమైన సున్నత్ నమాజ్. అంటే చేస్తే పుణ్యం, చేయకపోతే పాపం లేదు.

మగ్రిబ్ వేళలో ముందుగా మూడు రకాతులు ఫరజ్ నమాజ్ చేయాలి. తర్వాత 2 రకాతులు సున్నత్నమాజ్ చేయాలి. ఆతర్వాత ఇష్టమైన వారు 2 రకాతులు నఫిల్నమాజ్ చేయవచ్చు. అహ్లెహదీస్ దృక్పథం వారు ఫరజ్కు ముందు రెండు రకాతులు సున్నత్ నమాజ్ కూడా చేస్తారు. ఇది ఐచ్ఛికమైన సున్నత్ నమాజ్. ఇష్టమైతే చేయవచ్చు, లేకుంటే వదిలేయవచ్చు.

ఇషా వేళలో మొదట నాలుగు రకాతులు ఫరజ్ నమాజ్ చేయాలి. తరువాత రెండు రకాతులు సున్నత్, మూడు రకాతులు వితర్ నమాజ్ చేయాలి. ఫరజ్ నమాజ్కు ముందు ఇష్టమైన వారు నాలుగు రకాతులు

సున్నత్ (గైర్‌ముఅక్కిదా) నమాజ్ చేయవచ్చు. లేకుంటే వదిలేయవచ్చు. అలాగే ఫరజ్ ముగిశాక రెండురకాతుల సున్నత్ నమాజ్ తరువాత రెండు రకాతుల నఫిల్ నమాజు కూడా చేయవచ్చు.

అయిదు వేళల నమాజుల్లో మొత్తం పన్నెండు రకాతులు సున్నత్ నమాజ్ చేయవలసి ఉంటుంది. ఈ పన్నెండు రకాతుల సున్నత్ నమాజ్ చేసేవారికి దైవప్రవక్త (స) ఇలా ఒక శుభవార్త చెప్పారు:

"రేయింబవళ్ళు (ప్రతిరోజూ) పన్నెండు రకాత్‌లు సున్నత్ నమాజ్ చేసే మనిషి కోసం దేవుడు స్వర్గంలో ఒక మహల్ నిర్మిస్తాడు." (ముస్లిం)

5. వ్యక్తిగత నమాజ్ విధానం

ఖిబ్లా వైపుకు నిలబడి "ఇన్ని వజ్జహ్‌తు వజ్‌హియ లిల్లజీ ఫతరస్ సమావాతి వల్‌అర్జ హనీఫవ్వమా అనా మినల్‌ముష్రికీన్. ఇన్న సలాతి వ నుసుకి వమహ్‌యాయ వమమాతీ లిల్లాహి రబ్బిల్‌ఆలమీన్. లాషరీక లహూ వబిజాలిక ఉమిర్‌తు వఅనా అవ్వలుల్ ముస్లిమీన్" అని పఠించాలి.

అర్థం: నేనిప్పుడు సమస్త విషయాలు వదలి పూర్తి ఏకాగ్రతతో భూమ్యాకాశాలు సృష్టించిన శక్తిస్వరూపుని వైపుకు మరలాను. ఆయనకు సాటి కల్పించేవారిలోని వాడ్ని కాను. నా నమాజ్, నా త్యాగం, నా జీవనమ్మరణాలు సమస్తం సకలలోక ప్రభువయిన అల్లాహ్‌కే సమర్పితం. ఆయనకు సాటి ఎవరూ లేరు. నాకు ఆయన ఆదేశమే లభించింది. నేను యావత్తు దైవవిధేయులలో ప్రప్రథమ దైవవిధేయుడ్ని.

ఇప్పుడు నమాజ్ కోసం సంకల్పించుకోవాలి. సంకల్పం అనేది మనస్సుకు సంబంధించిన విషయం. అయితే సంకల్పించుకున్న విషయాలు నోటితో కూడా వెలిబుచ్చడం మంచిదంటారు హనఫీ దృక్పథం పండితులు.

"నేను ఫజర్ నమాజ్‌కు సంబంధించిన రెండు రకాతులు ఫరజ్ నమాజ్ చేస్తున్నాను" అని సంకల్పించుకొని "అల్లాహుఅక్బర్" అంటూ రెండు

అరచేతులు ఖిబ్లా వైపుకు పెట్టి చెవులదాకా పైకెత్తాలి. తర్వాత వెంటనే చేతులు దించుతూ హనఫీ దృక్పథం ప్రకారం ఎడమ ముంజేతిపై కుడి ముంజేయి ఉండేలా నాభి క్రింద కట్టు కోవాలి. రెండు పాదాల మధ్య 6-12 అంగుళాలు ఖాళీ ఉండాలి. దృష్టి సజ్దా చేసే చోటుపై ఉండాలి.

అహ్లెహదీస్ దృక్పథం ప్రకారం అయితే చేతులు భుజాలవరకే ఎత్తి దించి, ఎడమ ముంజేతితో కుడిమోచేయి పైభాగం మీద, కుడి ముంజేతితో ఎడమమోచేయి పైభాగం మీద ఉండేలా రొమ్ము మీద కట్టుకోవాలి. వీరు రెండు పాదాల మధ్య దాదాపు రెండడుగులు ఖాళీ ఉంచి నిలబడతారు.

సనా : ఆ తర్వాత ఈవిధంగా 'సనా' (ప్రశంసా పలుకులు) పఠించాలి:

"సుబ్‌హానక అల్లాహుమ్మవబిహమ్‌దిక వతబారకస్ముక వతఆలా జద్దుక వలా ఇలాహ గైరుక్" (దేవా! నీవు పరమ పవిత్రుడవు. ప్రశంసలకు నీవే అర్హుడవు. నీవే శుభ దాయకుడవు, మహోన్నతుడవు. నీ పేరు, ప్రాభవం ఎంతో ఉన్నతమైనవి. నీవు తప్ప మరే ఆరాధ్యనీయుడు లేడు.)

అహ్లెహదీస్ 'సనా'కు బదులు ఇలా దుఆ చేస్తారు:- "అల్లాహుమ్మ బాయిద్ బైని వబైన ఖతాయాయ కమా బాఅద్‌త బైనల్ మష్రిఖి వల్ మగ్రిబి అల్లాహుమ్మ నఖ్ఖిని మిన్ ఖతాయాయ కమా యునఖ్ఖస్సౌబుల్ అబ్‌యజు మినద్దనసి అల్లాహుమ్మ ఇగ్‌సిల్ మినీన్ ఖతాయాయ బిస్సల్జి వల్‌మాయి వల్‌బర్ద్." (దేవా! నాకు, నాపాపాలకు తూర్పు పడమరల మధ్య ఉన్నంత దూరం ఉంచు. దేవా! తెల్లబట్ట మురికి పోయి ఎలా పరిశుభ్రమవుతుందో అలా నాపాపాలు ప్రక్షాళనం చేసి నన్ను పవిత్రుడ్ని చెయ్యి. దేవా! నా పాపాలను నీటితో, మంచుతో, వడగళ్ళతో కడిగెయ్యి.)

'సనా' తర్వాత "అవూజుబిల్లాహి మినష్షయితా నిర్రజీం, బిస్మిల్లా హిర్రహ్మా నిర్రహీమ్" (నేను తిరస్కృతుడైన షైతాన్ కీడునుండి నీ శరణు కోరుతున్నాను. కరుణామయుడు, కృపాసాగరుడైన అల్లాహ్ పేరుతో ప్రారంభిస్తున్నాను) అని చెప్పి 'ఫాతిహా సూరా', ఆమీన్, మరేదైనా రెండవ సూరా పఠించాలి.

ఫాతిహా సూరా:- "అల్‌హమ్దులిల్లాహి రబ్బిల్‌ఆలమీన్ అర్రహ్మానిర్రహీం, మాలికి యౌమిద్దీన్, ఇయ్యాక నఅ్‌బుదు వఇయ్యాక నస్తయీన్, ఇహ్‌దినస్ సిరాతల్ ముస్తఖీమ్, సిరాతల్లజీన అన్‌అమ్త అలైహి గైరిల్ మగ్‌జూబి అలైహిమ్ వలజ్జాల్లీన్. (ఆమీన్.)

అర్థం: సమస్త లోకాలకు స్వామి, ప్రభువయిన అల్లాహ్‌కే సకల విధాల ప్రశంసలు శోభిస్తాయి. ఆయన కరుణామయుడు, కృపాసాగరుడు, పరలోక విచారణ దినానికి అధిపతి. దేవా! మేము నిన్నే ఆరాధిస్తున్నాము. నీ సహాయమే అర్థిస్తున్నాము. మాకు రుజుమార్గం చూపు. నీ ఆగ్రహానికి గురయి దారితప్పినవారి మార్గం కాకుండా, నీ అనుగ్రహానికి పాత్రులైనవారి మార్గమే మాకు చూపించు. (1:1-7) తథాస్తు.

రెండవ సూరా:-"అల్‌హాకుముత్తకాసురు హత్తా జుర్తుముల్ మఖాబిర్. కల్లా సౌఫ తఅ్‌లమూన సుమ్మ కల్లా సౌఫ తఅ్‌లమూన్. కల్లా లౌతఅ్‌లమూన ఇల్మల్‌యఖీన్. లతరవున్నల్ జహీమ సుమ్మ లతరవున్నహా ఐనల్‌యఖీని సుమ్మ లతుస్‌అలున్న యౌమయిజిన్ అనిన్నయీమ్." (ఖుర్‌ఆన్–102:1–8)

అర్థం: ప్రాపంచిక వ్యామోహంలో పరస్పరం పోటీపడి వీలైనంత ఎక్కువ సంపాదించాలన్న తపనే మిమ్మల్ని ఏమరుపాటులో పడవేసింది. చివరికి (అదేరందిలో) మీరు సమాధికి చేరుకుంటారు. (మీరసలు ప్రాపంచిక సంపదే ప్రగతికి చిహ్నమని అనుకుంటున్నారు కాబోలు.) ఎంతమాత్రం కాదు. త్వరలోనే మీకు తెలుస్తుంది (వాస్తవం ఏమిటో). ఎంత మాత్రం కాదు. త్వరలోనే మీకు తెలుస్తుంది. ఎంత మాత్రం కాదు. విశ్వసనీయ జ్ఞానంతో విషయాన్ని గ్రహిస్తే (మీ వైఖరి ఇలా ఉండదు). మీరు తప్పకుండా నరకాన్ని చూస్తారు. ఔను, మీరు నమ్మకంగా దాన్ని మీ కళ్ళారా చూస్తారు. ఆరోజు ఈ సౌఖ్యాలు, సిరిసంపదల్ని గురించి మిమ్మల్ని తప్పకుండా నిలదీయడం జరుగుతుంది.)

ఇలా పఠించిన తరువాత 'అల్లాహుఅక్బర్' అంటూ 'రుకూ'లోకి పోవాలి. అంటే తలక్రిందుల 'యల్'(L)షేప్‌లా వంగాలి. అరచేతులతో

మోకాళ్ళు పట్టుకొని "సుబ్‌హాన రబ్బియల్ అజీం" (నా ప్రభువు పరిశుద్ధుడు, మహోన్నతుడు) అని కనీసం 3 సార్లు పఠించాలి. తర్వాత "సమి అల్లాహు లిమన్ హమిదహ్" (దేవుడు తనను స్తుతించినవాని పలుకులు విన్నాడు) అంటూ నిటారుగా లేచి నిలబడాలి. నిలబడి "రబ్బనా లకల్‌హమ్ద్" (మాప్రభూ! అన్ని విధాల ప్రశంసలు నీకే శోభిస్తాయి) అని చెప్పాలి.

తర్వాత 'అల్లాహుఅక్బర్' అంటూ సజ్దాలోకి పోవాలి. మొదట మోకాళ్లు, అరచేతులు తర్వాత ముక్కు, నుదురు నేలకు ఆనిచ్చి సజ్దా చేయాలి. ముఖం మధ్యలోఉండేలా చెవులకు రెండు వైపులా అరచేతులు నేలకు ఆనిచ్చి పెట్టాలి. మోచేతులు నేలకు తాకనీకూడదు. సజ్దా స్థితిలో "సుబ్‌హాన రబ్బియల్ ఆలా" (నా ప్రభువు పవిత్రుడు, గొప్పవాడు) అని కనీసం మూడు సార్లు చెప్పాలి. తర్వాత 'అల్లాహుఅక్బర్' అంటూ లేచి నిటారుగా కూర్చోవాలి. ఎడమమడమలపై పిరుదులు ఆనిచ్చి కుడిపాదం లేచి ఉండేలా నిటారుగా, నింపాదిగా కూర్చోవాలి. అహ్లెహదీస్ దృక్పథం ప్రకారం ఈ స్థితిలో "అల్లాహుమ్మగ్ఫిర్లీ వర్‌హమ్నీ" (దేవా! నన్ను క్షమించు, నాపై దయజూపు) అని వేడుకోవాలి. ఆ తరువాత మళ్ళీ సజ్దా చేయాలి.

ఈవిధంగా రెండుసార్లు సజ్దా చేసిన తరువాత 'అల్లాహుఅక్బర్' అంటూ నిటారుగా లేచి నిలబడాలి. దీంతో ఒక రకాతు అవుతుంది. తిరిగి 'బిస్మిల్లా...., ఫాతిహా సూరా' పఠించి రెండవ సూరాగా మరేదైనా సూరా పఠించాలి. ఉదా- అస్ర్ సూరా చూడండి:

"వల్‌అస్రి ఇన్నల్ ఇన్సాన లఫీ ఖుస్రిన్ ఇల్లల్లజీన ఆమనూ వ ఆమిలుస్ సాలిహాతి వతవాసౌ బిల్‌హఖ్ఖి వతవాసౌ బిస్సబ్‌రి." (కాలచక్రం సాక్షి! మానవుడు ఘోరంగా నష్టపోయాడు. అయితే సత్యాన్ని విశ్వసించి (తదనుగుణంగా) సత్కార్యాలు చేస్తూ సత్యం, సహనాలను గురించి పరస్పరం ఉపదేశించుకునేవారు మటుకు ఏమాత్రం నష్టపోరు.)

ఆతర్వాత మొదటి రకాత్ మాదిరిగానే ఒక రుకూ, రెండు సజ్దాలు చేసి నిటారుగా నింపాదిగా కూర్చొని ఇలా 'తషహ్హుద్' పఠించాలి:

తషహ్హు ద్:- "అత్తహియ్యాతు లిల్లహి వస్సలాతు వత్తయ్యిబాతు అస్సలాము అలైక అయ్యు హన్నబియ్యు వరహ్మతుల్లహి వ బరకాతుహూ అస్సలాము అలైనా వఅలా ఇబాదిల్లాహి స్సాలిహీన అష్హదు అన్‌లాఇలాహ ఇల్లల్లాహు వఅష్హదు అన్న ముహమ్మదన్ అబ్‌దుహూ వరసూలుహూ."

అర్థం: సమస్త విధాల ప్రశంసలు, స్తోత్రాలు, ఆరాధనలు, పరిశుద్ధ విషయాలు దేవునికి మాత్రమే శోభిస్తాయి. దైవప్రవక్తా! మీపై శాంతి నెలకొనుగాక. దేవుని కారుణ్యం, ఆయన శుభాలు మీపై వర్షించుగాక. మాపై, సజ్జనులయిన దైవదాసులందరిపై శాంతి నెలకొనుగాక. అల్లాహ్ తప్ప మరో ఆరాధ్యుడు లేడని, ముహమ్మద్ (సల్లం) ఆయన దాసుడు, సందేశహరుడని నేను సాక్ష్యమిస్తున్నాను.

ఇక్కడ 'లా ఇలాహ ఇల్లల్లహ్' అంటూ కుడి చేతి వ్రేళ్ళు పిడికిలిగా మడచి, చూపుడు వ్రేలిని పైకెత్తి సైగ చేయాలి. ఆ వెనువెంటనే కుడి చేతి అయిదు వ్రేళ్ళను యధాప్రకారం చాచి మోకాలుపై ఉంచాలి.

2 రకాత్‌లు, తషహ్హుద్ తర్వాత ఇలా 'దరూద్, దుఆ పఠించాలి:

దరూద్:- "అల్లాహుమ్మ సల్లి అలా ముహమ్మదిన్‌వ్వ వఅలా ఆలి ముహమ్మదిన్ కమా సల్లయిత అలా ఇబ్రాహీమ వఅలా ఆలి ఇబ్రాహీమ ఇన్నక హమీదుమ్మజీద్. అల్లాహుమ్మ బారిక్ అలా ముహమ్మదిన్‌వ్వ అలా ఆలి ముహమ్మదిన్ కమా బారక్త అలా ఇబ్రాహీమ వఅలా ఆలి ఇబ్రాహీమ ఇన్నక హమీదుమ్మజీద్."

అర్థం: దేవా! ఇబ్రాహీంపై, ఆయన కుటుంబీకులు-సంబంధీకులపై ఎలా కారుణ్యం కురిపించావో అలాగే ముహమ్మద్‌పై, ఆయన కుటుంబీకులు-సంబంధీకులపై కూడా కారుణ్యం కురిపించు. నిస్సందేహంగా నీవే ప్రశంసనీయుడవు, మహత్తు గలవాడవు. దేవా! ఇబ్రాహీంకు, ఆయన కుటుంబీకులు-సంబంధీకులకు ఎలా శుభాలు ప్రసాదించావో అలాగే ముహమ్మద్‌కు, ఆయన కుటుంబీకులు-సంబంధీకులకు కూడా శుభాలు ప్రసాదించు. నిస్సందేహంగా నీవే ప్రశంసనీయుడవు, మహత్తు గలవాడవు.)

దరూద్ తర్వాయి దుఆలు

(1) "అల్లాహుమ్మ ఇన్నీ జలమ్తు నఫ్సి జుల్మన్ కసీరన్ వ్వలా యగ్‌ఫిరు జ్జునూబ ఇల్లా అన్త ఫగ్‌ఫిర్లీ మగ్ఫిరత మ్మిన్ ఇన్దక వర్‌హమ్నీ ఇన్నక అన్తల్ గఫూరు ర్రహీం."

అర్థం: దేవా! నేను నా ఆత్మకు చాలా అన్యాయం చేసుకున్నాను. పాపాలు మన్నించేవారు నీవు తప్ప మరెవరూ లేరు. కనుక నీవు నీ ప్రత్యేక అనుగ్రహంతో నా పాపాలు క్షమించు. నన్ను కరుణించు. నిస్సందేహంగా నీవు ఎంతో క్షమించేవాడవు, ఎంతో కరుణించేవాడవు.

పై 'దుఆ'కు బదులు ఈ క్రింది 'దుఆ' కూడా పఠించవచ్చు:

(2) "అల్లాహుమ్మ ఇన్నీ అవూజుబిక మిన్ అజాబి జహన్నమ వ మిన్ అజాబిల్ ఖబ్రి వ అవూజుబిక మిన్‌ఫిత్నతిల్ మసీహిద్దజ్జాలి వఅవూజుబిక మిన్‌ఫిత్నతిల్ మహ్యా వల్‌మమాతి అల్లాహుమ్మ ఇన్నీ అవూజుబిక మినల్ మఅ్‌సమి వల్‌మగ్రిమ్."

అర్థం: దేవా! నరక, సమాధి యాతనల నుండి, దజ్జాల్ ఉపద్రవం నుండి, జీవన్మరణాల పరీక్ష నుండి నేను నీ రక్షణ కోరుతున్నాను. దేవా! పాపాల బారినుండి, ప్రాణసంకటమయిన రుణబాధ నుండి నీశరణు కోరుతున్నాను. మీపై శాంతి, దైవానుగ్రహాలు వర్షించుగాక.)

ఈ దుఆ పఠించిన తరువాత కుడివైపు ముఖం తిప్పుతూ "అస్సలాము అలైకుం వరహ్మతుల్లాహ్" అని పలకాలి. తరువాత ఎడమ వైపు ముఖం తిప్పుతూ కూడా అదేవిధంగా సలాం పలకాలి. దీంతో నమాజ్ ముగుస్తుంది.

మూడు లేక నాలుగు రకాత్‌ల ఫరజ్ నమాజ్ అయితే 'తషహ్హుద్' పఠించిన తరువాత 'అల్లాహుఅక్బర్' అంటూ లేచి నిలబడి మూడవ, నాల్గవ రకాతుల్లో ఫాతిహాసూరా మాత్రమే పఠించాలి. రెండవసూరా పఠించకూడదు. తరువాత 'తషహ్హుద్‌తో పాటు దరూద్, దుఆ కూడాపఠించి, కుడి ఎడమల వైపు ముఖం తిప్పుతూ సలాం పలకాలి. ఇలా ఈ నమాజు ముగుస్తుంది.

నాలుగు రకాతుల సున్నత్ నమాజ్ అయితే మూడవ, నాల్గవ రకాతుల్లో రెండవ సూరా కూడా పఠించాలి. ఉదా:

మూడవ రకాత్‌లో రెండ వసూరా:- "ఇజాజా అనస్‌రుల్లాహి వల్‌ఫత్‌హు వరాయితన్నాస యద్‌ఖులూన ఫీదీనిల్లాహి అఫ్‌వాజన్ ఫసబ్బిహ్ బిహమ్ది రబ్బుక వస్తగ్‌ఫిర్‌హు. ఇన్నహూ కాన తవ్వాబా."

అర్థం: ప్రవక్తా! దేవుని సహాయం వచ్చి, విజయం లభించిన తర్వాత ప్రజలు తండోపతండలుగా దైవధర్మంలో చేరుతుండటం నీవు గమనిస్తూనే ఉన్నావు. కనుక నీ ప్రభువు ఔన్నత్యం స్తుతిస్తూ, ఆయన పవిత్రతను ప్రశంసిస్తూ ఉండు. దాంతోపాటు ఆయన సన్నిధిలో నీ పొరపాట్లకు క్షమాపణ కోరుకో. ఆయన గొప్పక్షమాశీలి. (110:1-3)

నాల్గవ రకాత్‌లో రెండవ సూరా:- "ఖుల్ హువల్లహు అహద్. అల్లాహుస్సమద్. లమ్‌యలిద్ వలమ్ యూలద్, వలమ్ యకున్‌ల్లహూ కుఫువన్ అహద్." (అర్థం: వారికి చెప్పు: ఆయన అల్లాహ్, ఏకైక దేవుడు. ఆ దేవుడు ఎవరి అవసరమూ లేని నిరపేక్షాపరుడు. ఆయనకు ఎలాంటి సంతానం లేదు. ఆయన ఎవరికీ సంతానంగా లేడు. ఆయనకు సమానమైన వారెవరూ లేరు. ఆయన సాటిలేని మహామేటి.) (112:1-4)

వితర్ నమాజ్:- వితర్ గురించి దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రవచించారు:

"దేవుడు మీకోసం ఒక నమాజ్ అధికం చేశాడు. అది వితర్ నమాజ్. మీరు దీన్ని ఇషా, ఉషోదయం వేళల మధ్య చేసుకోండి" (ఇబ్నెమాజ)

"దేవుడు మీకు మరొక నమాజ్ (కూడా) చేయాలని ఆజ్ఞ జారీచేశాడు. ఈ నమాజ్ మీ ఎర్రఒంటెల కంటే శ్రేష్ఠమయినది. అది వితర్ నమాజ్. దీన్ని మీకు ఇషా, ఉషోదయం వేళల మధ్య చేయాలని నిర్దేశించాడు." (అబూదావూద్, తిర్మిజి, ఇబ్నెమాజ)

ఇషా నమాజ్‌లని ఫరజ్, సున్నత్, నఫిల్ తర్వాత మూడు రకాత్‌లు 'వితర్' నమాజ్ చేయాలి. ఇందులో రెండు రకాత్‌లు పైన పేర్కొన్నట్లే

చేసి, 'తషహ్హుద్' తరువాత నిలబడి మూడవరకాత్‌లో బిస్మిల్లా, ఫాతిహా సూరా, మరేదైనా రెండవ సూరా పఠించాలి. ఆ తర్వాత 'అల్లహుఅక్బర్' అంటూ చేతులు చెవులదాకా పైకెత్తి, దించి నాభి క్రింద కట్టుకొని క్రింద పేర్కొన్నట్లు "ఖునూత్" దుఆ చేయాలి:

ఖునూత్ దుఆ: "అల్లహుమ్మ ఇన్నా నస్తఈనుక వనస్తగ్‌ఫిరుక వనుఅ్ మిను బిక వ నతవక్కలు అలైక వనుస్నీ అలైకల్ ఖైర వనష్‌కురుక వలా నక్‌ఫురుక వనఖ్‌లవు వ నత్‌రుకు మన్‌య్యఫ్‌జురుక అల్లాహుమ్మ ఇయ్యాక నఅ్‌బుదు వలక నుసల్లి వనుస్‌జుదు వ ఇలైక నస్ఆ వనహ్‌ఫిదు వనర్‌జూ రహ్మతక వనఖ్షా అజాబక ఇన్న అజాబక బిల్ కుఫ్ఫారి ముల్‌హిఖ్"

అర్థం: దేవా! మేము నీ సహాయం అర్థిస్తున్నాము. నీ నుండి పాప మన్నింపు కోరుతున్నాము. మేము నిన్ను విశ్వసించాము. నిన్నే నమ్ముకొని ఉన్నాము. నిన్ను మేము బహువిధాల కొనియాడుతున్నాం. నీకు కృతజ్ఞతలు తెలుపుకుంటున్నాము. నీపట్ల కృతఘ్నులుగా ఉండబోము. నీపట్ల కృతఘ్నుత, అవిధేయతలు చూపేవారితో మేము ఎలాంటి సంబంధం పెట్టు కోము. (దేవా!) మేము నిన్నే ఆరాధిస్తున్నాం. నీ ప్రసన్నత కోసమే నమాజ్ చేస్తున్నాము. నీ సన్నిధిలోనే సాష్టాంగ పడుతున్నాము. నీ వైపునకే మరలి వస్తాము. నీ ఆజ్ఞల్ని శిరసావహించడానికి మేము ఎల్లప్పుడూ సిద్ధంగా ఉంటున్నాము. నీ కరుణాకటాక్షాల పైనే ఆశలు పెట్టుకున్నాము. నీ శిక్షకు భయపడుతున్నాము. నీవు సత్యతిరస్కారుల్ని తప్పకుండా శిక్షిస్తావు.)

ఈ దుఆ పఠించిన తర్వాత యథాప్రకారం రుకూ-సజ్దాలు, తషహ్హుద్ వగైరా పఠించి నమాజ్ ముగించాలి.

అహ్లెహదీస్ దృక్పథం కలవారు మూడవ రకాత్ 'రుకూ' తరువాత ఖునూత్ దుఆ చేతులు కట్టుకొని చేయడానకి బదులు చేతులు జోడించి పైకెత్తి చేస్తారు. వారు ఫజర్ నమాజ్‌లో కూడా ఫరజ్ రెండవ రకాత్ 'రుకూ' తరువాత ఈ దుఆ చేస్తారు. ఈ రెండు పద్ధతులు కూడా సరైనవే. రెండిటికీ హదీసు ప్రమాణాలు ఉన్నాయి.

'ఖునూత్ దుఆ' వితర్ నమాజ్‌లో తప్ప మరే నమాజ్‌లో పఠించ కూడదు. అయితే సామూహిక ఆపద వచ్చినప్పుడు ఫజర్ నమాజ్‌లో కూడా ఈ దుఆ చేయవచ్చు.

హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం: (ముస్లిం యుద్ధఖైదీల విముక్తి, అవిశ్వాసుల వినాశం కోసం) దైవప్రవక్త (స) నిరంతరాయంగా ఒక నెల రోజులదాకా ఇషా నమాజ్ తరువాత 'ఖునూత్ దుఆ' పఠించారు. ఆతర్వాత ఒకరోజు ఈ దుఆ పఠించలేదు. కారణం అడిగితే "ముస్లింఖైదీలు విడుదలై వచ్చారు కదా!" అన్నారు దైవప్రవక్త (స)- (అబూదావూద్)

హనఫీదృక్పథం ప్రకారం వితర్ నమాజ్‌లో 3 రకాత్‌లు పఠించాలి. షాఫయి, అహ్లెహదీస్ ప్రజలు ఒక్క రకాత్ మాత్రమే పఠిస్తారు. అహ్లెహదీస్ మూడు, అయిదు, ఏడు రకాత్‌ల నమాజ్‌ని కూడా సమర్థిస్తారు.

"దైవప్రవక్త (సల్లం) వితర్ నమాజ్‌లో మూడు రకాత్‌లు పఠించేవారు. ఆ తర్వాత చివర్లో (కుడి ఎడమల వైపుకు ముఖం తిప్పుతూ) సలాం చేసేవారు." (హాకిమ్)

దైవప్రవక్త (సల్లం) ప్రవచనం: "దేవుడు మీకోసం ఒక నమాజ్ అధికంగా చేశాడు. అది వితర్ నమాజ్. మీరు దీన్ని ఇషా, ఉషోదయంల మధ్య చేసుకోండి" (ఇబ్నెమాజ)

సహూ సజ్దా

నమాజ్‌లో ఒక్కోసారి ఏదైనా పొరపాటు జరగవచ్చు. వాటిని సరిదిద్దు కోకపోతే నమాజ్ విధి నెరవేరదు. నమాజ్ మళ్ళీ చేయవలసి వస్తుంది. అయితే కొన్ని రకాల పొరపాట్లు జరిగినప్పుడు "సహూసజ్దా" చేస్తే సరి పోతుంది. నమాజ్ మళ్ళీ చేయనవసరం లేదు. ఆ పొరపాట్లు, సహూసజ్దా పద్ధతి ఏమిటో తెలుసుకుందాం.

నమాజ్‌లో కొన్ని ప్రధానాంశాలుఉన్నాయి. అవి తప్పిపోతే, లేక సరిగా చేయకపోతే 'సహూసజ్దా' చేసినా నమాజ్ నెరవేరదు. అవి ఇలా ఉన్నాయి:

❋ తక్బీరె తహ్రీమా (నమాజ్ ప్రారంభించడానికి చెప్పే 'అల్లాహు అక్బర్' అనే వచనాన్నే 'తక్బీరె తహ్రీమా' అంటారు.

❋ ఖియాం (ఒక పెద్ద ఆయత్‌గాని, మూడు చిన్న ఆయత్‌లుగాని పఠించ గలిగేటంత సేపు నమాజ్ స్థితిలో నిటారుగా నిలబడటాన్ని 'ఖియాం' అంటారు. ఖియాం ఫరజ్, వాజిబ్ నమాజుల్లో మాత్రమే విధి.

❋ ఖిరాత్ (నమాజ్‌లో ఒకపెద్ద ఆయత్‌గాని, మూడు చిన్న ఆయత్‌లుగాని పఠించడాన్ని 'ఖిరాత్' అంటారు.

❋ రుకూ (అంటే తలక్రిందుల 'యల్'L షేప్‌లా వంగి చేతులతో మోకాళ్ళు పట్టుకోవాలి.

❋ సజ్దా (సాష్టాంగ ప్రణామం).

❋ ఆఖిరి ఖాయిదా (అంటే నమాజ్ చివరి రకాత్‌లో 'తషహ్హుద్' పఠించ గలిగేటంత సేపు కూర్చోవడం.

నమాజ్‌లో కొన్ని ముఖ్యాంశాలు (వాజిబాతె నమాజ్) ఉన్నాయి. అవి తప్పిపోతే లేదా సరిగా చేయకపోతే నమాజ్ కాదు. అయితే 'సహూసజ్దా' చేస్తే మాత్రం నమాజ్ నెరవేరుతుంది. ఆ ముఖ్యాంశాలు ఇలా ఉన్నాయి:

❁ ఫరజ్ నమాజుల్లోని మొదటి రెండు రకాతుల్లో ఖుర్ఆన్ సూక్తులు పఠించడం.

❁ ఫరజ్ నమాజుల్లోని మొదటి రెండు రకాతుల్లో; సున్నత్, వితర్, నఫిల్ నమాజుల్లోని మొత్తం రకాతుల్లో ఫాతిహా సూరా పఠించడం.

❁ ఫరజ్ నమాజ్‌లోని మొదటి రెండు రకాతుల్లో; సున్నత్, వితర్ నమాజుల్లోని మొత్తం రకాతుల్లో ఫాతిహా సూరా తరువాత మరేదైనా సూరా పఠించడం.

❁ ఖిరాత్, రుకూ, సజ్దాలు, రకాత్‌లలో వరుస క్రమాన్ని పాటించడం.

❁ ఖౌమా (అంటే రుకూ నుండి లేచి నిటారుగా నిలబడటం).

❁ జల్సా (మొదటి సజ్దా చేసిన తర్వాత నిటారుగా, స్థిమితంగా కూర్చోవడం). కొందరు మొదటి సజ్దా చేశాక నిటారుగా కూర్చోరు. తల కాస్తంత పైకెత్తి వెంటనే రెండవ సజ్దాలోకి పోతారు. ఇది సరైన పద్ధతి కాదు. ఒకవేళ ఎప్పుడైనా పొరపాటున అలా జరిగితే 'సహూసజ్దా' చేయాలి. సహూసజ్దా చేయకపోతే నమాజ్ నెరవేరదు.

❁ తాదిలె అర్కాన్ (రుకూ, సజ్దా మొదలైన అంశాలన్నీ నింపాదిగా చేయడం).

❁ ఖాయిదాయె ఊలా (మూడు లేక నాలుగు రకాత్‌ల నమాజ్‌లోని రెండవ రకాత్ చివర్లో 'తషహ్హుద్' పఠించగలిగేటంత సేపు కూర్చోవడం).

❁ మూడు లేక నాలుగు రకాత్‌ల (నమాజ్) చివర్లో 'తషహ్హుద్' పఠించడం.

❁ "అస్సలాము అలైకుం వరహ్మతుల్లాహ్" అంటూ నమాజ్ ముగించడం.

❁ వితర్ మూడవ రకాత్‌లో రుకూకు ముందు చేతులు చెవులదాకా ఎత్తి 'అల్లహుఅక్బర్' (తక్బీర్) చెప్పి, చేతులు దించి కట్టుకొని ఖునూత్ దుఆ పఠించడం.

❁ ఈద్ నమాజ్‌లలో అదనపు 'తక్బీర్'లు చెప్పడం.

❁ ఖుర్ఆన్ బిగ్గరగా పఠించే (జహ్రీ) నమాజుల్లో నిశ్శబ్దంగా పఠించడం, నిశ్శబ్దంగా పఠించే (సిర్రీ) నమాజుల్లో బిగ్గరగా పఠించడం జరిగినప్పుడు సహూసజ్దా చేయాలి. లేకుంటే నమాజ్ నెరవేరదు.

ఖసర్ నమాజ్

ప్రయాణావస్థలో ఉండి చేసే సంక్షిప్త నమాజ్‌ని "ఖసర్" నమాజ్ అంటారు. ఖసర్ చేయవలసిన నమాజ్‌ని ఖసర్ నమాజ్‌గానే చేయాలి. అవకాశం, సౌకర్యం ఉన్నాయిగదా అని పూర్తి నమాజ్ ఎంతమాత్రం చేయకూడదు.

✦ మనిషి తాను నివసించే ఊరు నుండి కనీసం 58 కిలోమీటర్లు (మరొక అభిప్రాయం ప్రకారం 77 కిలోమీటర్లు) దూరం ప్రయాణం చేసే, అక్కడ కనీసం 15 రోజులు ఉండే ఉద్దేశంతో బయలుదేరితే, అతను ఖసర్ నమాజ్ చేయవలసి ఉంటుంది. అంటే జుహర్, అసర్, ఇషా వేళల నాలుగు రకాత్‌ల ఫరజ్ నమాజ్‌లో 2 రకాత్‌లు మాత్రమే చేయాలి. అంత కంటే ఎక్కువ చేయడం ధర్మసమ్మతం కాదు. సున్నత్, నఫిల్ నమాజులు చేయడం తప్పనిసరి కాదు. చేయదలచుకుంటే పూర్తి నమాజ్ చేయాలి, ఖసర్ లేదు. ఫజర్ వేళ సున్నత్ నమాజ్‌ని మాత్రం విడనాడ కూడదు. అలాగే ఇషావేళ మూడు రకాతుల వితర్ నమాజ్‌ని తప్పకుండా చేయాలి.

✦ బాటసారి వెళ్ళిన చోట స్థానికుడయిన ఇమామ్ వెనుక నమాజ్ చేయవలసి వస్తే పూర్తి నమాజ్ చేయాలి, ఖసర్ చేయకూడదు. అలాగే 15 రోజులకంటే ఎక్కువ ఉండే ఉద్దేశంతో వెళ్తే ఒంటరిగా చేసినా పూర్తి నమాజ్ చేయాలి, ఖసర్ చేయకూడదు. ఉద్యోగులు, వర్తకులు తమ ఉద్యోగ-వ్యాపార పర్యటనల కారణంగా ఏ ఒక్క చోటా కనీసం 15 రోజులు విడిది చేసే అవకాశం లేకపోతే అలాంటివారు కూడా ఖసర్ నమాజ్ చేసుకోవచ్చు.

✦ బస్సు, రైలు, విమానం వంటి వాహనాలు ఆగకుండా నడుస్తున్నప్పుడు ప్రయాణీకులు ఆ వాహనాల్లోనే వేళకు నమాజ్ చేయాలి. నిలబడి చేయడానికి వీలు లేకపోతే కూర్చొని చేయవచ్చు. రుకూ, సజ్దాలు సరిగా చేయడానికి తగిన సౌకర్యం లభించకపోతే సైగలతో చేయాలి. ఖిబ్లాకు అభిముఖంగా తిరిగి నమాజ్ చేయడానికి అవకాశం లేకపోతే అవకాశం ఉన్న వైపుకే తిరిగి నమాజ్ చేయవచ్చు.

✦ ప్రయాణావస్థలో ఏదైనా కారణంవల్ల ఖసర్ చేయవలసిన నమాజ్ 'ఖజా' అయితే, స్వస్థలానికి తిరిగొచ్చిన తర్వాత కూడా దానికి సంబంధించిన ఖసర్ నమాజ్ మాత్రమే చేయాలి, పూర్తి నమాజ్ చేయకూడదు.

✦ ప్రయాణావస్థలో ఒకే సమయంలో చేసే రెండు వేళల నమాజుల్ని "జమా బైనుస్సలాతీన్" అంటారు. ఉదా- జుహర్ వేళలోనే జుహర్ నమాజ్‌తో

పాటు అసర్ నమాజ్‌ని కలిపి చేయడం. అలాగే మగ్రిబ్ నమాజ్‌ని ఆలస్యం చేసి ఇషావేళలో దాన్ని ఇషా నమాజ్‌తో కలిపి చేయడం. ఇది హజ్‌యాత్ర లోనే ధర్మసమ్మతం. ఇతర ప్రయాణాలలో రెండు నమాజులు కలిపి చేసే పద్ధతిని "జమాసూరి నమాజ్" అంటారు. జమాసూరి అంటే మొదటి నమాజ్‌ని దాని చిట్టచివరి వేళలో, తరువాత (రెండవ) నమాజ్‌ని దాని ప్రారంభవేళలో చేయడం అన్నమాట. ఈవిధంగా రెండు నమాజుల్ని ఒకే సమయంలో చేసినట్లు పైకి కన్పించినా నిజానికి వీటిని వాటి నిర్ణీత వేళల్లోనే చేసినట్లు లెక్క.

✦ అహ్లెహదీస్ దృక్పథం ప్రకారం ఏ ప్రయాణావస్థలోనైనా "జమా బైనుస్సలాతీన్" ధర్మసమ్మతమే. అదీగాక వేళ కాకముందే తత్సంబంధిత నమాజ్‌ని దానికి పూర్వపు నమాజ్‌తో కలిపి చేయడం కూడా వారి దృష్టిలో ధర్మసమ్మతమే. ఇలాంటి నమాజ్‌ని వారు "జమాతఖ్దీమ్" అంటారు. పైగా ఒక నమాజ్‌ని ఆలస్యం చేసి (దాని నిర్ణీత వేళ తప్పించి) తరువాతి వేళ నమాజ్‌తో కలిపి చేయడం కూడా వారికి ధర్మసమ్మతమే. ఇలాంటి నమాజ్‌ని "జమాతాఖీర్" అంటారు.

ఖజా నమాజ్

నిర్ణీత వేళ తప్పిపోయిన నమాజ్‌ను 'ఖజా నమాజ్' అంటారు. బలమైన కారణం లేకుండా నమాజ్ 'ఖజా' చేయడం సరికాదు. ఖజా అయినప్పుడు దాన్ని వీలైనంత త్వరగా నెరవేర్చాలి. ఖజా నమాజ్ నిర్ణీత వేళకు చేసే నమాజులాగే చేయాలి. ఫరజ్, వితర్ నమాజులు మాత్రమే ఖజా నమాజులుగా చేయాలి. సున్నత్, నఫిల్ నమాజులకు ఖజా లేదు. వితర్‌లో మూడు రకాతులూ చేయాలి.

దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు: "ఎవరైనా (ఫరజ్) నమాజ్ మరచిపోతే లేక నిద్రపోతే (నిద్ర నుండి సకాలానికి మేల్కోలేకపోతే), నిద్రపోవడం వల్ల నమాజ్ తప్పిపోవడం జరిగితే దానికి ప్రాయశ్చిత్తం (కప్ఫారా) జ్ఞాపకం వచ్చిన తక్షణమే అతనా నమాజ్ చేయాలి." (బుఖారి, ముస్లిం)

సుత్రా:- నమాజ్ చేస్తున్న మనిషి ముందు నుంచి పోవడం పాపం. ఒకవేళ జనం అటూఇటూ తిరిగే ప్రదేశంలో నమాజ్ చేయవలసి వస్తే నమాజీ తన ఎదురుగా సుమారు మూడు అడుగుల ఎత్తు, కనీసం ఒక అంగుళం మందం కలిగిన వస్తువుని నిలబెట్టుకోవాలి. దీన్నే "సుత్రా" అంటారు. జనం దీని వెలుపల నడవచ్చు.

స్త్రీల నమాజ్ విధానం

స్త్రీలు 'తక్బీరెతహ్రీమా' చెప్పేటప్పుడు తమ చేతుల్ని తాము ధరించిన దుప్పటిలోనే ఉంచి భుజాలదాకా మాత్రమే పైకెత్తాలి. తర్వాత కుడి అర చేతిని ఎడమ అరచేయి ఉపరితలంపై ఉండేలా రొమ్ముపై కట్టుకోవాలి.

రుకూ స్థితిలో రెండు మోచేతులు పక్కటెముకలతో కలిపి ఉంచాలి.

సజ్దా స్థితిలో వారు తమ పొట్టను తొడలకు, బాహువుల్ని చంకలకు ఆనించి (దగ్గరగా కలిపి) ఉంచాలి. మోచేతుల్ని పైకెత్తకుండా అరచేతులతో పాటు నేల మీదనే ఆనించాలి. అలాగే కాళ్ళ మడిమల్ని పైకి లేపకుండా నేల మీదనే పరచి ఉంచాలి.

ఖాయిదా : రెండు పాదాలు కుడి వైపుకు తీసి, రెండు తొడల్ని దగ్గరకు చేర్చి, ఎడమముంగాలిపై కుడిముంగాలు, తొడ ఉండేలా కూర్చోవాలి.

నమాజ్‌లో ఖుర్‌ఆన్ పఠనం ఎల్లప్పుడు నిశ్శబ్దంగానే చేయాలి. సామూహిక నమాజ్ పురుషులకు మాదిరిగా స్త్రీలకు తప్పనిసరి కాదు. అయితే "మీ భార్యలు మస్జిద్‌కు వెళ్ళడానికి అనుమతి అడిగితే వారిని నిరోధించకండి అని దైవప్రవక్త (సల్లం) చెప్పారు" (బుఖారి, ముస్లిం)

సామూహిక నమాజ్ విషయంలో ఇస్లాం పురుషులకు ఇచ్చిన ఆదేశాలకు, స్త్రీలకు ఇచ్చిన ఆదేశాలకు చాలా తేడా ఉంది. పురుషులు మసీదులో సామూహికంగా చేసే నమాజే శ్రేష్ఠమైన నమాజ్‌గా పరిగణించ బడింది ఇస్లాంలో. కాగా ఇంట్లో ఒంటరిగా చేసే నమాజ్ స్త్రీల కోసం అత్యంత శ్రేష్ఠమైన నమాజ్‌గా ఇస్లాం పేర్కొన్నది.

హజ్రత్ ఉమ్మె హమీద్ సాయిదియా (రజి) దైవప్రవక్త (సల్లం)తో మాట్లాడుతూ "దైవప్రవక్తా! నాకు మీతోపాటు (మసీదులో) నమాజ్ చేయాలని ఉంది" అని అన్నారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా చెప్పారు: "నీవు ఇలా అడుగుతావని నాకు తెలుసు. కాని నీవు నీ గది (మధ్య)లో నమాజ్ చేయడం కంటే ఒక మూలలో నమాజ్ చేయడం శ్రేష్ఠం. నీవు నీ ఇంటిప్రాంగణంలో చేసే నమాజ్‌కంటే ఇంటిగదిలో చేసే నమాజే శ్రేష్ఠమైనది. మీ వీథిలో ఉండే మసీదులో నమాజ్ చేయడంకంటే మీ ఇంటి ప్రాంగణం లో నమాజ్ చేయడం ఉత్తమం. జామియా మసీదులో కంటే వీథిమసీదులో నమాజ్ చేయడం చాలా మంచిది." (తబ్రానీ)

అయితే దైవప్రవక్త (స) స్త్రీలకు మసీదుకు పోయే స్వేచ్ఛపై ఆంక్షలు విధించ లేదు. వారికి నమాజు కోసం మసీదుల కన్నా వారి ఇండ్లే మంచివని చెబుతూ ఇలా అన్నారు: "మీ స్త్రీలను మసీదులకు పోనీయకుండా నిరోధించకండి. కాని వారికోసం వారి గృహాలే శ్రేష్ఠమైనవి." (అహ్మద్, అబూదావూద్)

నమాజు కోసం మసీదుకు పోవడం పురుషునికి విధి అయివుంటే, స్త్రీకి ఇది అనుమతి మాత్రమే. అదైనా చివరి వరుసలో ఉండి నమాజ్ చేయడాన్నే ఇస్లాం ఎక్కువగా ఇష్టపడుతుంది.

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం: హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) భార్యలలో ఒకరు ఫజ్ర్, ఇషా వేళల సామూహిక నమాజులు చేయడానికి మస్జిద్‌కు వెళ్ళేవారు. "స్త్రీలు మస్జిద్‌కు వెళ్ళడాన్ని హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) ఇష్టపడరని, ఈ విషయంలో ఆయన ఎంతో అభిమానం కల వ్యక్తి అని తెలిసి కూడా మీరు ఇంటి నుండి బయటికి ఎందుకు వెళ్తున్నారు?" అని ఆమెను ఒకరు అడిగారు. దానికామె "అయితే ఉమర్ (రజి) నన్నెందుకు నిరోధించడం లేదు?" అని ఎదురు ప్రశ్న వేశారు. "ఎందుకంటే దేవుని దాసీలను దేవుని ఆలయానికి వెళ్ళడాన్ని నిరోధించకండని దైవప్రవక్త (సల్లం) అన్నారు. ఈ ప్రవచనమే మిమ్మల్ని నిరోధించకుండా ఆయనకు అడ్డు తగిలింది" అని అన్నాడు ఆ వ్యక్తి. (బుఖారి, ముస్లిం)

ప్రవక్త సతీమణి హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం: "(ఈనాడు) స్త్రీలు (రకరకాల ఫ్యాషన్‌లతో) తమల్ని తాము (సింగారించుకొని) ఎలా రూపొం దించుకున్నారో దైవప్రవక్త (సల్లం) గనక చూస్తే, బనీఇస్రాయీల్ స్త్రీలు ఎలా నిరోధించబడ్డారో అలా స్త్రీలను ఆయన మస్జిద్‌కు వెళ్ళనీకుండా నిరోధించేవారు." (బుఖారి, ముస్లిం)

6. సామూహిక నమాజ్ పద్ధతి

ప్రతిరోజూ నిర్ణీత సమయాల్లో అయిదు సార్లు జమాఅత్‌తో కలసి సామూహిక నమాజ్ చేయడం పురుషుల విధి (వాజిబ్). షరీఅత్ పరమైన కారణం లేకుండా సామూహిక నమాజ్‌ని వదలిపెట్ట కూడదు.

ఫరజ్, ఈద్ నమాజులు, రమజాన్‌లోని తరావీ, వితర్ నమాజులు జమాఅత్‌తో కలసి సామూహికంగా చేయడం జరుగుతుంది. జుమా నమాజ్, ఈద్ నమాజుల్లో జమాఅత్ తప్పిపోతే వాటికి ప్రత్యామ్నాయ నమాజులు లేవు. జుమా నమాజ్‌ని మాత్రం జుహర్ నమాజుగా చేయవచ్చు.

స్త్రీలు మసీదులో సామూహిక నమాజ్ కోసం వస్తే వారి పంక్తులు పురుషుల, పిల్లల పంక్తులకు వెనకుండాలి. "స్త్రీలు పురుషులకు ఇమామత్ (నాయకత్వం వహించకూడదని దైవప్రవక్త (స) అన్నారు." (ఇబ్నెమాజ)

నమాజ్ నాయకత్వం:- ఖుర్‌ఆన్, ధర్మజ్ఞానం బాగా తెలిసి ఉండటంతో పాటు అందరిలో నైతికంగా ఉత్తముడైన వ్యక్తి నమాజ్‌కు నాయకత్వం వహించాలి.

సామూహిక నమాజ్‌లో ఇమామ్ ఖుర్‌ఆన్ పఠిస్తున్నప్పుడు అతని వెనుక నిలబడిన ముఖ్తదీలు మౌనంగా ఉండాలి. అహ్లెహదీస్ దృక్పథం కలవారు ఇమామ్ వెనుక ఫాతిహా సూరా నెమ్మదిగా పఠిస్తారు. హనఫీ దృక్పథంలో ముఖ్తదీలు ఫాతిహాసూరా కూడా నెమ్మదిగానైనా సరే పఠించ కుండా మౌనంగా ఉండి వినాలి. దీనికి ముఖ్యమైన ప్రమాణం ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఈ క్రింది సూక్తే:

“మీ ముందు ఖుర్‌ఆన్ పఠిస్తున్నప్పుడు నిశ్శబ్దంగా ఉండి దాన్ని శ్రద్ధగా వినండి, మీరు కరుణించబడతారు.” (7:204)

హజ్రత్ ఇమాం అబూహనీఫా (రహ్మలై), ఆయన అనుయాయులు ఈసూక్తిని ప్రమాణంగా తీసుకొని సామూహిక నమాజ్‌లో ఇమామ్ ఖుర్‌ఆన్ బిగ్గరగానైనా, మెల్లిగానైనా పఠిస్తున్నప్పుడు ముఖ్తదీలు మౌనంగా ఉండాలని అన్నారు. ఇమామ్ మాలిక్, ఇమామ్ అహ్మద్ (రహ్మలై)లు మాత్రం ఇమామ్ బిగ్గరగా పఠించే (జుహ్రీ) నమాజుల్లో మాత్రమే ముఖ్తదీలు మౌనంగా ఉండాలన్నారు. ఇమామ్ షాఫయి (రహ్మలై), కొన్ని హదీసుల్లో ఫాతిహా సూరా పఠించనిదే నమాజు నెరవేరదని ఉన్నందున, “ఇమామ్ ఖుర్‌ఆన్ బిగ్గరగా పఠించినా, మెల్లిగా పఠించినా ముఖ్తదీలు ఇమామ్‌తో పాటు ఫాతిహా సూరా పఠించాలి” అని అభిప్రాయపడ్డారు.

తప్పిన రకాత్‌లు నెరవేర్చే పద్ధతి

సామూహిక నమాజ్‌లో ఇమామ్ రుకూ స్థితి నుండి లేచి నిలబడిన తరువాత ఎవరైనా జమాఅత్‌లో చేరితే అతనికి ఆ రకాత్ తప్పిపోయినట్లుగా షరీఅత్ పరిగణిస్తుంది. ఇమామ్ రుకూ చేస్తున్నప్పుడు జమాఅత్‌లో చేరితే రకాత్ లభించినట్లే. అయితే అతను ముందుగా “అల్లాహుఅక్బర్” అంటూ చేతులు చెవులదాకా ఎత్తి దించి నాభి క్రింద కట్టుకోవాలి. ఆ తరువాతనే అతను ఇమామ్‌ను అనుసరిస్తూ నమాజ్ చేయాలి.

సామూహిక నమాజ్‌లో ఇలా ఎవరికైనా ఒకటి లేక అంతకన్నా ఎక్కువ రకాతులు తప్పిపోతే అలాంటి వ్యక్తి చివరి రకాత్ తరువాత ఖాయిదాలో ‘తషహ్హుద్’ మాత్రమే పఠించి ఇమామ్ నమాజ్ ముగించడానికి ‘సలాం’ చేసేవరకు మౌనంగా ఉండాలి. ఇమామ్ సలాం చేయగానే అతను ‘సలాం’ చేయకుండా లేచి నిలబడి తప్పిపోయిన నమాజుల్ని నెరవేర్చుకోవాలి.

ఉదాహరణకు- నాలుగు రకాతుల జుహర్ నమాజులో ఎవరికైనా మొదటి రకాత్ తప్పిపోతే నమాజ్ చివర్లో అతను సలాం చేయకుండా లేచి నిలబడి తప్పిపోయిన ఆ రకాత్ నెరవేర్చడానికి బిస్మిల్లా తరువాత

ఫాతిహా సూరా, రెండవ సూరాగా మరేదైనా సూరా పఠించి యథాప్రకారం నమాజ్ ముగించాలి. మొదటి రెండురకాతులు తప్పిపోతే ఆ రెండు రకాత్‌లలోనూ ఫాతిహా సూరాతో పాటు రెండవ సూరా పఠించాలి. ఒకవేళ ఎవరికైనా మొదటి మూడు రకాతులు తప్పిపోతే ఇమాం సలాంచేసి నమాజ్ ముగించగానే లేచి నిలబడి తప్పిపోయిన మొదటి ఒక రకాత్‌లో ఫాతిహా సూరా, రెండవ సూరా పఠించి రుకూ, సజ్దాల తరువాత ‘ఖాయిదా’లో తషహ్హుద్ పఠించి లేచి నిలబడాలి. నిలబడి తప్పిపోయిన రెండవ రకాత్‌లో కూడా ఫాతిహా సూరా, రెండవ సూరా పఠించాలి. తప్పిపోయిన మూడవ రకాత్‌లో ఫాతిహా సూరా మాత్రమే పఠించాలి. చివర్లో ‘తషహ్హుద్, దరూద్, దుఆ పఠించి నమాజ్ ముగించాలి.

నమాజ్‌లో ప్రతి రెండు రకాతుల తరువాత ‘తషహ్హుద్’ పఠించవలసి ఉంటుంది. రకాత్‌లు తప్పిపోయినవారు ఈ విషయాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని వాటిని నెరవేర్చాలి.

మగ్రిబ్ నమాజ్‌లో ఎవరైనా ఇమామ్ రెండవరకాత్ సజ్దా స్థితిలో ఉన్నప్పుడు జమాఅత్‌లో వచ్చిచేరితే ఇమామ్‌తో పాటు అతను తషహ్హుద్ పఠించి, ఇమామ్‌ను అనుసరిస్తూ మూడవ రకాత్ ముగింపులో తషహ్హుద్ మాత్రమే పఠించి మౌనంగా ఉండిపోవాలి. ఇప్పటి వరకు అతనికి ఒక్క రకాత్ మాత్రమే లభించింది. ఇమామ్ నమాజ్ ముగించిన వెంటనే లేచి నిలబడి తప్పిపోయిన మొదటి రకాత్‌లో ఫాతిహా సూరా, రెండవ సూరాగా మరేదైనా సూరా పఠించి రుకూ, సజ్దాల తరువాత ఖాయిదాలో మూడవ సారికూడా తషహ్హుద్ మాత్రమే పఠించాలి. దాంతో అతను రెండు రకాతులు నెరవేర్చినట్లు అవుతుంది. తరువాత లేచి నిలబడి మూడవ రకాత్‌లో కూడా ఫాతిహా సూరా, రెండవసూరా పఠించి రుకూ, సజ్దాల తర్వాత ఖాయిదాలో తషహ్హుద్, దరూద్, దుఆ పఠించి నమాజ్ ముగించాలి. ఈ విధంగా మనం ఇలాంటి సందర్భంలో ఒకే నమాజ్‌లో నాలుగు సార్లు ‘తషహ్హుద్’ పఠించవలసి వస్తుంది.

రకాత్‌లు తప్పిపోయిన వ్యక్తి ఇమామ్ వెనుక నమాజ్ చేస్తున్నప్పుడు తన వల్ల నమాజ్‌లో ఏదైనా పొరపాటు జరిగితే 'సహూసజ్దా' చేయకూడదు. ఇమామ్ వల్ల పొరపాటు జరిగితే మాత్రం అతను సహూసజ్దా చేస్తే రకాత్‌లు తప్పిపోయిన వ్యక్తి తనవల్ల పొరపాటు జరగక పోయినా ఇమామ్‌తో పాటు సహూసజ్దా చేయవలసి ఉంటుంది. ఒకవేళ తప్పిపోయిన రకాతులు నెర వేరుస్తున్నప్పుడు పొరపాటు జరిగితే సహూసజ్దా తప్పకుండా చేయాలి.

జుమా నమాజ్

సృష్టికర్త ముస్లింల కోసం శుక్రవారాన్ని పండుగదినంగా నిర్ణయించాడు. ఆరోజు ముస్లింలు స్నానం చేసి, సువాసన పూసుకొని జుమా నమాజ్ కోసం మస్జిద్‌కు వెళ్ళాలి. జుమానమాజ్ విధిగా చేయవలసిన నమాజ్. జుమా ఫరజ్ నమాజ్‌కు ముందు ఇమామ్ రెండు ఖుత్బాలు ఇస్తాడు. తర్వాత 2 రకాత్‌లు ఫరజ్‌నమాజ్ చేస్తాడు. ముఖ్తదీలు విధిగా రెండు ఖుత్బాలు విని ఫరజ్ నమాజ్‌లో పాల్గొనాలి.

"విశ్వాసులారా! శుక్రవారం సమావేశం రోజున నమాజుకోసం పిలుపునిచ్చినప్పుడు మీరు వెంటనే అమ్మకం, కొనుగోళ్ళ వ్యవహారాలు వదిలేసి దైవస్మరణ (ధర్మబోధ) వైపుకు పరుగెత్తండి." (ఖుర్ఆన్-62:9)

దైవప్రవక్త (స) జుమానమాజ్ ప్రాముఖ్యం గురించి ఇలా చెప్పారు:

"ముస్లింలు జుమా నమాజ్ వదిలేయకూడదు. జుమానమాజ్ వదిలేస్తే దేవుడు వారి హృదయకవాటాలు మూసివేస్తాడు. ఆ తరువాత వారు తీవ్రమైన ఏమరుపాటుకు లోనైపోతారు." (ముస్లిం)

"ముస్లింలారా! శుక్రవారాన్ని దేవుడు మీకు పండుగదినంగా నిర్ణయిం చాడు. కనుక ఆరోజు మీరు శుభ్రంగా స్నానంచేసి పలుదోముపుల్లతో ముఖం కడుక్కోండి." (తాబ్రాని)

"శుక్రవారంరోజు ప్రతి ముస్లిం శుభ్రంగా స్నానం చేయాలి; మంచి బట్టలు ధరించాలి; సువాసన ఏదైనా ఉంటే పూసుకోవాలి." (బుఖారి)

"శుక్రవారంనాడు ఉజూ చేసినవాడు మంచిపని చేశాడు, గుసుల్ చేసినవాడు అంతకంటే మంచిపని చేశాడు." (అబూదావూద్, తిర్మిజి)

"శుక్రవారంరోజు లైంగిక అశుద్ధావస్థ పోవడానికి చేసే స్నానంలాంటి స్నానం చేసి (అందరికంటే ముందు) మస్జిద్‌కు వెళ్ళే వ్యక్తి ఒక ఒంటెను దానం చేసినవాడవుతాడు. ఆ తరువాత మస్జిద్‌కు వెళ్ళే వ్యక్తి ఒక ఆవును బలిచ్చిన వాడవుతాడు. ఆ తర్వాత మూడవ సమయంలో మస్జిద్‌కు వెళ్ళే వ్యక్తి కొమ్ముల పొటేలును బలిచ్చిన వాడవుతాడు. ఆ తరువాత నాల్గవ సమయంలో మస్జిద్‌కు వెళ్ళే వ్యక్తి ఒక కోడిని దానం చేసినవాడవుతాడు. ఆ తర్వాత ఐదవ సమయంలో మస్జిద్‌కు వెళ్ళే వ్యక్తి ఒక గుడ్డును దానం చేసినవాడవుతాడు. ఆ తర్వాత ఇమామ్ వస్తాడు. అప్పుడు దైవదూతలు వచ్చి జుమాప్రసంగం వింటారు." (బుఖారి, ముస్లిం, తిర్మిజి)

"మీ దినాలన్నిటిలో శుక్రవారం చాలా శ్రేష్ఠమైన దినం. ఆరోజే ఆదం (అలై) పుట్టారు. ఆరోజే ఆయన చనిపోయారు. ఆరోజే ప్రళయం సంభవి స్తుంది. కనుక శుక్రవారం నాకోసం అత్యధికంగా 'దరూద్' పఠించండి. మీ దరూద్ నా దగ్గరకు చేర్చడం జరుగుతుంది" అన్నారు దైవప్రవక్త (స). అనుచరులు ఈమాట విని "దైవప్రవక్తా! మేము మీ కోసం దరూద్ ఎలా పఠించగలం, మీరు (ఇహలోకం వీడినతర్వాత) చీకి తునకలై కన్పించకుండా పోతారుకదా?" అని అన్నారు. అందుకాయన "భూమి దైవప్రవక్తల దేహాలను తినకుండా దేవుడు దాన్ని నిషేధించాడు" అని అన్నారు. (అబూదావూద్)

జుమా ప్రసంగం : జుమానమాజ్‌కు ముందు ఖుత్బా (ఉపన్యాసం) ఇవ్వవలసిఉంటుంది. ఇది రెండు భాగాలు. కొందరి అభిప్రాయం ప్రకారం ఇది సున్నత్ (సంప్రదాయం) మాత్రమే. అయితే మరికొందరి అభిప్రాయం ప్రకారం వాజిబ్ (తప్పనిసరి). ఇందులో అయిదు అంశాలు ఉన్నాయి. 1-దైవస్తోత్రం, 2-ముహమ్మద్ (స) దైవదౌత్యం (రిసాలత్) గురించిన సాక్ష్యం, 3-ప్రజలకు హితోపదేశం, 4-ఖుర్ఆన్‌లోని కొన్ని సూరాలు లేక సూక్తుల పఠనం, 5-ముస్లింల శ్రేయోసంక్షేమాల కోసం వేడుకోలు.

దైవప్రవక్త (స) తమ జుమాప్రసంగంలో దైవస్తుతి తర్వాత ఇలా చెప్పే వారు- “అల్‌హమ్దులిల్లాహి నస్తఈనుహూ వస్తగ్ఫిరుహూ వనఅవూజు బిల్లాహి మిన్‌షురూరి అన్‌ఫుసినా మన్‌య్యహ్దిల్లాహు ఫలాముజిల్లలహూ వ మన్ యుజ్‌లిల్ ఫలాహాదియ లహూ వఅష్‌హదుఅన్న ముహమ్మదన్ అబ్దుహూ వరసూలుహూ అర్సలహూ బిల్‌హఖ్ఖి బషీరమ్ బైన యదయిస్సాఅతి వమన్ య్యుతి ఇల్లాహ వరసూలహూ ఫఖద్‌రషద వమన్‌య్యఅ్‌సిహిమా ఫయిన్నహూ లాయజుర్రు ఇల్లానఫ్సహూ వలా యజుర్రుల్లాహ షైఅన్.” (అబూదావూద్)

(అనువాదం: స్తుతి స్తోత్రాలు దేవునికే శోభిస్తాయి. మేము ఆయన్నే సహాయం అర్థిస్తాము. ఆయన్నే క్షమాపణ కోరుకుంటాము. మా హృదయాలు ఉసిగొల్పే చెడుల నుండి మేము దేవుని శరణు కోరుతాము. దేవుడు ఎవరినైనా సన్మార్గం చూపితే ఆయన తప్ప మరెవరూ అతడ్ని సన్మార్గం నుండి తప్పించలేరు. ముహమ్మద్ (స) దేవుని దాసుడని, ఆయన ప్రవక్తని నేను సాక్ష్యమిస్తున్నాను. దేవుడు ఆయన్ని ప్రళయం సంభవించడానికి ముందే శుభవార్తాహరునిగా చేసి ప్రభవింపజేశాడు. దేవునికి, ఆయన ప్రవక్త (స)కు విధేయుడయినవాడే సన్మార్గం పొందుతాడు. దేవునికి, ఆయన ప్రవక్త (స)కు అవిధేయుడైపోయినవాడు తననుతానే నష్ట పరచుకుంటాడు. అతను దేవునికి ఎలాంటి నష్టం కలిగించలేడు.)

జాబిర్ (రజి) కథనం: శుక్రవారం రోజు ఒకతను మస్జిద్‌లో ప్రవేశిస్తున్న సమయంలో దైవప్రవక్త (స) ఉపన్యాసం ఇస్తున్నారు. ఆయన అప్పుడే వచ్చిన మనిషిని ఉద్దేశించి “నీవు నమాజ్ చేశావా?” అనడిగారు. అతను చేయలేదన్నాడు. దైవప్రవక్త (స) ఈమాట విని “అయితే (ముందు) రెండు రకాతులు (తహ్యాతుల్‌మస్జిద్) నమాజ్ చెయ్యి” అని ఆదేశించారు. (బుఖారి)

ఈ హదీసును ఇమామ్ షాఫయి, ఇమామ్ అహ్మద్ (రహ్మ), అహ్లె హదీస్ అనుసరిస్తారు. ఇమామ్ అబూహనీఫా, ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మలై)లు, ఖుత్బా సమయంలో ఎలాంటి నమాజ్ చేయకూడదని అంటారు. వారు తమ దృక్పథానికి అనుకూలంగా ఈ క్రింది హదీసులు చూపుతారు:

దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు: “ఇమామ్ ఉపన్యాసం ఇస్తున్నప్పుడు మీరు మీ స్నేహితుడితో ‘నిశ్శబ్దంగా ఉండ’ని అంటే అది కూడా పనికి మాలిన మాటవుతుంది.” (బుఖారి, ముస్లిం, అబూదావూద్, తిర్మిజి)

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: “మీలో ఎవరైనా ఇమామ్ ఉపన్యాసం ఇస్తున్నప్పుడు మస్జిద్‌లోకి ప్రవేశిస్తే, ఉపన్యాసం ముగిసేవరకూ అతను ఎలాంటి నమాజయినా, మాట్లాడటమైనా చేయకూడదు.” (తబ్రాని)

జుమానమాజ్ రకాతులు :-హనఫీ, షాఫయి దృక్పథాల ప్రకారం జుమా ఫరజ్‌నమాజ్‌కు పూర్వం 4 రకాతుల సున్నత్ నమాజ్ చేయవలసి ఉంటుంది. దీనికి ప్రమాణంగా వారు “అబ్దుల్లా బిన్ మస్‌వూద్ (రజి) జుమా ఫరజ్‌నమాజ్‌కు పూర్వం 4 రకాతులు, తర్వాత 4 రకాతులు సున్నత్ నమాజ్ చేసేవార”న్న ఉల్లేఖనం పేర్కొంటారు. అహ్లెహదీస్ దృక్పథం ప్రకారం జుమా నమాజ్‌కు పూర్వం సున్నత్ నమాజ్ లేదు.

ఈద్ నమాజ్

ఈదుల్ ఫితర్, ఈదుల్ అజ్హాలు మాత్రమే ముస్లింల కోసం దైవం నిర్ణయించిన పండుగ దినాలు. ఈద్‌నమాజ్ కోసం ఈద్గాకుగాని, పట్టణం లోని పెద్ద మసీదుకుగాని వెళ్ళాలి. దారిలో ఇలా ‘తక్బీర్’ పఠించాలి:

“అల్లాహుఅక్బర్ అల్లాహుఅక్బర్, లాఇలాహ ఇల్లల్లాహ్, వల్లాహుఅక్బర్ వలిల్లాహిల్ హమ్ద్.” (ఈద్గాకు ఒక దారిన వెళ్ళి, మరొక దారిన రావడం సున్నత్.)

ఈద్‌నమాజ్ కోసం ఈదుల్‌ఫిత్ర్ లేక ఈదుల్‌అజ్హాకు చెందిన రెండు రకాత్‌లు వాజిబ్‌నమాజ్ 6 అదనపు తక్బీర్‌లతో చేస్తున్నానని సంకల్పించు కోవాలి. తర్వాత ‘తక్బీర్’ (అల్లాహుఅక్బర్) చెబుతూ చేతులు చెవులదాకా పైకెత్తి దించి నాభిపై కట్టుకోవాలి. ఆతర్వాత ‘సనా’ పఠించి 3సార్లు అదనంగా ‘తక్బీర్’ చెప్పాలి. తక్బీర్ చెప్పిన ప్రతిసారీ చేతులు చెవులదాకా ఎత్తి పూర్తిగా కిందికి దించాలి. అయితే మూడవసారి తక్బీర్ చెప్పి తరువాత చేతులు పూర్తిగా కిందికి దించకుండా నాభిపై కట్టుకోవాలి. ఇప్పుడు “అవూజుబిల్లాహి

మినష్షయితానిర్రజీం, బిస్మిల్లా హిర్ర హ్మానిర్రహీం", ఫాతిహా సూరా, రెండవ సూరాగా మరేదైనా సూరా పఠించి రుకూ, సజ్దాలు చేయాలి. తర్వాత లేచి నిలబడి ఫాతిహా సూరా, రెండవ సూరా పఠించి 3 సార్లు మళ్ళీ అదనంగా 'తక్బీర్' చెప్పాలి. తక్బీర్ చెప్పిన ప్రతిసారీ చేతులు చెవులదాకా ఎత్తి పూర్తిగా కిందికి దించాలి. నాలగవ సారి తక్బీర్ చెబుతూ రుకూలోకి పోవాలి. ఆవిధంగా రెండవ రకాత్ కూడా చేసి నమాజ్ ముగించాలి.

ఈద్‌నమాజ్ తరువాత ఈద్ ప్రసంగం ఉంటుంది. హనఫీ, షాఫయిల దృక్పథం ప్రకారం రెండు ప్రసంగాలు చేయడం సంప్రదాయం. ఇమామ్ నవవి (రహ్మ), ఇమామ్ షూకాని (రహ్మ), అహ్లెహదీస్ దృక్పథం ప్రకారం ఒక ప్రసంగం (ఖుత్బా) మాత్రమే చేయడం సంప్రదాయం (సున్నత్).

హజ్రత్ అబూసయీద్ ఖుద్రీ (రజి) కథనం: "దైవప్రవక్త (స) పండుగ నమాజ్‌కు ముందు ఎలాంటి నమాజ్ చేసేవారు కాదు. ఇంటికి వచ్చిన తరువాత 2 రకాతులు నఫిల్ నమాజ్ మాత్రం చేసేవారు." (ఇబ్నెమాజ)

ఈదుల్‌అజ్హా నమాజ్ జిల్‌హజ్ నెల 10వ తేదీన జరుగుతుంది. జిల్‌హజ్ 9వ తేదీ ఫజర్‌వేళ నుండి 13వ తేదీ అసర్‌వేళ వరకు ప్రతి ఫరజ్ నమాజ్ తరువాత ఇలా మూడుసార్లు 'తక్బీరె తష్రీఖ్' పఠించడం విధి (వాజిబ్): "అల్లాహుఅక్బర్ అల్లాహుఅక్బర్, లాఇలాహ ఇల్లల్లాహు వల్లాహుఅక్బర్, అల్లాహు అక్బర్ వలిల్లా హిల్ హమ్ద్.

జనాజా నమాజ్

హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు: "ఎవరు జనాజా నమాజ్‌లో పాల్గొంటాడో అతనికి ఒక యూనిట్ పుణ్యం లభిస్తుంది. మరెవరు (జనాజా నమాజ్‌లో పాల్గొన్న తరువాత) భౌతిక కాయాన్ని ఖననం చేసేవరకు ఎదురుచూస్తాడో అతనికి రెండు యూనిట్ల పుణ్యం లభిస్తుంది." అనుచరులు ఈమాట విని "దైవప్రవక్తా! యూనిట్ అంటే ఎంత?" అనడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త (స) "ఒక యూనిట్ రెండు పెను పర్వతాలకు సమానం" అని చెప్పారు. (బుఖారి, ముస్లిం)

జనాజా నమాజ్ విధానం :- జనాజా నమాజ్ చేయడానికి ఇమాం మనిషి భౌతిక కాయం ఎదురుగా నిలబడాలి. పురుషుని జనాజా అయితే ఇమామ్ అతని రొమ్ముకు ఎదురుగా నిలబడాలి. స్త్రీ జనాజా అయితే ఇమామ్ ఆమె నడుముకు ఎదురుగా నిలబడాలి. తరువాత ఇమామ్, ఆయన వెనుక నమాజ్ చేసేవారు "నేను దైవప్రసన్నత కోసం ఈ జనాజా నమాజ్ చేస్తున్నాను" అని సంకల్పించుకోవాలి.

తర్వాత ఇమాం అల్లాహుఅక్బర్ అని బిగ్గరగా చెబుతూ అరచేతులు రెండూ పైకెత్తి దించి కట్టుకోవాలి. తర్వాత "సుబ్‌హానక అల్లాహుమ్మ వబిహమ్దిక వతబారకస్‌ముక వతఆలా జద్దుక వలాఇలాహ గైరుక్" అని పఠించాలి. (అహ్లెహదీస్ దృక్పథం ప్రకారం తవూజ్, ఫాతిహా సూరా కూడా పఠించాలి.) తర్వాత చేతులు పైకెత్తకుండా అల్లాహుఅక్బర్ చెప్పి దరూద్ పఠించాలి. ఆతర్వాత చేతులు పైకెత్తకుండా అల్లాహుఅక్బర్ చెప్పి ఈక్రింది దుఆ పఠించాలి:

"అల్లాహుమ్మగ్‌ఫిర్లి హయ్యినా వమయ్యితినా వషాహిదినా వగాయిబినా వసగీ రినా వకబీరినా వమన్‌త వప్ఫయితహుమిన్నా. అల్లాహుమ్మ మన్ అహ్‌యైతహు మిన్నా ఫఅహ్‌యిహీ అలల్‌ఇస్లామి వమన్‌తవప్ఫయితహు మిన్నా ఫతవప్ఫహు అలల్‌ఈమాన్."

(భావం: దేవా! మాలో సజీవంగా ఉన్నవారిని, చనిపోయినవారిని క్షమించు. మా దగ్గర ఉన్నవారిని-లేనివారిని, మా పిన్నలను-పెద్దలను, మా స్త్రీలను-పురుషులను కూడా క్షమించు. దేవా! మాలో నీవు సజీవంగా ఉంచేవారిని ఇస్లాం (ఆదేశాలను ఆచరిస్తున్న) స్థితిలో సజీవంగా ఉంచు. మాలో నీవు మృత్యువు కలిగించేవారిని విశ్వాస స్థితిలో మృత్యువు కలిగించు.) ఇలా మొత్తం నమాజ్ విషయాలను నిశ్శబ్దంగా పఠించాలి.

ఈ 'దుఆ' రానివారు మరే దుఆ అయినా పఠించవచ్చు. తరువాత అల్లాహుఅక్బర్ అనాలి. ఆ తరువాత కుడిఎడమల వైపు ముఖం తిప్పి సలాం పలకాలి.

7. నమాజ్ ప్రభావం

నమాజ్ కేవలం ఆరాధనకు సంబంధించిన ఒక సంప్రదాయం మాత్రమే కాదు. ఇది మొత్తం జీవితాన్నే దైవదాస్యంగా రూపొందించగల సమగ్ర దైవారాధన. నమాజ్‌లోని అంశాలు, ఆచరణలు నమాజ్ చేసే వ్యక్తికి అతని పూర్తిజీవితాన్ని దైవదాస్యంలో గడిపే శిక్షణనిస్తాయి. ఐతే నమాజ్‌లో పఠించే సూరాలు, సంస్మరణలు మనిషి మనస్సుపై ఎలాంటి ప్రభావం వేస్తాయి? అతని జీవితాన్ని ఇవి ఏవిధంగా దైవేతరుల దాస్యం నుంచి తీసి దైవదాస్యానికి కట్టుబడి ఉండేలా చేస్తాయి? వీటిని గురించి తెలుసు కోవాల్సిన అవసరం ఉంది.

మొట్టమొదట దాసుడు నమాజ్ చేయడానికి సంకల్పించుకుంటాడు. తద్వారా ఇతర విషయాలన్నిటినీ ఓ పక్కకు నెట్టేసి నమాజ్ మీదనే ధ్యాస ఉంచాలి. ఈ ఏకాగ్రత మనిషికి "నీవు దేవుని దాసుడవు" అన్న భావనను కలిగిస్తుంది. అంటే, "సంకల్పంలోని ఈ స్పిరిట్ నీ జీవితపు సమస్త వ్యవహారాల్లో ద్యోతకమవుతుండాలి. నీవు చేసే ప్రతి పని విషయంలో దైవప్రసన్నతా భాగ్యమే నీ ముందుండాలి" అని అర్థం అన్నమాట.

నమాజ్ చేయడానికి సంకల్పించుకున్న తర్వాత దాసుడు అల్లాహు అక్బర్ అంటూ నమాజు ప్రారంభిస్తాడు. ఈ పదం నమాజులో అనేక సార్లు వస్తుంది. నమాజులో మాటిమాటికి ఈవిధంగా అల్లాహ్ అందరికంటే గొప్పవాడని అంగీకరించే మనిషి నమాజు వెలుపల ఇతర వ్యవహారాల్లో కూడా అల్లాహ్ మాత్రమే అందరికంటే గొప్పవాడన్న తన మాటను నిలబెట్టు కుంటాడు. ఈ పదం అతనికి ప్రతిచోటా ఇలా గుర్తుచేస్తుంది: "నీవు అల్లాహ్‌ను అందరికంటే గొప్పవాడని ఒప్పుకున్నావు. కాబట్టి ప్రతి విషయం లోనూ నీవు అల్లాహ్ ఆదేశానికే ఆధిక్యతనిస్తూ ఇతరుల ప్రేమ- విధేయతల సమక్షంలో దేవుని ప్రేమ-విధేయతలకే ప్రాధాన్యతనివ్వాలి."

అల్లాహుఅక్బర్‌లోని ఈ భావం గనక నమాజ్ చేసే వ్యక్తి అంతర్యంలో బలంగా నాటుకుంటే, ఇక అతని జీవితంలోని ఏ రంగమూ దైవదాస్య

పరిధిని అతిక్రమించ లేదు. అతను చేసే ప్రతిపనీ, పలికే ప్రతిపలుకూ అతను దేవుని దాసుడని సాక్ష్యమిస్తాయి.

ఆ తరువాత దాసుడు 'ఫాతిహా' సూరా పఠిస్తాడు. ఫాతిహా సూరాలో మొట్టమొదట అతను సమస్త విధాల ప్రసంశలు అల్లాహ్‌కే చెల్లుతాయి' అంటాడు. ఈవిధంగా అతను అల్లాహ్ ఘనతను కొనియాడి, తాను లేక మరెవరైనా ప్రశంసలకు అర్హులు కాగలరు అన్న ఆలోచనను తన మేధ నుండి తీసివేస్తాడు. ఒకవేళ ఎవరికైనా ప్రశంస వర్తిస్తుందంటే అది అతను దైవదాసుడైన కారణంగానే వర్తిస్తుంది తప్ప మరో స్థాయిలో ఉన్న వ్యక్తిగా మాత్రం కాదు. ఈ యదార్థం తెలుసుకొని నమాజు చేసే మనిషి ఎల్లవేళలా దేవుని దాస్యానికే బద్ధుడైవుంటూ ఆయన ఆజ్ఞల పరిధిలోనే తన కార్య కలాపాలన్నిటిని నిర్వహిస్తాడు. దీనివల్ల అతనిలో ఏవైనా అహంకారం, ఆత్మస్తుతి భావాలు గనక ఉంటే అవికాస్తా అణగారిపోతాయి.

దాసుడు దేవునికి కృతజ్ఞతలు ప్రకటించినప్పుడు, దేవుని పట్ల అతని హృదయంలో విధేయతాభావం జనిస్తుంది. అతనికి ఎన్నో వరాలు ప్రసా దించిన ఆ దేవుని పట్ల అతని మనస్సులో ప్రేమా ఔన్నత్యాలు ఏర్పడతాయి. అతను సమర్పణ భావంతో తన శిరస్సును ఆయన ముందు వంచుతాడు. తన మేధాసామర్థ్య, శారీరకశక్తుల్ని దైవాఅభీష్టం ప్రకారమే వినియోగిస్తాడు. ప్రతి వ్యవహారంలోనూ దేవుని ఇష్టాయిష్టాలకే ప్రాధాన్యతనిస్తాడు. ఆయన చేయమని ఆదేశించిన పనుల్ని సంతోషంగా చేస్తాడు. చేయకూడదని వారించిన పనుల్ని ఎలాంటి సంకోచం లేకుండా మానేస్తాడు.

దాసుడు ఆ తర్వాత ఫాతిహా సూరా పఠిస్తూ 'అల్లాహ్‌ను తీర్పుదినం అధిపతి' అని అంగీకరిస్తాడు. తానీ ప్రపంచంలో చేస్తున్న పనులన్నిటి ప్రతిఫలం పొందడానికి ఒక రోజు నిర్ణీతమయిందని, ఆరోజు సత్కార్యాలకు పుణ్యఫలం, దుష్కార్యాలకు శిక్ష లభిస్తుందని, సర్వాధికారాలుగల విశ్వ ప్రభువు పూర్తి న్యాయంతో తీర్పు చెబుతాడని అతని మనోమస్తిష్కాలలో దృఢమైన నమ్మకం ఏర్పడుతుంది.

ఈవిధంగా ప్రతిరోజూ అనేకసార్లు పరలోక విశ్వాసాన్ని నోటితో ఉచ్చరించి మనస్సులో దాన్ని గట్టిగా ధృవపరచే మనిషి దైవదాస్య పరిధిని అతిక్రమించి ఎన్నటికీ విశృంఖల జీవితం గడపలేడు. ఇలాంటి వ్యక్తి తాను మాట్లాడబోయే మాట దేవుని అభీష్టానికి అనుగుణంగా ఉంటే దాన్ని నోటి నుంచి వెలువరిస్తాడు. దేవుని అభీష్టానికి వ్యతిరేకంగా ఉంటే మాత్రం పరలోక భీతితో దాన్ని మనస్సులోనే అణచిఉంచుతాడు.

అతను ఏ పని చేయవలసివచ్చినా ఆ పనికి ముందు అది దేవునికి ఇష్టమైన పనేనా , పరలోకంలో దాని పర్యవసానం ఏమిటి అని ఆలోచిస్తాడు. ఆ పని దేవునికి ఇష్టమైనదైవుంటే, అది పుణ్యఫలానికి కారణమవుతుందని భావించి దాన్ని చేస్తాడు. ఆ పని దైవాభీష్టానికి వ్యతిరేకమైనదైవుంటే, అది పరలోక శిక్షకు దారితీస్తుందని భావించి దానికి దూరంగా ఉంటాడు.

నమాజు చేసే వ్యక్తి మనస్ఫూర్తిగా, పూర్తి స్పృహతో 'దేవుడు పరలోక తీర్పుదినం అధిపతి' అని అంగీకరిస్తే దేవుడు అతనికి సత్యాన్నే మాట్లాడే సద్బుద్ధి ప్రసాదిస్తాడు. అతని నోట మంచి మాటలే వెలువడుతాయి. అబద్ధం, అపనింద, అశ్లీలం, చెడు, దుర్భాష, దురుసుతనం లాంటి దైవాగ్రహానికి దారితీసే మాటలు ఎన్నటికీ వెలువడవు. దైవస్మరణ, మానవ శ్రేయస్సు, ధర్మోన్నతా పథకాలతో సదా అతని మనస్సు నిండి ఉంటుంది. అతను తన కాళ్ళూ చేతుల్ని పరోపకారానికి దైవధర్మ ప్రచారానికి, చెడుల నిర్మూలనకు, మంచిని స్థాపించడానికి మాత్రమే ఉపయోగిస్తాడు.

ఇలాంటి వ్యక్తి దేవుని హక్కుల్ని, ఆయన దాసుల హక్కుల్ని కాలరాయ లేడు. ద్రోహం, దుష్ట సంకల్పం, మోసాలకు పాల్పడలేడు. స్వార్థం, స్వప్రయో జనాలకు ఒడిగట్టలేడు. జీవితంలోని ఏ వ్యవహారంలోనూ అతను దైవదాస్య పరిధుల్ని అతిక్రమించ లేడు. ఆ తర్వాత దాసుడు "ప్రభూ! నేను నిన్నే ఆరాధిస్తున్నాను, నీసహాయమే అర్థిస్తాను" అంటాడు. అంటే అల్లాహ్‌ను మాత్రమే ఆరాధిస్తానని, ఆయన సహాయాన్ని మాత్రమే అర్థిస్తానని అతను ప్రమాణం చేస్తున్నాడన్నమాట.

దాసుడు ఈ విధంగా నమాజులో ఫాతిహా సూరా ద్వారా అల్లాహ్‌ను వేడుకొని ఓ గొప్ప యదార్థాన్ని అంగీకరిస్తూ ఇలా ప్రమాణం చేస్తున్నాడు: "దేవా! నాకోసం ఆరాధనాలయం నీమస్జిదే. నా బలిపీఠం నీ పూజామంది రమే. నా రుకూ, సజ్దాలకు నీవే అర్హుడవు. నా వినయవిధేయతలు నీకే పరిమితం. నీ విధేయతకు వ్యతిరేకమైన నా ప్రతి మనోవాంఛను త్యజిస్తాను. నీవు ప్రసాదించినవి తప్ప ప్రజలు కల్పించుకున్న సమస్త దురాచారాలను, దుష్టసంప్రదాయాలను మానేస్తాను. నీ అభీష్టానికి వ్యతిరేకమైన యావత్తు మూఢనమ్మకాలకు, కుటుంబాచారాలకు, జాతీయ సంప్రదాయాలకు దూరంగా ఉంటాను. నీ షరీఅత్‌కు విరుద్ధమైన చట్టాలను సుతరామూ పాటించను. నీ ధర్మంతో పొసగని విషయాల జోలికిపోను. అన్ని విధాల దాస్యాన్ని, బానిసత్వాన్ని నిర్ద్వందంగా త్రోసిపుచ్చి, నీ దాస్యం మాత్రమే చేస్తాను. ఆపద సమయాల్లో నీవే నా రక్షకుడివి, అపత్బాంధవుడవు. సహాయం కోసం చేతులెత్తి నీ సన్నిధిలోనే వేడుకుంటాను. నీవు తప్ప నా అసవరాలను తీర్చేవాడు, నన్ను ఆపదల నుండి గట్టెక్కించేవారు మరెవరూ లేరు. నీవే నా సంరక్షకుడవు."

ఇక్కడ ఒక విషయం గమనార్హమైనది. దాసుడు, ఫాతిహా సూరాలో "దేవా! నేను నిన్ను ఆరాధిస్తున్నాను, నీ సహాయం అర్థిస్తున్నాను" అని మాత్రమే ప్రమాణం చేయడు. "దేవా! నేను నిన్ను మాత్రమే ఆరాధిస్తున్నాను, నీ సహాయ-సహకారాలు మాత్రమే అర్థిస్తాను" అని ప్రమాణం చేస్తాడు. 'నేను నిన్ను ఆరాధిస్తున్నాను, నీ సహాయం అర్థిస్తున్నాను' అంటే "ఒకసారి నీ ఆదేశాలను పాటిస్తాను, మరొకసారి నా మనోవాంఛల్ని, కుటుంబ సంప్రదాయాలను, మానవకల్పిత చట్టాలను కూడా పాటిస్తాను, ఒకసారి నీ ముందు సాష్టాంగపడతాను; మరొకసారి ఇతరుల ముందు సాష్టాంగ పడతాను; అంటే కాళ్ళా వేళ్ళా పడి బ్రతిమాలుకుంటాను; ఒకప్పుడు నీ దాస్యం చేస్తాను; వేరొకప్పుడు ఇతరులక్కూడా దాస్యం చేస్తాను; కొన్ని సమయాల్లో నీ సహాయం కోరుతాను; మరికొన్ని సమయాల్లో ఇతరుల సహాయాన్ని అర్థిస్తాను" అని అర్థం వస్తుంది.

అంటే, "ప్రభూ! నేను నిన్నే పూజిస్తాను, నిన్ను తప్ప మరెవ్వరినీ పూజించను, నీకు మాత్రమే విధేయుడనై ఉంటాను, మరెవరికీ విధేయుణ్ణయి వుండను, నీ ఆజ్ఞలనే శిరసావహిస్తాను, వేరెవరి ఆజ్ఞలనూ శిరసావహించను, సహాయం కోసం కూడా నిన్నే అర్థిస్తాను, మరెవరి సహాయం కోసం నేను చేతులు జోడించను" అని భావం.

ఈవిధంగా నమాజులో రోజుకు అనేకసార్లు దైవదాస్య ప్రమాణం చేసే మనిషి మిథ్యాదైవాల పెత్తనం క్రిందికి ఎలా పోగలడు? అతని జీవితాన్ని దైవేతరుల అధికారం ఎలా ప్రభావితం చేయగలుగుతుంది? అతని వ్యాపారలావాదేవీలు, ఆర్థికవ్యవహారాలు, సామాజిక కార్యకలాపాలు, విద్యాశిక్షణలు, సుఖదుఃఖాలు దేవుని విధేయతాపరిధి దాటి ఎలా బయటికి పోగలవు? అతను ఇలా ప్రమాణం చేసిన తర్వాత తన జీవితంలోని వ్యక్తిగత, సామూహిక రంగాలన్నింటిని దైవిధేయతా సౌరభంతో నింపుతాడు. తన జీవిత సకలరంగాలను దేవుడు నిర్దేశించిన శాసనాలకు కట్టుబడి ఉండేలా మలచుకుంటాడు.

దాసుడు ఇలా ప్రమాణం చేసిన తర్వాత, "దేవా! నాకు రుజుమార్గంపై నడిచే సద్బుద్ధి ప్రసాదించు; నీఆగ్రహానికి గురయి భ్రష్టులు, శాపగ్రస్తులైన వారి మార్గం నుండి నన్ను తప్పించి కాపాడు" అని వేడుకుంటాడు. ఈ రుజుమార్గాన్నే ఖుర్ఆన్ పరిభాషలో "సిరాతుల్‌ముస్తఖీం" అంటారు.

అంటే, "దేవా! నన్నీ ప్రపంచంలో నీ ఆరాధనా మార్గంలో నడిపించు; నేను వేసే ప్రతి అడుగు నీ దాస్యం వైపుకు, నీ విధేయత వైపుకు పురోగమించేలా చెయ్యి; నా శక్తిసామర్థ్యాలన్నీ నీ ప్రసన్నతా భాగ్యంకోసమే వినియోగింపజెయ్యి; నా నోట వెలువడే ప్రతిపలుకూ, నాచేత జరిగే ప్రతిపనీ నీ హితవులకు అనుగుణంగా ఉండేలా కట్టడి చెయ్యి. జీవితాంతం, జీవిత సకలరంగాల్లో నన్ను దైవప్రవక్తలు, అమరగతులు, సత్యసంధులు నడచిన బాటపై నడిపించు. నీ దర్శన భాగ్యానికి గొనిపోయే, నీ స్వర్గసీమకు చేర్చే దారినే నన్ను నడిపించు" అని అర్థం.

ఆ తరువాత దాసుడు రుకూ స్థితిలోకి పోయి- "నా ప్రభువు పరిశుద్ధుడు, మహోన్నతుడు" అని అంటాడు. రుకూ నుండి సజ్దా స్థితిలోకి పోయి "నా ప్రభువు పరిశుద్ధుడు, సర్వాధికుడు" అని అంటాడు. ఈ పలుకుల ద్వారా అతను "ఔన్నత్యం, ఆధిక్యతలు అల్లాహ్‌కు మాత్రమే ఉన్నాయి. ఆయన గుణగణాల్లో, శక్తి సామర్థ్యాల్లో, ఆయన అధికారాల్లో నేను మరెవరికీ చోటు కల్పించను. నేను నా జీవితంలోని ఏ రంగంలో కూడా ఆయన దాస్య పరిధిని వదలి ఇతరుల దాస్యంలోకి పోను. నేను అన్ని వైపుల నుండి విముఖుణ్ణయి నా ప్రభువు వైపుకే ఎల్లప్పుడూ మరలి ఉంటాను" అని ప్రకటిస్తాడు.

ఈ వివరణనుబట్టి నమాజ్ ఎంత సమగ్రమైన ఆరాధనో, అది జీవితాన్ని ఎంత ప్రభావితం చేస్తుందో స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. అందుకే నమాజ్‌కు ఎంతో ప్రాముఖ్యం వచ్చింది. నమాజు చేసే వ్యక్తి ఫాతిహా సూరాని అర్థం చేసుకుంటూ పూర్తి స్పృహతో పఠిస్తే అతని జీవిత స్వరూపాన్ని సమూలంగా మార్చివేయడానికి ఇదొక్క సూరా చాలు.

ప్రభావం లేని నమాజ్

ఖుర్ఆన్‌లో కపట విశ్వాసుల దుర్లక్షణాలు పేర్కొనబడ్డాయి. వాటిలో నమాజ్‌కు సంబంధించిన దుర్లక్షణాలు కూడా ఉన్నాయి. ఈనాడు కొందరు ముస్లింలు కపట విశ్వాసులు కాకపోయినా వీరి నమాజ్‌లో కూడా ఈ కాపట్య కాలుష్యం తొంగిచూస్తుంది. ఖుర్ఆన్ ఏమంటున్నదో చూడండి:

"పరలోక తీర్పును ధిక్కరించే వాణ్ణి నీవు గమనించావా? అతనే అనాథలను కసరి కొట్టేవాడు. పేదల అన్నదానం కోసం (ఇతరుల్ని) ప్రోత్సహించని వాడు. ప్రార్థన పట్ల అశ్రద్ధ, ఏమరుపాటులు వహించేవారికి వినాశం (రాసిపెట్టి) ఉంది. వారు ప్రతిపనీ లోకులమెప్పు కోసం చేస్తుంటారు. (మితిమీరిన పిసినారితనంతో) వాడుకునే సాధారణ వస్తువుల్ని సైతం ఇతరులకు ఇవ్వడానికి నిరాకరిస్తారు." (107:1-7)

"వారు నమాజ్ చేయడానికి నిల్చుంటే బద్ధకంచేస్తూ లోకుల మెప్పు కోసం నిలబడతారు. పైగా దేవుడ్ని చాలా తక్కువగా స్మరిస్తారు." (4:142) "వారు నమాజ్ చేయడానికి బయలుదేరితే వళ్ళు విరుచుకుంటూ బద్ధకంతో లేస్తారు. దైవమార్గంలో ధనం ఖర్చుపెట్టవలసివస్తే ఏడ్పుగొట్టు ముఖంతో అయిష్టంగా ఖర్చుపెడతారు." (ఖుర్ఆన్–9:54)

నమాజులో అశ్రద్ధ, ఏమరుపాటులంటే నిర్ణీత వేళ దాటిన తర్వాత చేయడం. అయితే నమాజు చేస్తున్నప్పుడు మనసులో ఏవేవో ఆలోచనలు వస్తాయి. ఇదికూడా నమాజుపట్ల అశ్రద్ధే కదా అంటారు కొందరు. మానవ బలహీనత కారణంగా ఇలాంటి ఆలోచనలు సహజం. కాని నిజమైన విశ్వాసి తన దృష్టి వేరే ఆలోచనల వైపు మళ్ళిందని గ్రహించగానే తిరిగి నమాజుపై దృష్టి సారించడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. లోకులమెప్పు కోసం నమాజ్ చేసేవారు నమాజ్‌పై మనస్సు కేంద్రీకరించరు. ఈ సూక్తుల్లో పేర్కొనబడ్డ అశ్రద్ధ, ఏమరుపాటులు ఇలాంటి వ్యక్తులకే వర్తిస్తాయి.

ఇలాంటి వ్యక్తులు చేసే నమాజ్ వారిని ఎలా ప్రభావితం చేస్తుంది? వారు చేసే ప్రార్థనలు ఎలా స్వీకరించబడతాయి? వారు యాచకులకు చేసే కానీ, యాగానీ దానాలు వారి పాపాలను ప్రక్షాళనం చేస్తాయని ఆశించగలమా? వారు నమాజులో పఠించే, వినే ఖుర్ఆన్ సూక్తులు అర్థం కాకపోతే వేరే సమయంలో వాటి అనువాదం ఎందుకు చదవరు? చదవకపోతే వారిపై వారినమాజ్ ప్రభావం ఎలా పడుతుంది? ఈవిషయం గురించి చిత్తశుద్ధితో ఆలోచించి, అధ్యయనం చేయాలి. అర్థం చేసుకున్న వారికే దేవుడు ఆచరణ సద్బుద్ధి ప్రసాదిస్తాడని ఆశించగలం.

8. ఖుర్ఆన్ పఠనం, పఠన సజ్దా

ఖుర్ఆన్ కలియుగ పాఠ్యగ్రంథం. కనుక దీన్ని ముస్లింలు నిత్యం పఠిస్తూ ఉండాలి. నిత్యపఠనం కోసం మన సృష్టికర్త విభిన్న సమయాల్లో రోజుకు ఐదుసార్లు విధిగా నమాజ్ చేయాలని నిర్దేశించినప్పటికీ, అరబ్బీ భాష రానివారు నమాజ్ వేళల తర్వాత తమకు తెలిసిన భాషలో ఖుర్ఆన్

అనువాదం కూడా చదువుతుండాలి. అందులోని ఒక్కొక్క విషయాన్ని గురించి యోచించాలి. అప్పుడే వారు దాన్ని సరిగా అర్థం చేసుకొని తదనుగుణంగా ఆచరించగలుగుతారు.

ఖుర్ఆన్ పఠిస్తున్నప్పుడు ఆత్మశుద్ధితో పాటు దేహశుద్ధి కూడా ఉండాలి. "ఇది సురక్షిత గ్రంథంలో ఉన్న మహిమాన్వితమైన ఖుర్ఆన్. దీన్ని పవిత్రులు, పరిశుద్ధులు తప్ప మరెవ్వరూ తాకలేరు." (ఖుర్ఆన్–56:79)

అవిశ్వాసులు ఖుర్ఆన్‌ని విశ్వసించడానికి నిరాకరిస్తూ, దాన్ని ఏ భూతమో, పిశాచమో ముహమ్మద్ (స)కు నేర్పుతోందని ఆరోపించేవారు. దేవుడు వారి ఆరోపణలను ఖండిస్తూ, ఈ అద్భుతవాణి దేవలోకంలోని ఓ సురక్షిత గ్రంథంలో ఉంచబడిందని, అక్కడికి ఎవరూ పోలేరని, భూత పిశాచాలకు ఆ శక్తి లేదని, అవి దాన్ని తాకనైనా తాకలేవని చెబుతున్నాడు. పరిశుద్ధులు, పాపరహితులైన దైవదూతలు మాత్రమే ఈ దివ్యగ్రంథాన్ని తాకడానికి, దాన్ని దివి నుండి భువికి దించడానికి అర్హులని కూడా దేవుడు ఈ సూక్తిలో స్పష్టం చేశాడు.

పై సూక్తి పూర్వపరాలు ఇలా ఉంటే, అధికసంఖ్యాక ధర్మవేత్తలు ఇదే సూక్తిని ప్రమాణంగా తీసుకొని ఉజూ లేకుండా ఖుర్ఆన్‌ని తాకకూడదని ఆంక్షలు విధించారు. ఉజూ లేకుండా ఖుర్ఆన్‌ని తాకకూడదుగాని, పారాయణం మాత్రం నిస్సంకోచంగా చేయవచ్చని కూడా అన్నారు మన ధర్మవేత్తలు. ఖుర్ఆన్ పరిశోధన పట్ల ఆసక్తిగలవారు తీరిక దొరికినప్పుడల్లా స్వేచ్ఛగా ఖుర్ఆన్ చదవాలనుకుంటే ఈ ఆంక్షలు వారిని కొంచెం ఇరకాటంలో పెడ్తున్నాయి.

మరికొందరు ధర్మవేత్తలు ఖుర్ఆన్‌ని ఉజూ లేకుండా తాకడం అధర్మం ఏమీ కాదుకాని, అలా చేయడం సమంజసం కాదన్నారు.

ప్రవక్త సతీమణి ఆయిషా (రజి) కథనం: "దైవప్రవక్త (స) ఉజూతో కూడా, ఉజూ లేకుండా కూడా ఖుర్ఆన్ పఠించేవారు. కాకపోతే లైంగిక అపరిశుద్ధావస్థలో మాత్రం ఎన్నడూ ఖుర్ఆన్ పఠించలేదు." (మిష్కాత్)

హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా తెలిపారు: "బహిష్టు అయిన మహిళ, లైంగిక అపరిశుద్ధావస్థలో ఉన్నవారు ఖుర్‌ఆన్‌ని ఏమాత్రం పఠించకూడదు." (తిర్మిజి)

పఠన ప్రాముఖ్యం

దైవప్రవక్త (స) నిత్య ఖుర్‌ఆన్ పఠనం గురించి తమ అనుచరుల్ని ఎంతో ప్రోత్సహించారు. ఆయన ఖుర్‌ఆన్ పఠన ప్రాముఖ్యం గురించి అనుచరులకు హితోపదేశం చేస్తూ ఇలా అన్నారు:

"ఎవరైతే ఖుర్‌ఆన్‌ని అధ్యయనం చేసి, దాన్ని ప్రతిరోజూ పఠిస్తూ ఉంటాడో అతను కస్తూరీ నిండిన (మూతలేని) జాడీ లాంటివాడు. దాని పరిమళం నలువైపులా గుబాళిస్తుంది. మరెవరైతే ఖుర్‌ఆన్‌ని అధ్యయనం మాత్రమే చేసి, దాన్ని (రోజూ) పఠించని మనిషి కస్తూరీ నింపి బిరడా బిగించిన సీసా లాంటివాడు." (తిర్మిజి)

దైవప్రవక్త (సల్లం) ప్రవచనం: ప్రళయదినాన (హష్‌ర్ మైదానంలో) ఖుర్‌ఆన్ పఠించే మనిషితో (దైవదూతలు) ఇలా అంటారు- "నీవు భూలోకంలో ఉన్నప్పుడు ఖుర్‌ఆన్‌ని ఏవిధంగా వినమ్రతతో, సౌమ్యంగా పఠిస్తుండేవాడవో అదేవిధంగా ఇప్పుడు పఠించు. తద్వారా ప్రతి ఆయత్ (సూక్తి)కి ప్రతిఫలంగా ఒక్కొక్క అంతస్తు ఎక్కుతూ పైకెళ్ళు. నీ గమ్యస్థానం నీవు పఠించే చివరిసూక్తి దగ్గర ఉంది." (తిర్మిజి)

అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం: "అల్‌బఖరా, ఆలిఇమ్రాన్ వంటి పెద్ద పెద్ద సూరాలు అర్థం చేసుకోకుండా వడివడిగా పఠించడం కంటే అల్‌ఖారిఅ, అల్‌ఖద్ర్ వంటి చిన్నచిన్న సూరాలు అర్థం చేసుకుంటూ పఠించడమే మంచిదని నేను భావిస్తున్నాను." (ఆసాన్ ఫిఖ్హా, 2వ భాగం)

ప్రఖ్యాత తత్వవేత్త, దైవప్రియుడైన హజ్రత్ హసన్ బస్రీ (రహ్మలై) కథనం: "ఖుర్‌ఆన్ దేవుని ఆదేశం (దైవగ్రంథం) అని, ఆయన తరపు నుండే అవతరించిందని మన పూర్వీకులు దృఢంగా నమ్మేవారు. అంచేత

వారు రాత్రివేళల్లో యోచన, పరిశీలనాదృష్టితో దాన్ని లోతుగా అధ్యయనం చేసేవారు; పగలు దాని ఆదేశాల ప్రకారం ఆచరించేవారు. కాని ఇప్పుడు మీ పరిస్థితి చాలా శోచనీయం. మీరు ఖుర్‌ఆన్‌లోని పదాలను (చిలుక పలుకుల్లా పఠిస్తూ, వాటి అక్షరాల కొమ్ములు, గుడింతాలు సరిచేయడమే ధ్యేయంగా పెట్టుకున్నారు. కాని ఆచరణ విషయంలో మాత్రం మీరు చాలా బద్ధకస్తులైపోయారు." (కీమియాయె సాదత్)

బైబిల్ పాత నిబంధనంలో దేవుడు తన దాసుడ్ని ఇలా హెచ్చరిస్తు న్నాడు: "నాదాసుడా! నీకు సిగ్గులేదా? నీవు ప్రయాణంలో ఉన్నప్పుడు నీ సోదరుని దగ్గర్నుంచి దారిలో ఏదైనా ఉత్తరం నీవద్దకు వస్తే నీవు వెంటనే ఆగిపోయి, దారి నుండి పక్కకు తొలగి ఆ ఉత్తరంలోని ఒక్కొక్క పదాన్ని అర్థం చేసుకుంటూ, ఆలోచిస్తూ పఠిస్తావు. అయితే ఈగ్రంథం (తౌరాత్) నా ఆదేశం. అందులోని విషయాలను పరిశీలిస్తూ, యోచిస్తూ ఉండాలని, దాని ఆజ్ఞల్ని ఆచరించాలని నేను నీకు రాశాను. కాని నీవు దీన్ని నిరాక రిస్తూ ఆచరించడానికి బద్ధకిస్తున్నావు. ఒకవేళ ఎప్పుడైనా కాస్త పఠించినా దాన్ని యోచనా, పరిశీలనాదృష్టితో పఠించవు." (కీమియాయె సాదత్)

ఖుర్‌ఆన్ పఠనానికి మించిన గొప్ప ధ్యానం, సంస్మరణలు లేవు. అలాగే ఆధ్యాత్మిక వికాసం, నైతిక సంస్కరణల కోసం ఖుర్‌ఆన్ పఠనం కంటే గొప్ప సాధనం కూడా మరేమీ లేదు. అంతేకాదు, ఖుర్‌ఆన్ పఠనం కన్నా గొప్ప ఆరాధన కూడా ఏదీ లేదు. ఖుర్‌ఆన్ పఠనం సమక్షంలో ఎవరైనా ధ్యానం, సంస్మరణలకు (జికిర్‌కు) ప్రాధాన్యం ఇస్తున్నాడంటే అతనికి దైవధర్మం పట్ల సరైన అవగాహన లేదన్న మాట. ఖుర్‌ఆన్ పఠనం ద్వారానే దాసుడు అందరికంటే ఎక్కువ దైవసాన్నిధ్యం పొందగలుగు తాడని దైవప్రవక్త (సల్లం) అన్నారు. (కీమియాయె సాదత్)

దైవప్రవక్త (స) ఖుర్‌ఆన్ పఠనం గురించి స్పష్టంగా ఇలా ప్రవచిం చారు: "నా అనుచర సముదాయం కోసం అన్నిటికంటే గొప్ప ఆరాధన ఏదైనా ఉందంటే అది ఖుర్‌ఆన్ పఠనమే." (కీమియాయె సాదత్)

ఖుర్‌ఆన్ పఠనం తర్వాత దైవప్రవక్త (స) ఇలా 'దుఆ' చేసేవారు:

"దేవా! ఖుర్‌ఆన్ ద్వారా నీవు నన్ను కరుణించు. ఖుర్‌ఆన్‌ని నాకు మార్గదర్శినిగా చేసి నా కోసం హితబోధినిగా, కారుణ్యప్రదాయినిగా రూపొందించు. దేవా! ఇందులో నేనేదయినా మరచిపోతే దాన్ని నాకు గుర్తుచేయి, నేను ఎరగని విషయాలు నాకు నేర్పు. నేను రాత్రివేళ కొంత సమయం, ఉదయం, సాయంత్రం దీన్ని పఠించేలా నాకు సద్బుద్ధి ప్రసాదించు. సర్వలోకప్రభూ! ఈ గ్రంథాన్ని నాకు అనుకూలంగా మాట్లాడే సాక్షినిగా చెయ్యి." (కీమియాయె సాదత్)

పఠన సజ్దా

ఖుర్‌ఆన్‌లో పధ్నాలుగు ప్రత్యేక సూక్తులు ఉన్నాయి. వాటిని పఠించేవారు, వినేవారు విధి (వాజిబ్)గా సజ్దా చేయవలసి ఉంటుంది. సూక్తి పూర్తిగా పఠించిన తర్వాతగాని, సజ్దాగుర్తున్న పదం సమీపంలోని వాక్యం పూర్తయిన తర్వాత గాని సజ్దా చేయాలి. దీన్ని "పఠనసజ్దా" (సజ్దాయేతిలావత్) అంటారు.

దైవప్రవక్త (స) ఓసారి సజ్దా గురించి ప్రస్తావిస్తూ ఇలా అన్నారు: "మనిషి సజ్దా సూక్తి పఠించి సజ్దా చేసినప్పుడు షైతాన్ ఓ మూలకు వెళ్ళి కూర్చొని 'అయ్యయ్యో' అంటూ తెగ బాధ పడుతుంటాడు. ఆ బాధతో 'అయ్యో! (నేనెంతటి దౌర్భాగ్యుడ్ని!!) ఆదం సంతానాన్ని సజ్దా చేయండని ఆజ్ఞాపించినప్పుడు ఆదం సంతానం సజ్దా చేసి స్వర్గప్రవేశానికి అర్హులై పోయారు. నన్ను సజ్దా చేయమని ఆజ్ఞాపించినప్పుడు నేను సజ్దా చేయడానికి తిరస్కరించి నరకాగ్నికి అర్హుడైపోయాను' అని పశ్చాత్తాపంతో కుమిలి పోతాడు. (సహీముస్లిం, ఇబ్నెమాజ)

నమాజ్‌లో ఖుర్‌ఆన్ పఠిస్తున్నప్పుడు సజ్దా సూక్తి రాగానే అల్లాహు అక్బర్ అంటూ సజ్దాలోకి పోవాలి. సజ్దాలో యథాప్రకారం 'సుబ్‌హాన రబ్బియల్‌ఆలా' అని కనీసం మూడుసార్లు చెప్పి తిరిగి అల్లాహుఅక్బర్ అంటూ లేచినిలబడాలి. ఇతర సమయాల్లో కూర్చొని లేదా వాహనమెక్కి

పోతూ ఖుర్‌ఆన్ పఠిస్తున్నప్పుడు కూడా పఠన సజ్దా చేయాలి. అప్పుడు ఉజూతో ఉండాలని, ఖిబ్లా వైపుకు తిరగాలని, నమాజ్‌లో చేసే సజ్దాలాగా నుదురు-ముక్కు నేలకు ఆనిచ్చాలని ధర్మవేత్తలు అభిప్రాయపడ్డారు. కాని ఈ షరతులకు హదీసుల్లో ఎలాంటి ప్రమాణం కన్పించదు.

"ఇమామ్ బుఖారి (రహ్మలై) అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి)ని గురించి వ్రాస్తూ, ఆయన ఉజూ లేకుండా పఠన సజ్దా చేసేవారని అన్నారు. అబూ అబ్దుర్రహ్మాన్ సలమీ (రహ్మలై) గురించి 'ఫతహుల్‌బారీ'లో ఇలా ఉంది- 'ఆయన ఉజూతోఉన్నా లేకపోయినా, ఖిబ్లాకు అభిముఖంగా ఉన్నా లేకపోయినా దారిలో నడుస్తూ ఖుర్‌ఆన్ పఠించేవారు. సజ్దా సూక్తి వచ్చినప్పుడు శిరస్సు వంచేవారు.' కాబట్టి ఎవరైనా అధికసంఖ్యాక ధర్మవేత్తల దృక్పథానికి వ్యతిరేకంగా నడిస్తే అతడ్ని నిందించకూడదని మేము భావిస్తున్నాం. అధికసంఖ్యాక ధర్మవేత్తల దృక్పథాన్ని సమర్థించే ఎలాంటి నిరూపిత సున్నత్ (హదీసుగ్రంథాల్లో) లేదు. పైగా మన పూర్వీకుల్లో 'అధికసంఖ్యాక ధర్మవేత్తల' దృక్పథానికి వ్యతిరేకంగా ఆచరించిన వారు కూడా అనేకమంది ఉన్నారు." (తఫ్‌హీముల్ ఖుర్‌ఆన్, రెండవ భాగం)

9. జిక్ర్, దుఆలు

ముస్లింలు జిక్ర్, దుఆలకు కూడా ప్రాముఖ్యం ఇవ్వాలి. 'జిక్ర్' అంటే స్మరణ, ప్రస్థావన అనే అర్థాలు ఉన్నాయి.

"విశ్వాసుల హృదయాలు దేవుని ప్రస్తావనతో ద్రవించిపోయే సమయమింకా రాలేదా? ఆయన పంపిన సత్యం ముందు లొంగిపోయే వేళ ఆసన్నం కాలేదా?" (ఖుర్‌ఆన్-57:16)

జిక్ర్ (దైవస్మరణ)

పై సూక్తిలోని మూలభాష అరబీలో 'జిక్ర్' అనే పదం వచ్చింది. ఇక్కడ జిక్ర్ అంటే దైవనామస్మరణ లేక జపం లేక ధ్యానం కాదు. ఈ సూక్తిలో జిక్ర్ అనే పదం ఎంతో విస్తృతభావంతో కూడుకున్నది. దేవునికి

సంబంధించిన, ఆయన ధర్మానికి సంబంధించిన ప్రతి విషయమూ జిక్ర్ కిందికే వస్తుంది. దేవుడు ఖుర్‌ఆన్ ద్వారా తెలిపిన సమస్త విషయాలు, ఆయన ఆదేశించిన-సూచించిన సంగతులన్నీ జిక్ర్ కిందికే వస్తాయి. ఖుర్‌ఆన్‌కు మరో పేరు "అజ్జిక్ర్" అని కూడా ఉంది. ఇక్కడ అజ్జిక్ర్ అంటే జ్ఞాపకం చేసేదని అర్థం. ఖుర్‌ఆన్ మానవులకు వారు మరచిపోయిన పాఠాలు జ్ఞాపకంచేస్తుంది కనుక దాన్ని 'అజ్జిక్ర్' అని పేర్కొనడం జరిగింది.

ఖుర్‌ఆన్ అనేక చోట్ల దైవప్రవక్తల ప్రస్తావనను కూడా జిక్ర్ అనే పేర్కొన్నది. 'జుముఅ' సూరాలో పేర్కొనబడిన 'జిక్రిల్లా' అంటే దైవధ్యానం లేదా దైవనామస్మరణ అని అర్థంకాదు. ఇక్కడ 'జిక్రిల్లా' అంటే శుక్రవారం జుమా నమాజ్‌లో నమాజ్‌కు పూర్వం చేసే ధర్మబోధ (మస్నూన్ ఖుత్బా) అని అర్థం. దైవధర్మం గురించి తెలుసుకునే పని కూడా జిక్ర్ కిందికే వస్తుంది. ప్రత్యేకంగా దైవధ్యానం అర్థంలో కూడా కొన్ని విషయాలు ఉన్నాయి. వాటిని మనం కూర్చొని, నిల్చొని, పడుకొని, నడుస్తూ లేదా యాంత్రికమైన మరే పని చేస్తున్నప్పుడయినా సరే పఠిస్తుండవచ్చు.

ఒక హదీసులో 33 సార్లు "సుబ్‌హానల్లాహ్," 33 సార్లు "అల్‌హమ్దు లిల్లాహ్," 34 సార్లు "అల్లాహుఅక్బర్" అని జికర్ చేయడం ఎంతో పుణ్య ప్రదమైన విషయమని ఉంది. ఈ జిక్ర్ ఫరజ్ నమాజ్ తరువాత చేయడం చాలా మంచిది. అలాగే "లాఇలాహ ఇల్లల్లాహ్, ముహమ్మదుర్రసూలుల్లాహ్" అని కూడా ధ్యానం చేయవచ్చు.

నమాజ్ తరువాత చేయవలసిన కొన్ని దుఆలు (వేడుకోళ్ళు) ఇక్కడ పేర్కొనబడుతున్నాయి:

"అస్తగ్‌ఫిరుల్లాహ, అస్తగ్‌ఫిరుల్లాహ, అస్తగ్‌ఫిరుల్లాహ, అల్లాహుమ్మ అన్తస్సలాము వమిన్‌కస్సలాము తబారక్‌త యాజల్‌జలాలి వల్‌ఇక్రామ్." (ముస్లిం)

అర్థం:- నేను దేవుణ్ని నా పాపాలు క్షమించమని అర్థిస్తున్నాను. నేను దేవుణ్ని నాపాపాలు క్షమించమని అర్థిస్తున్నాను. నేను దేవుణ్ని నా పాపాలు

క్షమించమని అర్థిస్తున్నాను. దేవా! నీవు శాంతిమయుడవు. నీ నుండే శాంతి లభిస్తుంది. మహోపకారీ! మహానుభావా!! నీవు గొప్ప శుభకరుడవు.

దైవప్రవక్త (స) ఒకసారి ముఆజ్ (రజి) చేయి పట్టుకొని "ముఆజ్! నాకు నీమీద అభిమానం ఉంది" అన్నారు. తర్వాత ఆయనిలా అన్నారు:

"అల్లాహుమ్మ అఇన్నీ అలాజిక్రిక వహుస్ని ఇబాదతిక" (దేవా! మేము నిన్ను స్మరించడానికి, నీకు కృతజ్ఞత చెప్పుకోవడానికి, నిన్ను గొప్పగా ఆరాధించడానికి వీలుగా మాకు సహాయం చెయ్యి.)- (రియాజుస్సాలిహీన్)

దుఆ (వేడుకోలు)

దుఆ చేయడం అంటే అర్థించడం, ప్రార్థించడం, వేడుకోవడం, బ్రతిమాలడం, మొరపెట్టుకోవడం, విన్నవించుకోవడం అనే అర్థాలు ఉన్నాయి. ప్రతి విషయంలోనూ శక్తి, అధికారం, కలిగివున్న ఏ శక్తి స్వరూపుని అధీనంలో మన కష్టసుఖాలు, లాభనష్టాలు ఉన్నాయో ఆ అద్వితీయుడ్ని మాత్రమే వేడుకోవడం, మొరపెట్టుకోవడం జరగాలి. ఆ అద్వితీయుడు సర్వసృష్టికర్త, విశ్వప్రభువు, నిజయజమాని అయిన అల్లాహ్ మాత్రమే. ఆయనే మన ఆపద్బాంధవుడు, ఆపదల మొక్కులవాడు. కనుక మానవులు తమ వేడుకోళ్లు, మొరలు, విన్నపాలు ఆ ఏకైక దేవునికే ప్రత్యేకించాలి. ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఈ క్రింది సూక్తులు చూడండి:

✦ "నీవు ఏకాగ్ర చిత్తుడవయి ఈ ధర్మంలోనే స్థిరంగా ఉండు. బహుదైవారాధకుల్లో చేరిపోకు. దేవుడ్ని వదలి నీకు ఎలాంటి లాభంగాని, నష్టంగాని కలిగించలేని మిథ్యాదైవాలను ఎన్నటికీ ప్రార్థించకు. అలా చేస్తే నీవు దుర్మార్గుడవైపోతావు. దేవుడు నిన్ను ఏదయినా కష్టానికి గురిచేయదలిస్తే ఆయన తప్ప ఆ కష్టం నుండి నిన్ను గట్టెక్కించేవారు మరెవరూ ఉండరు." (ఖుర్‌ఆన్–10:105,106)

✦ "నాదాసులు నాగురించి అడిగితే నేను వారికి చేరువలోనే ఉన్నానని చెప్పు. మొరపెట్టుకునేవాడు నన్ను మొరపెట్టుకుంటున్నప్పుడు నేనతని

మొరాలకించి, దానికి సమాధానం ఇస్తానని కూడా చెప్పు. అయితే వారు నా సందేశాన్ని స్వీకరించి నాపట్ల పూర్తి విశ్వాసం కలిగివుండాలి. అప్పుడే వారు సన్మార్గం పొందగలరు." (ఖుర్ఆన్-2:186)

✦ "కొందరు ప్రజలు దేవుణ్ణి ప్రార్థిస్తూ " ప్రభూ! మాకు (నీవు ప్రసాదించేవన్నీ) ప్రపంచంలోనే ప్రసాదించు" అంటారు. అలాంటివారికి (ప్రపంచంలోనే తప్ప) పరలోక (స్వర్గ)లో ఎలాంటి వాటా లభించదు." (ఖుర్ఆన్-2:199)

✦ "మీరు నన్ను ప్రార్థించండి, నేను మీ ప్రార్థన స్వీకరిస్తాను. అహంకారంతో నన్ను ఆరాధించడానికి అంగీకరించనివారు నీచులై నరకానికి పోతారు." (ఖుర్ఆన్-40:60)

వివరణ:- కష్టసుఖాలు, లాభనష్టాలు, కీడు-మేళ్ళు అన్నీ సృష్టికర్త, విశ్వపాలకుడయిన దేవుని చేతిలోనే ఉన్నాయి. ఆయనే సర్వేశ్వరుడు, అసాధారణ శక్తిసంపన్నుడు. ఆయన తన దాసుల మొరలను ఎలాంటి మధ్యవర్తులు లేకుండానే ప్రత్యక్షంగా వింటాడు; తాను తలచుకున్నవారికి సహాయం కూడా చేస్తాడు. కనుక మానవులు ఎట్టి పరిస్థితులు ఎదురైనా ఆయన్నే వేడుకోవాలి.

ఈ కార్యకారణ ప్రపంచంలోని సహజ వనరులు, సాధనసంపత్తు లేవీ ఒక్కోసారి దాసుల కష్టాలు దూరం చేయలేవు, వారి అవసరాలు తీర్చలేవు. అప్పుడు దాసులు అసాధారణ శక్తిసంపన్నుడి (Super Natural Power)ని మొరపెట్టుకోవడానికి సిద్ధమవుతారు. ఈ అసాధారణ శక్తి సంపన్నుడు, సృష్టికర్త, సర్వేశ్వరుడయిన దేవుడే అని గుర్తించాలి. ఆయన్ని వదలి సృష్టితాలను వేడుకునేవారు ప్రపంచంలో తాత్కాలిక ప్రయోజనం పొందగలిగినా ఘోర పాపాని (షిర్క్)కి పాల్పడిన వారవుతారు. నిజమైన విశ్వాసం కలిగిన ముస్లింలు ఆయన్నే వేడుకుంటారు.

అంతిమ దైవప్రవక్త మహనీయ ముహమ్మద్ (స) ఒక హదీసులో దేవుని మాటలు ఇలా తెలిపారు:

"నా దాసులారా! నేను మార్గం చూపినవాడు తప్ప మీలో ప్రతి ఒక్కడూ మార్గవిహీనుడే. కనుక సన్మార్గం చూపమని నన్ను వేడుకోండి, నేను మీకు సన్మార్గావలంబన బుద్ధి ప్రసాదిస్తాను. నా దాసులారా! నేను ఉపాధి ప్రసాదించినవాడు తప్ప మీలో ప్రతిఒక్కడూ క్షుత్బాధితుడే. కనుక ఉపాధి ప్రసాదించమని నన్ను మొరపెట్టుకోండి, నేను మీకు ఉపాధి నిస్తాను. నా దాసులారా! నేను వస్త్రాలు ప్రసాదించినవాడు తప్ప మీలో ప్రతిఒక్కడూ వస్త్రవిహీనుడే. కావున వస్త్రాలు ప్రసాదించమని నన్ను అర్థించండి, నేను మీకు వస్త్రాలు ప్రసాదిస్తాను. నా దాసులారా! మీలో ప్రతిఒక్కడూ రేయింబవళ్ళు పాపాలు చేస్తున్నవాడే. నేను మీ పాపాలన్నీ క్షమిస్తాను. కనుక మీరు పాపక్షమాపణ కోసం నన్ను ప్రార్థించండి, నేను మీ పాపాలు క్షమిస్తాను." (ముస్లిం)

కనుక మొరపెట్టుకునేవారు తమ భౌతిక ప్రయత్నాలతో పాటు ఈ క్రింది విషయాలు కూడా గమనించాలి:

❁ "ఒక ముస్లిం పాపకార్యానికి లేదా బంధువుల పట్ల నిర్దయకు సంబంధించిన విషయంలో గాకుండా మరేదైనా విషయంలో దుఆ చేసినప్పుడు దేవుడు అతని దుఆను మూడురూపాల్లో ఏదోఒక రూపం లో స్వీకరిస్తాడు. అతని దుఆను ఈ ప్రపంచంలోనే స్వీకరిస్తాడు; లేదా అతనికి పరలోకంలో ప్రతిఫలం ఇవ్వడానికి దాన్ని భద్రపరుస్తాడు; లేదా ఆ దుఆలోని విషయానికి సమానస్థాయి గల ఏదైనా ఆపదను అతని మీద పడకుండా నిరోధిస్తాడు." (ముస్నద్ అహ్మద్)

❁ "దుఆను దేవుడు తప్పక స్వీకరిస్తాడన్న గట్టి నమ్మకంతో చేయాలి." (తిర్మిజి)

❁ "మనిషి తొందరపాటుతో 'నేను ఎంతో వేడుకున్నాను, చాలాసార్లు వేడుకున్నాను. కాని నా వేడుకోలు (దుఆ) స్వీకరించబడే సూచనలు కానరావడం లేదు' అని చెప్పి అలసిపోయి వేడుకోవడం మానేస్తాడు. అలాంటి తొందరపాటు పనికిరాదు." (ముస్లిం)

❁ "మీలో ప్రతి వ్యక్తీ తన అవసరాల కోసం దేవుణ్ణి వేడుకోవాలి. చివరికి తన చెప్పువారు తెగిపోయినా (దానికోసం కూడా) దేవుణ్ణి వేడుకోవాలి." (తిర్మిజి)

❁ "ఒకతను సుదూర ప్రయాణం చేసి దుమ్ము ధూళి కొట్టుకొని వస్తాడు. అతను ఆకాశం వైపు చేతులెత్తి 'ప్రభూ! ప్రభూ!' అంటూ ప్రార్థిస్తాడు. కాని అతను తిన్నది అధర్మమయిన తిండి, అతను కట్టుకున్నవి అధర్మ వస్త్రాలు, అతని శరీరం అక్రమ సంపాదనతో పోషించబడింది. అలాంటప్పుడు అతని ప్రార్థన (దుఆ) ఎలా స్వీక రించబడుతుంది?" (ముస్లిం)

ఒకసారి మదీనాలో తీవ్రమైన కరువు వచ్చిపడింది. అప్పుడు నగర ముస్లింలు పిల్లాజెల్లాతో వెళ్ళి ప్రార్థన చేయడానికి సిద్ధమయ్యారు. అయితే అప్పటి ఖలీఫా హజ్రత్ ఉమర్ ఫారూఖ్ (రజి) వర్షం కోసం దైవాన్ని ప్రార్థించడానికి బదులు పాపమన్నింపు కోసం దుఆ(వేడుకోలు) మాత్రమే చేసి ఊరుకున్నారు. దానిపై ప్రజలు ఆయన్ని విమర్శిస్తూ "మీరు వర్షం కోసం దుఆ చేయనే లేదు" అన్నారు. ఆయన దానికి సమాధానమిస్తూ "నేను ఆకాశం నుండి వర్షం కురిసే తలుపుల్ని తట్టాను. (అంతకంటే మరేం కావాలి?)" అని చెప్పి నూహ్ అధ్యాయంలోని ఈ క్రింది సూక్తులు పఠించారు.

"మీ ప్రభువును క్షమాపణ కోరుకోండి. ఆయన గొప్ప క్షమాశీలి. ఆయన మీకోసం ఆకాశం నుండి వర్షం కురిపిస్తాడు. మీకు సంతానం సిరిసంపదలు అనుగ్రహిస్తాడు. మీకోసం తోటలు పండిస్తాడు; సెలయేరులు ప్రవహింపజేస్తాడు." (71:10-12)

ప్రఖ్యాత దైవప్రియుడు హజ్రత్ హసన్ బస్రీ (రహ్మలై) సన్నిధికి ఒకతను వచ్చి తమ ప్రాంతంలో కరువు వచ్చిందని తెలిపాడు. అప్పు డాయన, అయితే పాపమన్నింపుకై దైవాన్ని వేడుకోండి అని చెప్పారు. కాస్సేపటికి మరొకతను వచ్చి తన దారిద్ర్య స్థితిని ఏకరువు పెట్టుకున్నాడు.

ఇంకొకడు వచ్చి తనకు సంతానం కలగడం లేదని చెప్పుకున్నాడు. వేరొకడు వచ్చి తనపొలంలో పంట తగ్గిపోతోంది ఏం చెయ్యాలని అడిగాడు. హజ్రత్ హసన్ బస్రీ (రహ్మలై) వారందరికీ పాపమన్నింపు కోసం దైవాన్ని వేడుకోండని ఒకేఒక సమాధానమిచ్చారు. దానికి ప్రజలు ఆశ్చర్య పోతూ "అదేమిటండీ మీరు విభిన్న రకాల ఫిర్యాదులు చేసిన వారందరికీ ఒకే నివారణ చూపుతున్నారు?" అని అడిగారు. దానికి సమాధానంగా ఆయన పైన పేర్కొన్న సూక్తులే పఠించారు.

ఖుర్ఆన్ 'దుఆ'లు

దివ్యఖుర్ఆన్‌లో ఎంతో భావగర్భితమైన, సమగ్రమైన 'దుఆ'లు ఉన్నాయి. నమాజ్ ముగిసిన తరువాత వీటిని పఠించడం మంచిది. ఇతర సమయాల్లో కూడా వీటిని పఠించవచ్చు.

(1) "రబ్బనా ఆతినా ఫిద్దున్యా హసనతన్వ్వ ఫిల్ఆఖిరతి హసన తన్వ్వఖినా అజాబన్నార్." (ఖుర్ఆన్-2:201)

భావం: ప్రభూ! మాకు ఇహలోకంలోనూ, పరలోకంలోనూ మంచిని ప్రసాదించు. మమ్మల్ని నరక యాతనల నుండి రక్షించు.

(2) "రబ్బనా లా తుఆఖిజ్నా ఇన్నసీనా ఔ అఖ్తానా. రబ్బనా వలా తహ్మిల్ అలైనా ఇస్రన్ కమా హమల్తహూ అలల్లజీన మిన్ ఖబ్లినా. రబ్బనా వలా తుహమ్మిల్నా మాలా తాఖతలనాబిహీ. వఅ్ఫుఅన్నా వగ్ఫిర్లనా వర్హమ్నా అన్త మౌలానా ఫన్సుర్నా అలల్ ఖౌమిల్ కాఫిరీన్." (2:286)

భావం: ప్రభూ! మేము మరచిపోయి ఏదైనా పొరపాటు చేసివుంటే దాన్ని పట్టకు. మాకు పూర్వం గతప్రజలపై మోపిన భారం మాపై మోపకు. ప్రభూ! మేము మోయలేని భారం మామీద వేయకు. మాపట్ల మృదువుగా ప్రవర్తించు. మాపొరపాట్లు పట్టించుకోకు. మమ్మల్ని క్షమించు, కనికరించు. నీవే మా స్వామివి, సంరక్షకుడివి. అవిశ్వాసులకు వ్యతిరేకంగా మాకు సహాయం చెయ్యి.

(3) “రబ్బనాఇన్ననా ఆమన్నా ఫగ్‌ఫిర్లనా జునూబనా వఖినా అజాబన్నార్.” (3:16) (ప్రభూ! మేము (నిన్ను, నీ ప్రవక్తను) విశ్వసించాం. మా తప్పులు మన్నించు. మమ్మల్ని నరకాగ్ని నుండి రక్షించు.)

(4) రబ్బనా లాతుజిగ్ ఖులూబనా బఅ్‌ద ఇజ్‌హదైనా వహబ్‌లనా మిన్‌ల్లదున్క రహ్మతన్. ఇన్నక అన్తల్ వహ్హాబ్. రబ్బనా ఇన్నక జామివున్నాసి లియౌమిల్ ల్లారైబ ఫీహి. ఇన్నల్లాహ లా యుఖ్లిఫుల్ మీఆద్.” (3:8,9)

భావం: ప్రభూ! నీవు మాకు (ఒకసారి) సన్మార్గం చూపిన తరువాత తిరిగి మా హృదయాల్ని వక్రమార్గం వైపుకు పోనివ్వకు. నీ సన్నిధి నుండి మాకు కారుణ్యం ప్రసాదించు. నీవే గొప్ప (కారుణ్య) ప్రదాతవు. ప్రభూ! ఒకరోజు నీవు మానవులందర్నీ సమావేశపరచనున్నావు. ఆరోజు తప్పకుండా వస్తుంది. దేవుడు తన వాగ్దానాన్ని ఎన్నటికీ మీరడు.

(5) “రబ్బనా హబ్‌లనా మిన్ అజ్‌వాజినా వ జుర్రియ్యాతినా ఖుర్రత అఅ్‌యునిన్ వ్వజ్‌అల్‌నా లిల్‌ముత్తఖీన ఇమామా.” (25:74)

భావం: ప్రభూ! మా భార్యాపిల్లల ద్వారా మా కంటికి చలువ ప్రసాదించు. మేము దైవభీతిపరులకు నాయకులయ్యేలా చెయ్యి.

(6) “రబ్బనగ్ ఫిర్‌లనా వ లిఇఖ్‌వాని నల్లజీన సబఖూనా బిల్‌ఈమాని వలా తజ్ అల్ ఫీఖులూబినా గిల్ల లిల్లజీన ఆమనూ రబ్బనా ఇన్నక రవూఫుర్రహీమ్.” (59:10)

భావం: ప్రభూ! మమ్మల్ని, మాకు పూర్వం విశ్వసించిన మా సోదరులందర్నీ క్షమించు. (యావత్తు) విశ్వాసుల పట్ల మా హృదయాల్లో ఎలాంటి అసూయాద్వేషాలు ఉంచకు. ప్రభూ! నీవు గొప్ప క్షమాశీలివి, అపార దయామయుడవు.

(7) “రబ్బనా అలైక తవక్కల్‌నా వ ఇలైక అనబ్‌నా వ ఇలైకల్ మసీర్. రబ్బనా లా తజ్‌అల్‌నా ఫిత్‌నతన్‌ల్లిల్లజీనా కఫరూ వగ్‌ఫిర్‌లనా రబ్బనా ఇన్నక అన్తల్ అజీజుల్ హకీమ్.” (60:4,5)

భావం: ప్రభూ! మేము నిన్నే నమ్ముకున్నాము. నీ (ధర్మం) వైపుకే మరలాము. చివరికి మేము నీ సన్నిధికే తిరిగిరావలసి ఉంది. ప్రభూ! మమ్మల్ని అవిశ్వాసుల కోసం పరీక్షగా చేయకు. ప్రభూ! మా తప్పులు మన్నించు. నిస్సందేహంగా నీవే అపార శక్తిసంపన్నుడవు, అసామాన్య వివేకవంతుడవు.

(8) “రబ్బి అవ్‌జిఅ్‌నీ అన్‌అష్‌కుర నిఅ్‌మత కల్లతీ అన్‌అమ్త అలయ్య వఅలా వాలిదయ్య వఅన్ అఅ్‌మల సాలిహన్ తర్‌జాహు వఅస్లిహ్‌లి ఫీ జుర్రియ్యతి. ఇన్ని తుబ్తు ఇలైక వఇన్ని మినల్ ముస్లిమీన్.” (46:15)

భావం: ప్రభూ! నీవు నాకు, నా తల్లిదండ్రులకు చేసిన మేళ్ళకు నేను నీపట్ల కృతజ్ఞుడైవుండే సద్బుద్ధి ప్రసాదించు. నీ ప్రసన్నతాభాగ్యం లభించేటటువంటి సత్కార్యాలు చేసే సద్బుద్ధి కూడా ప్రసాదించు. నా సంతానాన్ని కూడా సజ్జనులుగా చేసి నాకు సుఖాన్నివ్వు. నేను నీకు విధేయుణ్ణయిన దాసుడ్ని. నా పాపాలకు నేను పశ్చాత్తాపపడుతూ నన్ను క్షమించమని నీ సన్నిధిలో వేడుకుంటున్నాను.

10. నఫిల్ నమాజులు

జుహర్, మగ్రిబ్, ఇషా వేళల్లో చేసే సాధారణ నఫిల్ (ఐచ్ఛిక) నమాజులే గాకుండా ప్రత్యేకంగా మరికొన్ని నఫిల్ నమాజులు కూడా ఉన్నాయి. వాటిని గురించి కూడా తెలుసుకుందాము. ఫరజ్, వాజిబ్‌ల తర్వాత చేసే నమాజులన్నీ నఫిల్ నమాజుల కిందే లెక్క. ఈవిధంగా సున్నత్ నమాజులు కూడా నఫిల్ కేటగిరి కిందికే వస్తాయి.

తహజ్జుద్ నమాజ్

తహజ్జుద్ నమాజ్ ప్రత్యేకంగా దైవప్రవక్త (స) కోసం సిఫారసు చేయబడిన నమాజ్ అయినప్పటికీ దీని ప్రాముఖ్యం ఆయన అనుచర సముదాయానికి కూడా వర్తిస్తుంది. తహజ్జుద్ నమాజ్ చేస్తుండాలని దైవప్రవక్త (స) తన అనుచరులకు కూడా తాకీదు చేశారు. అందువల్ల

ఆనాడు వారంతా తహజ్జుద్ నమాజ్‌ని క్రమం తప్పకుండా చేసేవారు. ఖుర్ఆన్‌లో దీని ప్రస్తావన ఇలా ఉంది:

“రాత్రివేళ తహజ్జుద్ నమాజ్ కూడా చేస్తుండు. ఇది నీకోసం అదనపు నమాజ్‌గా నిర్ణయించబడింది. నీ ప్రభువు నిన్ను త్వరలోనే అత్యున్నతమైన స్తుతిస్థానం (మఖామె మహ్మూద్) మీద అధిష్ఠింపజేయవచ్చు.” (17:79)

“మనస్సును అదుపులో ఉంచడానికి రాత్రి జాగరణ ఎంతో ప్రయోజన కరమైనది. ప్రశాంతంగా ఖుర్ఆన్ పఠించడానికి కూడా అది చాలా సమంజస మైన వేళ.” (73:6)

“ఆరోజు దైవభీతిపరులు స్వర్గవనాలలో చెలమల మధ్య (హాయిగా) ఉంటారు. వారు తమ ప్రభువు ప్రసాదించినదాన్ని అమిత సంతోషంతో స్వీకరిస్తూ ఉంటారు. వారు ఈరోజు రాకపూర్వం నీతిమంతులుగా ఉండేవారు. రాత్రివేళల్లో చాలా తక్కువగా నిద్రించేవారు. ప్రతి రోజూ తెల్లవారుజామున లేచి (తమ ప్రభువును) క్షమాపణ కోరుకునేవారు.” (51:15-18)

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ సలాం (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (స) మదీనా వలస వచ్చినప్పుడు నేనాయన నోట మొట్టమొదట ఈ పలుకులు విన్నాను: “సోదరులారా! ‘సలాం’ని సర్వసామాన్యం చేయండి. (పేద) జనానికి భోజనం పెట్టండి. బంధుత్వాలను కలిపి ఉంచండి. రాత్రి ప్రజ లంతా నిద్రపోతున్నప్పుడు మీరు లేచి నమాజ్ చేయండి. దీనివల్ల మీరు క్షేమంగా స్వర్గంలో ప్రవేశిస్తారు.” (ఇబ్నెమాజ, తిర్మిజి)

మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) వివిధ సందర్భాలలో ఉపదేశించిన ఈ క్రింది మహితోక్తులు కూడా గమనించండి:

“తహజ్జుద్ నమాజ్ చేయడం అలవరచుకోండి. ఇది సత్పురుషుల లక్షణం. ఈ నమాజ్ మీకు దైవసాన్నిధ్యం ప్రసాదిస్తుంది; పాపాలను కడిగేస్తుంది; పాపకార్యాల నుండి మిమ్మల్ని కాపాడుతుంది; శరీరంలోని రోగాలను పారదోలుతుంది.” (ముస్లిం)

“ఫరజ్ నమాజుల తర్వాత అన్నిటికంటే అత్యంత శ్రేష్ఠమైన నమాజ్ (అర్ధ)రాత్రి వేళ చేసే తహజ్జుద్ నమాజే.” (ముస్లిం, అహ్మద్).

“రాత్రి చివరి ఘడియల్లో దేవుడు ఆకాశం నుండి భూలోకం వైపు అవతరించి ‘నన్ను మొరపెట్టుకునేవారు ఎవరైనా ఉన్నారా, నేను వాళ్ళ మొరాలకిస్తాను; నన్నేదైనా అర్థిస్తే నేను వారికి ప్రసాదిస్తాను; పాపక్షమాపణ కోరితే నేను వారి పాపాలను క్షమిస్తాను’ అని అంటాడు” (సహీబుఖారి)

“స్వర్గంలో ఆకాశహర్మ్యాలు ఉన్నాయి. వాటి బయటి భాగం లోపలికి, లోపలి భాగం బయటికి కన్పిస్తుంది. దేవుడు ఈ ఆకాశహర్మ్యాలను మృదువుగా మాట్లాడే, అతిథులకు అతిథ్యం ఇచ్చే, ఎక్కువగా ఉపవాసాలు పాటించే, రాత్రివేళ జనం నిద్రిస్తున్నప్పుడు లేచి తహజ్జుద్ నమాజ్ చేసేవారి కోసం నిర్మించాడు.” (బైహఖి)

అబూహురైరా (రజి) ఉల్లేఖనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) హితోక్తి : “మీలో ఎవరైనా అర్ధరాత్రివేళ మేల్కొని తన భార్యని కూడా లేపి, ఇద్దరూ కలసి (తహజ్జుద్) నమాజ్ చేయడం జరిగితే వారిద్దరి పేర్లు ‘దైవ సంస్మరణ చేసేవారి జాబితాలో వ్రాయబడతాయి.” (అబూదావూద్)

తహజ్జుద్ వేళ, రకాత్‌ల సంఖ్య:- తహజ్జుద్ అంటే నిద్రను భంగపరచి మేల్కోవడం అని అర్థం. రాత్రివేళ ఇషానమాజ్ తరువాత కాస్సేపు నిద్రపోయి అర్ధరాత్రి లేచి తహజ్జుద్ నమాజ్ చేయడం దైవప్రవక్త (స) సంప్రదాయం. దైవప్రవక్త (స) అర్ధరాత్రి లేచి తహజ్జుద్ నమాజ్‌కు ముందు ఆకాశం వైపు తలెత్తి ఆలిఇమ్రాన్ సూరా చివరి సూక్తుల్లోని కొన్ని సూక్తులు పఠించేవారు. ఆ తరువాత ఆయన ఉజూ చేసి, తహజ్జుద్ నమాజ్ చేసేవారు. దైవప్రవక్త (స) ఆకాశం వైపు తలెత్తి పఠించే ఖుర్ఆన్ సూక్తులకు అనువాదం ఏమిటో చూడండి:

“భూమ్యాకాశాల నిర్మాణంలో, రాత్రింబవళ్ళ చక్రభ్రమణంలో యోచించేవారికి ఎన్నో నిదర్శనాలున్నాయి. ఆ యోచనాపరులు నిల్చొని,

కూర్చొని, పడుకొని– ఏ స్థితిలో ఉన్నాసరే ఎల్లప్పుడూ దేవుణ్ణి స్మరిస్తూ ఉంటారు. అంతేకాకుండా వారు భూమ్యాకాశాల నిర్మాణం గురించి పరిశీలిస్తూ ఇలా ప్రార్థిస్తారు:

'ప్రభూ! నువ్వీ విశ్వాన్ని నిష్ప్రయోజనంగా, లక్ష్యరహితంగా సృజించ లేదు. నీవు పరమపవిత్రుడవు. మమ్మల్ని నరకయాతనల నుండి కాపాడు. నీవు ఎవరినైతే నరకంలో పడవేస్తావో అతణ్ణి ఘోరమైన అవమానికి గురి చేసినట్లే. అలాంటి దుర్మార్గులకు ఎవరూ సహాయపడలేరు. ప్రభూ! మేము విశ్వాసం వైపు పిలిచేవాని పిలుపు విన్నాం. మీ ప్రభువుని విశ్వసించండని ఆయన మమ్మల్ని అడగ్గానే మేము నిన్ను విశ్వసించాము. కనుక ప్రభూ! మా తప్పులు క్షమించు. మాలోని చెడుల్ని మా నుండి తొలగించు. మాకు పుణ్యాత్ముల మరణంలాంటి మంచి మరణం కలిగించు. ప్రభూ! నీవు నీ ప్రవక్తల ద్వారా వాగ్దానం చేసిన వాటిని మాకు ప్రసాదించు. నీవు ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ వాగ్దానభంగం చేయవని మాకు తెలుసు. కనుక ప్రళయ దినాన మమ్మల్ని నలుగురిలో పరాభవం పాల్జేయకు." (3:189–194)

తహజ్జుద్‌లో ఇన్ని రకాతులు పఠించాలన్న నిబంధన ఏదీలేదు. కనీసం 1 రకాత్ నుండి గరిష్ఠంగా 8 రకాతుల వరకు పఠించవచ్చు.

హజ్రత్ ఇబ్నెఅబ్బాస్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (స) రాత్రి (తహజ్జుద్) నమాజ్ చేయాలని మమ్మల్ని ఆదేశిస్తూ ఇలా అన్నారు- "మీరు రాత్రివేళ ఒక్క రకాత్ అయినా సరే నమాజ్ చేయండి." (తబ్రాని)

సమురా బిన్ జుందుబ్ (రజి) కథనం: "దైవప్రవక్త (స) మమ్మల్ని తక్కువ రకాత్‌లతో లేదా ఎక్కువ రకాత్‌లతో మొత్తంమీద రాత్రినమాజ్ చేయాలని ఆదేశించారు. వితర్ అన్నిటికీ చివర్లో చేయాలన్నారు." (తబ్రాని)

వివిధ ఉల్లేఖనాలను బట్టి దైవప్రవక్త (స) వితర్ నమాజ్‌తో కలుపు కొని 7 రకాతుల నుండి 13 రకాతుల వరకు పఠించినట్లు తెలుస్తోంది. నాలుగు లేక ఆరు రకాతులు పఠించాలనుకుంటే ప్రతి రెండు రకాతుల తర్వాత 'సలాం' చేయాలి. నాలుగు లేక ఎనిమిది రకాతులు పఠించ

దలచుకుంటే ప్రతి నాలుగు రకాతుల తరువాత కూడా 'సలాం' చేయ వచ్చు. కొన్ని ఉల్లేఖనాలలో దైవప్రవక్త (స) నాలుగు రకాతుల తరువాత కూడా 'సలాం' చేసినట్లుంది. ఖుర్ఆన్ పఠనం నిశ్శబ్దంగానూ చేయ వచ్చు, బిగ్గరగానూ చేయవచ్చు.

హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం: "దైవప్రవక్త (స) ఇషా నమాజ్‌కు, ఉషోదయానికి మధ్య (తహజ్జుద్ నమాజ్‌లో) పదకొండు రకాతులు పఠించేవారు. ప్రతి రెండు రకాతుల తరువాత (కుడిఎడమల వైపుకు ముఖం తిప్పి) సలాం చేసేవారు. చివర్లో ఒక రకాత్ వితర్ నమాజ్ చేసేవారు." (బుఖారి, ముస్లిం)

తహియ్యాతుల్ ఉజూ :- ఉజూ చేసిన తర్వాత శరీరం మీద ఉజూతడి ఆరకముందే రెండు రకాతులు నఫిల్ నమాజ్ చేయడం అభిలషనీయం. ఈ నమాజ్‌లో నాలుగు రకాతులు కూడా పఠించవచ్చు.

దైవప్రవక్త (స) ఈ నమాజ్ ప్రాముఖ్యం గురించి ఇలా తెలిపారు: "ఎవరు చక్కగా ఉజూ చేసి చిత్తశుద్ధితో రెండు రకాతులు నమాజ్ చేస్తాడో అతని కోసం స్వర్గం వాజిబ్ (తప్పనిసరి) అవుతుంది." (ముస్లిం)

తహియ్యాతుల్ మస్జిద్ :- ఇది మస్జిద్‌లో ప్రవేశించగానే చేసే నమాజ్. మస్జిద్ ప్రత్యేకంగా దైవారాధన కోసం నిర్మించబడిన భవనం కనుక దానికి గౌరవసూచకంగా లోపల ప్రవేశించగానే కూర్చోకుండా రెండు రకాతులు నఫిల్ నమాజ్ చేయడం ముస్తహబ్ (అభిలషనీయం). ఒకవేళ ఎవరైనా మస్జిద్‌లో ప్రవేశించిన తరువాత ఈ నఫిల్ నమాజ్ చేసేటంత వ్యవధిలేక అతను ఆ వేళకు సంబంధించిన సున్నత్ నమాజ్‌గాని లేదా ఫరజ్ నమాజ్‌గాని చేయడం జరిగితే ఈ సున్నత్ లేక ఫరజ్ నమాజే తహియ్యాతుల్ మస్జిద్ నమాజ్‌కు ప్రత్యామ్నాయం అవుతుంది.

దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు: "మీలో ఎవరైనా మస్జిద్‌కు పోవడం జరిగితే మస్జిద్‌లో రెండు రకాతులు నమాజ్ చేసే వరకు కూర్చోకూడదు." (బుఖారి)

చాష్త్, ఇష్రాఖ్, అవ్వాబీన్ నమాజులు :- హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం: "దైవప్రవక్త (స) జుహా (చాష్త్) నమాజ్‌లో నాలుగు రకాతులు పఠించేవారు. దైవం తలచిన మేరకు ఎక్కువ కూడా చేసేవారు." (ముస్లిం)

హజ్రత్ ఆయిషా (రజి)ను "దైవప్రవక్త (స) జుహానమాజ్ చేసే వారా?"అని అడిగిన ప్రశ్నకు ఆమె ఇలా సమాధానమిచ్చారు: "ప్రయాణం నుంచి తిరిగొచ్చినప్పుడు మాత్రమే జుహా నమాజ్ చేసేవారు." (ముస్లిం)

హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం: "దైవప్రవక్త (స) ఓసారి నా ఇంటికి వచ్చి, జుహానమాజ్‌లో ఎనిమిది రకాతులు పఠించారు." (ఇబ్నెహిబ్బాన్)

హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం: "నేను దైవప్రవక్త (స)ను జుహా నమాజ్ చేస్తుండగా ఎన్నడూ చూడలేదు. అయినప్పటికీ నేను నఫిల్ నమాజులు చేస్తుంటాను." (ముస్లిం)

"దైవప్రవక్త (స) తన బంధువరుసకు సోదరి అయ్యే ఉమ్మెహానీ (రజి) ఇంట్లో ఒకసారి నమాజ్ చేశారు. తరువాత ఉమ్మెహానీని పిలిచి 'ఇది ఇష్రాఖ్ నమాజ్' అని తెలియజేశారు." (తబ్రాని)

అయితే అనస్ (రజి) ఉల్లేఖనం ప్రకారం ఇది "జుహానమాజ్" అని తెలుస్తోంది. ఈ నమాజ్ సమయం సూర్యోదయం అయినప్పటి నుండి మొదలయి సూర్యుడు నాలుగో వంతు పైకెక్కే వరకు ఉంటుంది. "అవ్వాబీన్ నమాజ్" వేళ ఎండ ముదిరిన తరువాత నుండి మొదలయి సూర్యుడు బాగా పైకెక్కే వరకు ఉంటుంది.

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "అవ్వాబీన్ నమాజ్ వేళ ఒంటెదూడలు ఎండ తీవ్రతను అనుభూతి చెందసాగినపుడు మొదలవుతుంది." (తిర్మిజి)

జుహా నమాజ్, చాష్త్ నమాజ్ ఒకటేనని తెలుస్తోంది. అయితే చాష్త్, ఇష్రాఖ్, అవ్వాబీన్ నమాజులు ఒక్కటేనని, పేర్లు మాత్రమే విభిన్నంగా ఉన్నాయని కొందరు అభిప్రాయపడ్డారు. మరికొందరి అభిప్రాయం ప్రకారం 'చాష్త్ నమాజ్, ఇష్రాఖ్ నమాజ్ ఒక్కటేగాని, అవ్వాబీన్ నమాజ్

మాత్రం వేరు. జుహా (చాష్త్) నమాజ్‌లో కనిష్ఠంగా రెండు రకాతులు, గరిష్ఠంగా పన్నెండు రకాతులు పఠించవచ్చని తెలుస్తోంది.

సలాతె తస్బీహ్ :- ఈ నమాజ్ చేయడం కూడా ముస్తహబ్ (అభిలషణీయం). దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ నమాజ్‌లో ఒకే సలామ్‌తో నాలుగు రకాతులు పఠించారు. రెండేసి రకాతుల చొప్పున కూడా నాలుగు రకాతులు పఠించవచ్చు. ప్రతి రకాతులో 75 సార్లు ఈ 'తస్బీ' పఠించాలి: "సుబ్‌హానల్లాహి వల్ హమ్దులిల్లాహి వ లాఇలాహ ఇల్లల్లాహు వల్లాహు అక్బర్."

నాలుగు రకాతులు సలాతుత్తస్బీహ్ చేస్తున్నానని సంకల్పించుకొని చేతులు కట్టుకోవాలి. 'సనా' తరువాత పైన పేర్కొన్న 'తస్బీ' 15 సార్లు పఠించాలి. ఆ తర్వాత అవూజు బిల్లాహి..., బిస్మిల్లా..., ఫాతిహా సూరా, మరేదైనా రెండవ సూరా పఠించాలి. చివర్లో మళ్ళీ 10 సార్లు 'తస్బీ' పఠించి రుకూ చేయాలి. రుకూలో 'సుబ్‌హాన రబ్బియల్ అజీమ్' తర్వాత మళ్ళీ 10 సార్లు 'తస్బీ' పఠించాలి. రుకూ నుండి లేచి మళ్ళీ 10 సార్లు 'తస్బీ' పఠించాలి. తర్వాత మొదటి సజ్దాలో 'సుబ్‌హాన రబ్బియల్‌ఆలా పఠించాక తిరిగి 10 సార్లు 'తస్బీ' పఠించాలి. సజ్దా నుండి లేచి కూర్చొని తిరిగి 10 సార్లు 'తస్బీ' పఠించాలి. మళ్ళీ రెండవ సజ్దాలో కూడా 'సుబ్‌హాన రబ్బియల్‌ఆలా' తర్వాత 10 సార్లు 'తస్బీ' పఠించాలి. దీంతో మొదటి రకాత్‌లో 'తస్బీ' 75 సార్లు పఠించినట్లవుతుంది.

అదేవిధంగా రెండవ, మూడవ, నాల్గవ రకాత్‌లో కూడా ఈ 'తస్బీ' 75 సార్లు చొప్పున పఠించాలి. దీంతో నాలుగు రకాత్‌లలో మొత్తం 300 సార్లు ఈ 'తస్బీ' పఠించి నట్లవుతుంది. ఈ 'తస్బీ' పఠిస్తున్నప్పుడు దాని సంఖ్య లెక్కపెట్టుకోవడానికి చేతివ్రేళ్ళు పైకెత్తకూడదు. చేతివ్రేళ్ళు దేహానికి వత్తుతూ మనసులో లెక్కించుకోవాలి.

కుసూఫ్, ఖుసూఫ్ నమాజ్‌లు: కుసూఫ్ అంటే సూర్యగ్రహణం. ఖుసూఫ్ అంటే చంద్రగ్రహణం. సూర్యచంద్ర గ్రహణాలు పట్టినప్పుడు రెండు రకాత్‌లు నఫిల్ చేయడం సంప్రదాయం. సూర్యగ్రహణం పట్టిన

ప్పుడు ఈ నమాజ్ జమాఅత్‌తో సామూహికంగా చేయడం సంప్రదాయం.

ఈ సామూహిక నమాజ్ కోసం అజాన్, అఖామత్‌లు చెప్పకూడదు. నమాజ్‌లో 'ఆలిఇమ్రాన్, బఖరా' లాంటి పెద్ద పెద్ద సూరాలు బిగ్గరగా పఠించడం, రుకు-సజ్దాలు సుదీర్ఘంగా చేయడం సంప్రదాయం. నమాజ్ తరువాత ఇమామ్ 'దుఆ' చేయడంలో లీనమైపోవాలి. ముఖ్తదీలు ఆమీన్ ఆమీన్ అంటూ పలకాలి. ఈ 'దుఆ' గ్రహణం వదిలే వరకు కొనసాగాలి. ఒకవేళ గ్రహణం వదలక ముందే జుహర్ లేక అసర్ నమాజుల సమయం వస్తే 'దుఆ' ముగించి ఆ నమాజులు చేయాలి.

చంద్రగ్రహణం పట్టినప్పుడు 'ఖుసూఫ్' నమాజ్ ఒంటరిగా చేసు కోవడమే సంప్ర దాయం. సూర్య చంద్ర గ్రహణాలు పట్టినప్పుడు నమాజ్ నిషిద్ధ వేళలు వస్తే గ్రహణపు నమాజులు చేయకూడదు. అప్పుడు తస్బీ మాత్రమే చేయాలి. తుఫాన్, భూకంపం వగైరా ఎలాంటి ప్రకృతివైపరీత్యాలు వచ్చినా ఇలాంటి నమాజ్ చేయవచ్చు.

ఈ నమాజుల్ని గురించి దైవప్రవక్త (స) ఇలా చెప్పారు: "సూర్యుడు, చంద్రుడు దేవుని రెండు (శక్తి)సూచనలు. అంతేగాని ఎవరో చనిపోవడం వల్ల లేదా పుట్టడం వల్ల వాటికి గ్రహణం పట్టదు. కనుక మీరు వాటికి గ్రహణం పట్టడం చూస్తే గ్రహణం వదిలే వరకు దేవుడ్ని మొరపెట్టుకోండి, ఆయన్ని వేడుకోండి, నమాజ్ చేయండి." (బుఖారి, ముస్లిం)

"రాత్రి, పగలు, సూర్యుడు, చంద్రుడు (వగైరా ప్రకృతి శక్తులన్నీ) దేవుని (శక్తిసామర్థ్యాలకు) నిదర్శనాలే. (కనుక) సూర్యచంద్రులకు సాష్టాంగపడకండి. మీరు నిజంగా దేవుడ్ని ఆరాధించేవారైతే వాటిని సృష్టించిన దేవునికే సాష్టాంగపడండి." (ఖుర్ఆన్-41:37)

నమాజ్ నిషిద్ధ వేళలు :- మూడు సమయాల్లో ఎలాంటి నమాజ్ చేయడమైనా, సజ్దా చేయడమైనా నిషిద్ధం. (1) సూర్యుడు ఉదయిస్తున్నప్పుడు, (2) సూర్యుడు అస్తమిస్తున్నప్పుడు, (3) సూర్యుడు సరిగ్గా నెత్తిమీద ఉన్నప్పుడు.

తరావీహ్ నమాజ్

ఇస్లాం రమజాన్‌లో అదనంగా 'తరావీహ్' నమాజులను నిర్ణయిం చింది. తరావీహ్ నమాజ్ 'సున్నతె ముఅక్కిద.' అంటే దైవప్రవక్త (స) తన జీవితకాలంలో ఎన్నడూ విడువకుండా చేసిన నమాజులన్న మాట. దైవ దాసుడు సంతోషంగా చేసే ఈ అదనపు నమాజ్ వల్ల అతనికి ఇతర దినాల్లో చేసే ఫర్జ్ నమాజ్ అంత పుణ్యఫలం లభించగలదు.

దైవప్రవక్త (స) ప్రవచనం: "ఎవరయితే రమజాన్ నెల రాత్రుళ్ళలో విశ్వాసంతో కూడిన పరిస్థితిలో, పరలోక పుణ్యఫలం ఆర్జించాలన్న సంకల్పం తో (తరావీహ్) నమాజ్ చేస్తారో దేవుడు అతను లోగడ చేసిన పాపాలన్నిటిని క్షమిస్తాడు." (మిష్కాత్-పాక్షికం)

రకాతుల సంఖ్య:- ఇషానమాజ్ తరువాత (వితర్‌కు ముందు) చేసే తరావీహ్ నమాజ్ రెండేసి రకాతుల చొప్పున 20 రకాతులు చేయాలి. 'అహ్లెహదీస్'వారు 8 రకాత్‌లే చేస్తారు. అనేకఉల్లేఖనాలు వారి అభిప్రాయాన్ని సమర్థిస్తున్నాయి. అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) ఉల్లే ఖించిన ఒక హదీసులో ఇరవై రకాతుల ప్రస్తావన ఉంది. అహ్లెహదీస్ అభిప్రాయాన్ని సమర్థించే హదీసుల సమక్షంలో ఈ హదీసు బలహీనమైనది. అయితే హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) పాలనాకాలంలో సామూహిక తరావీనమాజ్ ప్రారంభమైనప్పుడు ప్రవక్త అనుచరులంతా ఏకాభిప్రాయంతో ఇరవై రకాతులే చేసేవారు. హజ్రత్ ఉస్మాన్, హజ్రత్ అలీ (రజి)ల పాలనాకాలాల్లో కూడా ఇరవై రకాతులే చేసేవారు. దీంతో ప్రవక్త అనుచరులలో ఎవరూ విభేదించ లేదు.

ఇరవై రకాతుల తరావీనమాజ్‌పై ముగ్గురు ఖలీఫాల, ఇతర సహాబీ లందరి ఏకాభిప్రాయమే గాకుండా ఇమామ్ అబూహనీఫా, ఇమామ్ షాఫయి, ఇమామ్ అహ్మద్ (రహ్మలై)లు కూడా ఇరవై రకాతుల నమాజ్‌నే సమర్థించారు. ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మలై)కూడా ఓ సందర్భంలో ఇరవై రకాతుల అభిప్రాయాన్నే వెలిబుచ్చారు. హజ్రత్ దావూద్ జాహిరీ (రహ్మలై) కూడా దీన్ని సమర్థించారు.

తరావీ నమాజ్‌లో ప్రతి నాలుగు రకాత్‌ల తర్వాత కాస్సేపు విశ్రాంతి తీసుకోవడం ప్రవక్త (స) సంప్రదాయం. ఈ విరామ సమయంలో దైవధ్యానం (జిక్ర్)గాని, నఫిల్ నమాజ్‌గాని చెయ్యవచ్చు. ఖుర్‌ఆన్ కూడా పఠించవచ్చు లేదా ఊరికనే మౌనంగా కూర్చోవచ్చు. ఈ విషయంలో ముఖ్తదీలు ఇమాంని అనుసరించనవసరం లేదు. దైవప్రవక్త (స) కాలంలో మౌనంగా కూర్చోవడానికి బదులు మక్కాలోని ప్రజలు కాబా ప్రదక్షిణ చేసేవారు; మదీనాలోని ప్రజలయితే నాలుగు రకాతుల నఫిల్ నమాజ్ చేసేవారు.

ఈనాడు కొన్నిచోట్ల ప్రతి 4 రకాత్‌ల తరువాత ఖుర్‌ఆన్ అనువాదం విన్పించడం జరుగుతున్నది. ఇది చాలా మంచి విషయం. ఇలా ఖుర్‌ఆన్‌లో ఏముందో తెలుసుకోవడానికి చక్కని అవకాశం లభిస్తుంది. రమజాన్ నెలలో తరావీహ్ నమాజ్‌లో కనీసం ఒకసారి మొత్తం ఖుర్‌ఆన్ పఠించడం లేదా వినడం ప్రవక్త సంప్రదాయం. అందుకే మస్జిద్‌లలో ఈనెల ప్రత్యేకంగా హాఫిజ్‌ల ఏర్పాటు జరుగుతుంది.

11. తెలుగు లిపి సూరాలు

నమాజ్‌లో సూరాలు అరబీలోనే పఠించాలి. వేరేభాష లిపిలో చదివితే సరైన అరబీ ఉచ్చారణతో చదవలేం. కనుక అరబీభాష రానివారు వీలైనంత త్వరగా అరబీలో సూరాలు పఠించగలిగేటంత విద్యనైనా నేర్చుకోవాలి. ఇక్కడ తాత్కాలికంగా అరబీ రానివారి కోసం తెలుగు లిపిలో కొన్ని సూరాలు ఇస్తున్నాం.

1-ఫీల్: అలమ్‌తరకైఫ ఫఅల రబ్బుక బిఅస్‌హాబిల్ ఫీల్①. అలమ్ యజ్‌అల్ కైదహుమ్ ఫీతజ్ లీలిన్②వ్వఅర్సల అలైహిమ్ తైరన్ అబాబీల③తర్మీహిమ్ బిహజా రతిమ్మిన్ సిజ్జీలిన్④ఫజఅల హుమ్ కఅస్ఫిమ్మఅ్కూల్⑤.

2-ఖురైష్: లిఈలాఫి ఖురైషిన్① ఈలాఫిహిమ్ రిహ్‌లతష్షితాఇ వ స్సయ్ఫ్ ② ఫల్‌యఅ్‌బుదూ రబ్బ హాజల్‌బైతి③ల్లజీ అత్‌అమహుమ్ మ్మిన్‌జూయిన్వ్వ ఆమనహుమ్ మ్మిన్‌ఖౌఫ్④.

3-మావూన్: అరఐతల్లజీ యు కజ్జి బుబిద్దీన్①. ఫజాలికల్లజీ యదువ్వుల్ యతీమ②వలాయ హుజ్జు అలాతఆమిల్ మిస్కీన్ ③. ఫవైలుల్లిల్ ముసల్లీన④ల్లజీన హుమ్ అన్‌సలాతిహిమ్ సాహూన ⑤ల్లజీన హుమ్ యురావూన⑥వ యమ్‌నవూనల్ మావూన్⑦.

4-కౌసర్: ఇన్నాఅఅ్‌తైనా కల్ కౌసర్①ఫసల్లి లిరబ్బిక వన్‌హర్ ②ఇన్న షానిఅక వువల్‌అబ్తర్③.

5-కాఫిరూన్: "ఖుల్ యాఅయ్యు హల్‌కాఫిరూన①లాఅఅ్‌బుదు మా తఅ్‌బుదూన②వలాఅన్తుమ్ ఆబి దూన మాఅఅ్‌బుద్③ వలా అనా ఆబిదుమ్మాఅబద్‌తుమ్మ్④వలా అన్తుమ్‌ఆబిదూన మాఅఅ్‌బుద్ ⑤ లకుమ్‌దీనుకుమ్ వలియ దీన్⑥.

6-నస్ర్: ఇజాజాఅ నస్‌రుల్లాహి వల్ ఫత్‌హు①వరాయితన్నాస యద్‌ఖులూన ఫీదీనిల్లాహి అఫ్ వాజన్②ఫసబ్బిహ్ బిహమ్ది రబ్బిక వస్తగ్‌ఫిర్‌హు. ఇన్నహూ కాన తవ్వాబా③.

7-లహబ్: తబ్బత్‌యదా అబీల హబివ్వతబ్బ①మాఅగ్నా అన్‌హు మాలుహూ వమాకసబ్② సయస్ లా నారన్‌జాత లహబిన్③వ్వమ్‌ర అతుహూ. హమ్మా లతల్ హతబ్ ④ఫీజీదిహా హబ్‌లుమ్మిమ్మసద్⑤

8-ఇఖ్లాస్: ఖుల్‌హువల్లహు అహద్ ① అల్లాహుస్సమద్②. లమ్‌యలిద్ వలమ్‌యూలద్③ వలమ్ యకున్ ల్లహూకుఫువన్ అహద్④

9-ఫలఖ్: ఖుల్ అవూజుబిరబ్బిల్ ఫలఖి①మిన్‌షర్రి మాఖలఖ② వమిన్‌షర్రి గాసిఖిన్ ఇజావఖబ③ వమిన్‌షర్రిన్నఫ్ఫాసాతి ఫిల్‌ఉఖది④ వమిన్‌షర్రి హాసిదిన్ ఇజాహసద్⑤.

10-నాస్: ఖుల్ అవూజుబిరబ్బి న్నాసి①మలికిన్నాసి② ఇలాహిన్నాసి ③మిన్‌షర్రిల్ వస్‌వాసిల్ ఖన్నాసి ④ల్లజీ యువస్‌విసు ఫీసుదూ రిన్నాసి⑤ మినల్‌జిన్నతి వన్నాస్⑥.

(సమాప్తం)